

ROMÂNIA EROICĂ

Revistă de cultură și educație patriotică, de cinstire a eroilor neamului

* Fondată în 1919 sub numele "Cultul Eroilor Noștri" *

Nr. 2 (47)

Anul XVI - 2013

Serie nouă

Memoria Oituzului

p. 29

Din
sumarul
acestui
număr:

Ziua
Eroilor

p. 6

Supraviețuirea
prin Unire

p. 12

Mărturii
din războiul
antisovietic

p. 31

Românii la
Stalingrad

p. 38

Suținătorii revistei România Eroică

Suținerea revistei constă în depunerea a cel puțin 100 de lei (Ron) în **Contul Asociației Naționale "Cultul Eroilor": RO45RNCB0082004534620001, BCR, Sucursala UNIREA, București**

Până la **20 octombrie 2013**, au răspuns acțiunii noastre:

1. **Opritsa Dragalina Popa**, Statele Unite = 500 dolari
2. **Gl. mr. (r) prof. univ. dr. Visarion Neagoe**, București = 500 lei
3. **Gl. bg. (r) Petre Stoica**, București = 100 lei
4. **Gl. bg. (r) Const. Tănase**, Târgoviște = 200 lei + 200 lei
5. **Col. (r) Dumitru Roman**, București = 200 lei + 200 lei
6. **Col. (r) Constantin Chiper**, Ploiești = 200 lei
7. **Cdor. (r) Neculai Pădurariu**, București = 200 lei + 200 lei
8. **Cdor. (r) Marius Popescu**, București = 100 lei
9. **Col. (r) Ioan Florea**, București = 100 lei + 100 lei
10. **Col. (r) Mihai Știr**, București = 100 lei
11. **Col. (r) Puiu Cujbă**, Ploiești = 100 lei
12. **Fundația "Erou căpitan Alex. Șerbănescu"** = 100 lei
13. **Radu și Eugenia Greceanu**, București = 200 lei + 200 lei
14. **Eugenia Greceanu**, București = 200 lei
15. **Cdor. (r) Romeo Hagiac**, București = 100 lei
16. **Col. (r) Alexandru Popovici**,
Turnu Măgurele = 100 lei + 100 lei
17. **Col. (r) ing. Nicolae și col. (r) Rodica Mărunțelu**,
București = 200 lei
18. **Col. (r) Eugen Lazăr**, București = 100 lei
19. **Col. (r) Ion Gociu**, Târgu Jiu = 200 lei
20. **Gl. bg. ing. Gheorghe Netejoru**, Giurgiu = 200 lei
21. **Ancuța Manu**, București = 100 lei
22. **Asen și Rodica Voiculescu**, Suedia = 400 lei
23. **Răzvan Voiculescu**, București = 300 lei
24. **Vlad Voiculescu**, București = 300 lei
25. **Mira Christopol**, Franța = 100 lei
26. **Gl. (r) ing. Nicolae Spiroiu**, București = 400 lei + 200 lei
27. **M. m. pr. (r) Dumitru Davidel**, Suceava = 100 lei
28. **Col. (r) Gică Valerian Constantin**, Islaz = 100 lei + 100 lei
29. **Mihai Balaban**, Botoșani = 90 lei
30. **Prof. Eugen Petrescu**, Râmnicu Vâlcea = 100 lei
31. **Gl. (r) Ion Anghelescu**, Râmnicu Vâlcea = 100 lei
32. **Gl. bg. (r) Achim Alstani**, Buzău = 100 lei
33. **Valeria Bălescu**, București = 100 lei
34. **Georgeta Bălan**, Brăila = 100 lei + 200 lei
35. **Cdor. (r) dr. Aurel Pentelescu**, București = 200 lei
36. **Gheorghe Lepădat**, Pitești = 100 lei
37. **Col. (r) Dumitru Stratanov**, Brașov = 100 lei
38. **Col. (r) Nicolae Dărăbanț**, Brașov = 100 lei + 500 lei
39. **Col. (r) Vasile Hulea**, Galați = 100 lei
40. **Col. (r) Costică Balint**, Galați = 100 lei + 100 lei
41. **Col. (r) dr. Aurel Vaida**, Baia Mare = 200 lei + 100 lei
42. **Arhitect Ioan Arboreanu**, Cluj = 100 lei
43. **Corneliu Vișoianu**, București = 400 lei
44. **Col. (r) Gheorghe Lipan**, Galați = 100 lei
45. **Gl. Dumitru Stancu**, Brașov = 100 lei
46. **Prof. Partene Melu**, Galați = 100 lei
47. **Comisar șef Maluselu Sebastian**, Brașov = 100 lei
48. **Col. (r) Vasile Moldovan**, Brașov = 100 lei
49. **Col. (r) Ilie Lungeanu**, Galați = 100 lei + 100 lei
50. **Preot Ioan Lungeanu**, Galați = 100 lei + 100 lei
51. **Maria Diaconu**, Piatra Neamț = 100 lei
52. **Col. (r) Constantin Fulga**, Petroșani = 100 lei
53. **Col. (r) ing. Virgil Sanda**, Petroșani = 100 lei
54. **Lt.-col. (r) Ioan Vasile Pop**, Petroșani = 100 lei
55. **Mr. (r) ing. Claudiu Moldovan**, Petroșani = 100 lei
56. **Lt.-col. (r) Vasile Dan**, Vulcan = 100 lei
57. **Lt.-col. (r) Iosif Alecu**, Vulcan = 100 lei
58. **Lt. (r) ing. Gheorghe Ile**, Vulcan = 100 lei
59. **Sublt. (r) ing. Angela Stoica**, Vulcan = 100 lei
60. **Ing. Constantin Ramașcanu**, Petrila = 100 lei
61. **Ing. dr. Daniel Marius Danci**, Vulcan = 100 lei
62. **Ing. Aurelian Enache**, Vulcan = 100 lei
63. **Col. (r) Pavel Mihaiu Coita**, Petroșani = 100 lei
64. **Col. (r) Ioan Levițchi**, Petroșani = 100 lei
65. **Lt.-col. (r) Emil Cătălin Fetoiu**, Petroșani = 100 lei
66. **Col. (r) Toader Poșuș**, Ciopoeia, Hunedoara = 100 lei
67. **Cdor. (r) Ernest Daisa**, București = 100 lei + 50 lei
68. **Marin Cojocaru**, București = 200 lei
69. **Filiala Brăila a ANCERM** = 300 lei
70. **Aida Scheleru**, Brăila = 200 lei
71. **Ciprian Tulumis**, Brăila = 100 lei
72. **Lt. cdor. marină Andrei Grigore Marteș** = 200 lei
73. **Ion Mișchineia**, Oltenița = 100 lei
74. **U.M. 0472** = 2% impozit - 113,49 lei
75. **Prof. Florin Gabriel Rățoi**, Săpata, Argeș = 100 lei
76. **Col. Mihai Buta**, Neamț = 200 lei
77. **Ing. Mircea Abrudeanu**, Alba Iulia = 200 lei
78. **Gl. bg. (r) Dan Șerban**, București = 100 lei
79. **Mr. (r) Gheorghe V. Anton**, Bârlad = 100 lei
80. **Col. (r) Gheorghe Mateescu**, București = 100 lei
81. **Col. ing. Marin Alniței**, București = 200 lei
82. **Prof. univ. dr. Nichita Adăniloaei**, București = 700 lei
83. **Fundația «Sf. Mare Mucenic Gheorghe, Purtătorul de Biruință»** = 1500 lei
84. **Alexandra Iordache**, Brăila = 100 lei
85. **Demian Floarea**, Buzău = 100 lei
86. **Col. (r) Marcel Chiriacescu**, București = 200 lei
87. **Col. (r) Avram Trandafir**, Galați = 100 lei
88. **Gl. bg. (r) ing. Căuneii Florescu Gheorghe**, București = 476 lei
89. **Dr. Sonia și arhitect Victor Simion**, Canada = 300 lei
90. **Cdor. Sorin Răbăea**, București = 500 lei
91. **Adrian Ronai**, Petroșani = 150 lei
92. **Sublt. Dinului Gheorghe**, Dolj = 100 lei
93. **Mr. Anton Gheorghe** = 100 lei
94. **Compania MAXYGO**, Ploiești = 2000 lei
95. **Col. (r) Buzin Andrei**, Buzău = 150 lei

Sumele marcate cu roșu reprezintă susținerea pentru anul 2013. Vă mulțumim! Așteptăm și alte gesturi de bunăvoință. Toți susținătorii vor primi câte un exemplar din fiecare număr apărut, iar la sfârșitul anului, o **Diplomă de excelență**.

14 IN HONOREM

**O mare
personalitate a
poporului român
MIRON CRISTEA**

36 EROUL DIN FAMILIA MEA

**George
Popandron
din Bistrița
Bârgăului**

39 DOSAR ROMÂNIA EROICĂ

**Stalingrad - o "rană
deschisă" în
istoria
militară
românească**

Coperta 1. La mormântul Eroilor din Poiana Sărată

Coperta 2. Susținătorii revistei

Coperta 3. Monumente care au fost. Troița din București. Construită în 1942, de Așezământul Național "Regina Maria" pentru Cultul Eroilor, troița avea următoarea inscripție: "Închinare și veșnică pomenire ostașilor țării căzuți de-a lungul veacurilor pentru desrobirea și ridicarea neamului".

Coperta 4. 1913, Bulgaria. Aniversarea luării Plevnei (1877). Delegația regimentelor din București la Te Deum. Fotografie inedită din arhiva domnului Mihai Dimitrie Sturdza.

Redacția România eroică roagă pe toți cei care au fotografii ale celor căzuți pe front sau în prizonierat, în cele două războaie mondiale, să se adreseze redacției!

ROMÂNIA EROICĂ

**Revistă de cultură și educație
patriotică, de cinstire a eroilor neamului**

Fondată în anul 1919 sub înalta ocrotire a Majestății Sale Regina Maria și a Patriarhului Bisericii Ortodoxe Române PF Miron Cristea.
Serie nouă. Anul XV. Fondator: Gl. Bg. (r) Petre Stoica.

EDITORIAL

95 de ani la la Marea Unire. Visul împlinit al românilor
de general maior (rez.) prof. univ. dr. Visarion Neagoie 3

S.O.S.

Protestul Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria” în legătură
cu organizarea, la Joseni, a taberei pentru tineretul maghiar 5

EVENIMENT

Ziua Eroilor. Omagierea și Pomenirea celor căzuți pentru Țară 6
Ziua Armatei României *de colonel (ret.) Constantin Chiper* 9

PERISCOPE

Semnături în Cartea de Onoare 11
Supraviețuirea prin Unire *de general de bg. (rez.) Grigore Buciu* 12
IN HONOREM. Un Mecena al Astei contemporane *de prof. Ioan Seni* 18
La statuia "Leul" *de colonel (rez.) Alexandru Popovici* 19
Expoziția „Zbor spre Nemurire” *de Eleonora Arbănaș* 20
Căzuți la datorie *de colonel (rez.) Remus Macovei* 21
Dialog cu cititorii 22

FILIALELE CULTUL EROILOR

Popasuri pe cărarea vieții Inacului *de colonel (rez.) Adrian Ronai* 23
Cinstirea memoriei eroilor de la Bazargic
de colonel (rez.) Remus Macovei 25
O nouă conducere la filiala Giurgiu *de Dan Roman* 27
Filiala Ialomița a A.N.C.E.R.M. a fost reactivată
de colonel (ret.) Constantin Chiper 28
Memoria Oituzului *de colonel (rez.) Paul Valerian Timofte* 29

România Eroică

Director: General maior (r)
prof. univ. dr. Visarion Neagoe

Consiliul științific

acad. Dan Berindei, prof. univ. dr. Nichita
Adăniloiaiei, prof. univ. dr. Lucian Mureșanu,
colonel dr. Petre Otu, comandor dr. Marian
Moșneagu, drd. Valeria Bălescu, general de
brigadă (rez.) Grigore Buciu

Redacția

Redactor șef: col. (r) Dumitru Roman;
Redactori șefi-adjuncți: col. (r) Constantin
Chiper; prof. univ. dr. Lucian Mureșanu;
Redactori colaboratori: cdor (r) Marius
Popescu-Călărăși, prof. Cornel Rigler, Carla
Duță, Teodora Manole.

Art director: S. Angheloiu

Fotoreporteri: plutonier adjutant Adrian
Robu, Cătălin Ovreiu, Petrică Mihalache,
Eugen Mihai

Adresa redacției: Bulevardul Ion Mihalache
nr. 124-126, Sector 1, București, Cod poștal:
70764, Tel: 021.2242651-3, interior 0158, 0159;
Fax: 021.2242647

E-mail: romaniaeroica@gmail.com

Cont Bancar: RO 45RNCB0082004534620001
BCR, Sucursala Unirea, București
Cod Fiscal: 4505235

Tipar:

Răspunderea pentru conținutul articolelor
aparține în exclusivitate autorului, conform
art. 206 din Codul Penal

I.S.S.N 1453-9659

Copyright: este autorizată orice
reproducere fără a se percepe taxe
suplimentare, indicând sursa (revista România
Eroică), cu excepția textelor și fotografiilor a
cărora proveniență este specificată expres.

**Acest număr a apărut în 2000 de
exemplare.**

Condiții de colaborare: cititorii din țară
și din străinătate pot trimite pe adresa
redacției texte și fotografii care se încadrează
în tematica revistei. Manuscrisele nu se
înapoiază.

REMEMORĂRI

Eroul din familia mea. Mărturii din războiul antisovietic
de ing. Constantin Bondar.....31

DOSAR ROMÂNIA EROICĂ. Românii la Stalingrad

Stalingrad - o "rană deschisă" în istoria militară românească
de colonel (rez.) dr. Petre Otu.....39

Pilot de vânătoare la Stalingrad *de Tudor Greceanu*.....44

Odissea retragerii Regimentului 4 Artilerie Antiaeriană
de general maior (rez.) dr. Visarion Neagoe48

RESTITUIRI

General Radu Rosetti. Făcând trei cruci noi am răspuns:
«Amin! și Doamne Ajută!»51

FIȘE DE DICȚIONAR

Bisericiuța cu hramul "Înălțarea Domnului" din Mălini
de Dumitru Amariei53

Monumentele din comuna Săpata
de prof. Florin Gabriel Rățoi.....54

STROFE 56

VITRINA CU CĂRȚI..... 57

CARUSELUL PRESEI..... 63

În atenția colaboratorilor

România Eroică primește pentru publicare articole, evocări, portrete, note, documente, recenzii, știri despre activitatea filialelor ANCE, fotografii inedite. Materialele propuse redacției vor fi prezentate pe suport electronic (CD, dischetă), însoțite de fotografiile originale sau scanate în format JPEG, cu o rezoluție de cel puțin 300 dpi. În cazuri speciale, vor fi acceptate și texte dactilografiate. Fotografiile vor fi însoțite de explicații corespunzătoare și de numele autorului lor (acolo unde este cazul).

De la caz la caz, redacția poate accepta preluarea unor articole apărute în alte publicații, dacă prezintă un interes deosebit pentru tematica **României Eroice**; în această situație, persoana care propune articolul respectiv are obligația să obțină acordul publicației în care a apărut.

Redacția își rezervă dreptul de a publica materialele în funcție de necesități și, desigur, de a nu le reține pe acelea care nu se înscriu în tematica revistei. De asemenea, își rezervă dreptul de a face, pe textele acceptate pentru tipar, îndreptările socotite necesare, atât în ceea ce privește forma cât și conținutul, firește după consultarea sau avizarea autorilor. ■

95 de ani de la Marea Unire

Visul împlinit al românilor

General maior (r) prof. univ. dr. Visarion NEAGOE

În acești primi ani ai mileniului 3, în care societatea românească este tot mai divizată și măcinată de o criză financiară și economică perpetuă, în care globalizarea este contrapuză statului național, iar integrarea politică, economică și militară în organizații internaționale de securitate este prezentată ca unică soluție de dezvoltare și progres, a evoca momentele memorabile ale istoriei noastre naționale înseamnă a face notă discordantă cu ceea ce se prezintă în media românească. Cu toate acestea, revista noastră, fidelă tradiției, va continua să prezinte în paginile sale ideea de eroism și jertfă pentru țară și să cultive sentimentul de respect pentru trecutul nostru istoric.

În acest context se înscriu și rândurile ce urmează, dedicate unui eveniment mare cât toată istoria românilor, și anume Marea Unire, realizată la 1 Decembrie 1918.

Desfășurarea operațiilor militare, în anii 1917-1918, în favoarea statelor aparținând Antantei, a permis avansarea unor principii noi, moderne, pentru gestionarea situației internaționale. Între

acestea, principiul autodeterminării, potrivit căruia națiunile, în special cele din Austro-Ungaria, aveau dreptul de a se constitui în state naționale unitare, care să trăiască în condiții egale de libertate și securitate, fie că erau puternice sau slabe. Acest principiu, afirmat de Wilson Woodrow, președintele SUA, în fața Congresului american, la 26.12.1917/08.01.1918, preluat apoi de liderii marilor puteri europene aparținând Antantei, avea să aibă un mare ecou în rândul populației provinciilor subjugate de imperiile timpului. Acestui context internațional favorabil împlinirii aspirațiilor popoarelor din centrul și sud-estul Europei i se adaugă și destrămarea imperiului țarist, ca urmare a izbucnirii, în februarie 1918, a revoluției bolșevice.

Aceste evenimente, derulate pe fondul eșecurilor militare ale Puterilor Centrale, au permis intensificarea acțiunilor unioniste ale românilor din Basarabia și Bucovina, care au decis, prin largă voință populară, la 27 martie 1918 și, respectiv, la 15/28 noiembrie 1918, alipirea la regatul României.

Cel mai important eveniment din istoria României - 1 Decembrie 1918 - a fost precedat de un șir de acțiuni politice și militare care aveau să schimbe harta bătrânului continent. Astfel, după secole de asuprire și sacrificii, românii din provinciile aflate sub ocupație au simțit că este timpul să trăiască uniți, alături de cei cu aceeași obârșie, care vorbesc aceeași limbă și care au același cuget românesc.

Este ceea ce au dorit și au reușit și românii din Transilvania, din Banat (cuprins între râurile Mureș, Tisa și Dunăre), Crișana, Sătmar și Maramureș în ziua de 1 Decembrie 1918. La Marea Adunare de la Alba Iulia, care a hotărât unirea, au participat 1228 de delegați oficiali, reprezentând toate cele 130 de cercuri electorale din cele 27 de comitate românești, alături de care s-au aflat episcopii, delegații societăților culturale românești, ai școlilor medii și ai instituțiilor pedagogice, ai breslelor de meseriași, ai organizațiilor militare și ai tineretului din universități. Nici o altă acțiune politică sau populară dinainte sau după 1 Decembrie 1918 nu a mai întrunit o asemenea reprezentare a tuturor păturilor sociale, a tuturor intereselor și domeniilor de activitate din teritoriile românești. La această reprezentare oficială, s-au adăugat zecile de mii de români sosiți din toate colțurile țării române de peste Carpați, veniți cu trenuri, cu căruțe, călare sau pe jos, veniți cu steaguri tricolore și îmbrăcați în costume populare. Peste 100 000 de români au aprobat Rezoluția Unirii, redactată de Vasile Goldiș, consfințind împlinirea visului românilor de a trăi împreună.

De ce Marea Adunare pentru întregirea neamului nostru s-a desfășurat la Alba Iulia? De ce nu a fost ales Clujul, Blajul sau Aradul, unde a funcționat Consiliul

Național Român Central?

Cea mai mare zi din istoria noastră națională trebuia să aducă aminte românilor că, la 1 noiembrie 1599, Mihai Viteazul își făcuse intrarea triumfală la Alba Iulia, atunci când a unit sub același sceptru Țara Românească, Moldova și Ardealul. De asemenea, în 1784, pe același platou al Cetății, marii mucenici ai neamului, Horia și Cloșca, au fost trași pe roată pentru curajul lor de a cere o viață mai bună pentru neamul lor. Cele două momente memorabile nu au fost și nu vor fi niciodată uitate de români!

Mai trebuie spus că atunci, la 1 Decembrie 1918, românii, indiferent din ce provincie istorică făceau parte, au știut să valorifice conjunctura internațională favorabilă creată de sfârșitul războiului și destrămarea imperiilor țarist și austro-ungar.

Și, nu în ultimul rând, nu trebuie uitat niciodată aportul Armatei române la consfințirea deciziilor politice și a voinței populare în favoarea unirii.

Chiar dacă, în toate provinciile istorice românești, am avut oameni politici de mare valoare intelectuală, patrioți adevărați și luptători pentru împlinirea aspirațiilor de unitate națională, nu trebuie uitat că atât în Basarabia și Bucovina, cât și în Transilvania, prezența și acțiunea fermă a Armatei române au asigurat transpunerea în practică a voinței politice și populare. Armata a reprezentat garantul unirii și prin jertfele sale pe câmpurile de luptă ale Primului Război Mondial. După cum se știe, circa 330 000 de militari români au căzut la datorie pe câmpurile de onoare.

Marea Unire de la 1 Decembrie 1918 avea să fie consfințită în urma acordurilor semnate la Conferința de Pace de la Paris (1919-1920). ■

Protestul Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria” în legătură cu organizarea, la Joseni, a taberei pentru tineretul maghiar

Asociația Națională Cultul Eroilor „Regina Maria”, în numele membrilor săi din toate județele țării, care au grijă de mormintele și monumentele eroilor patriei, precum și în numele sutelor de mii de militari români căzuți în Primul Război Mondial pentru înfăptuirea Unirii și realizarea României dar și ale celor ce au murit în al Doilea Război Mondial pentru eliberarea Transilvaniei de nord-vest de sub ocupația hortistă,

protestează

și își exprimă profunda mâhnire, îngrijorare și indignare față de:

- a) organizarea taberei pentru tineretul maghiar, în localitatea Joseni, în august 2013, pentru instruirea iredentistă și xenofobă a tinerilor maghiari, cetățeni ai României, și cultivarea unei mentalități îndreptate împotriva intereselor statului român;
- b) admiterea acțiunilor de propagandă iredentistă, rasistă și xenofobă, pe teritoriul românesc, ale formațiunii Jobbik, cunoscută în Ungaria pentru extremismul său xenofob și antisemit;
- c) cheltuirea unor bani din bugetele administrației locale și județene Harghita, respectiv primăria Joseni și Consiliul Județean Harghita, pentru organizarea în România a unei tabere pentru tineretul maghiar extremist, cu sprijinul formațiunii Jobbik, al treilea partid parlamentar din Ungaria;
- d) declarațiile extremiste ale liderului Jobbik, Vona Gabor, și ale vicepreședintelui Parlamentului European, Laslo Tokeș, parlamentar european român, referitoare la asumarea unui conflict cu România, motivat de revizionism, respectiv instituirea unui protectorat al Ungariei asupra Transilvaniei;
- e) lipsa de reacție fermă și clară a U.D.M.R., partid parlamentar, fost ani de-a rândul la guvernarea României, față de astfel de manifestări ce ies din coordonatele democratice ale Uniunii Europene și care încalcă cerințele statului de drept și Constituția României.

Suntem conștienți că nu trebuie să dăm curs unor provocări care ar putea duce la escaladarea unei stări de tensiune interetnică și că e nevoie să ne comportăm civilizată și diplomatic, dar considerăm că o atitudine de veșnică toleranță la obrăznicia unor lideri maghiari de la noi și din Ungaria nu face decât să alimenteze ideea unui stat slab, lipsit de vigoare și incapabil să-și manifeste suveranitatea.

Dacă vom continua să fim letargici și neglijenți cu interesele noastre naționale, ne vom trezi pe nesimțite că aceste amenințări și cerințe extremiste se vor fi transformat în realități, conform strategiei pașilor mărunți, asumată public și oficial de U.D.M.R., în înțelegere cu Ungaria.

Sperăm să nu se ajungă până acolo!

Apără, Doamne, țara și poporul român! ■

**Președintele A.N.C.E. „Regina Maria”
General-maior (rez.) prof. univ. dr. Visarion NEAGOE**

Ziua Eroilor

Omagierea și pomenirea celor căzuți pentru Țară

În fiecare an, la 40 de zile de la Sfintele Paști, sărbătorim Înălțarea Domnului și Ziua Eroilor. În această zi îi pomenim pe toți cei care s-au jertfit pe câmpurile de luptă, în lagăre și în închisori pentru apărarea neamului românesc și a credinței strămoșești, pentru libertatea și demnitatea poporului nostru. Sunt oficiate slujbe de pomenire la cimitirele, troițele și monumentele dedicate cinstirii eroilor neamului. În toate lăcașele de cult, la orele 12.00, se trag clopotele, iar în instituțiile publice și unitățile de învățământ se păstrează un moment de reculegere.

Anul acesta, Ziua Eroilor a fost sărbătorită la 13 iunie.

Pentru Asociația Națională Cultul Eroilor "Regina Maria" și pentru filialele ei județene a fost o bună ocazie de a aduce un omagiu și a acorda respectul cuvenit celor căzuți pe câmpurile de onoare..

O delegație a Asociației Naționale Cultul Eroilor "Regina Maria" a fost prezentă, alături de delegațiile oficiale ale statului, la ceremonia de depunere de coroane de flori la Mormântul Eroului Necunoscut din Parcul Carol. Depuneri de coroane de flori și acțiuni de omagiere a eroilor au avut loc în majoritatea filialelor județene ale ANCERM.

BUCUREȘTI

Cercul Militar Național a fost gazda generoasă pentru acțiunea de cinstire a memoriei eroilor români. Deschiderea adunării comemorative a fost făcută de președintele ANCERM, domnul general maior (rez.) prof. univ. dr. Visarion Neagoie. Generalul de brigadă (ret.) Grigore Buciu, vicepreședinte al Asociației, a ținut un discurs în care a evidențiat marile sacrificii pentru țară făcute de militari de-a lungul timpului și în special în ultimele războaie pentru independență, unire și libertate, fără ca cineva să aștepte o răsplătă materială pentru aceasta. S-a insistat pe sânguina

11 iunie 2013. Cercul Militar Național, București

*Elevi ai Liceului "Gh. Șincai",
București, pregătiți de prof. Paula Riegler*

*Prof. Cornelia Stancu și eroii acestui spectacol omagial: grupa
de artiști de la Grădinița 189, Șoseaua Vergului, București*

urmașilor de-a le cinsti amintirea, prin toate acțiunile memorabile din perioada interbelică, sub patronajul Reginei Maria, și pe nevrednicia contemporanilor care nu sunt în stare să păstreze cum trebuie și să apere de distrugere morminte și monumente, ce se constituie în repere arheologice ale istoriei naționale și ca argumente concrete de afirmare a dreptului istoric.

În spectacolul omagial care a urmat, reprezentanții tuturor generațiilor au spus poezii, au cântat versuri și cântece de aducere aminte. Grădinița nr. 189 din Șoseaua Vergului, prin copilașii îmbrăcați în straie tradiționale,

pregătiți de profesoara Cornelia Stancu, ne-au amintit că suntem români și că trebuie să rămânem așa, pentru că tații și bunicii noștri au murit pentru aceasta. Elevi de la Liceul Gheorghe Șincai, pregătiți de profesoara Paula Riegler, și actorii Afrodita Androne, Jan Lemnea, Florin Nau și Doina Ghițescu au recitat versuri din literatura clasică românească. Au citit din creațiile proprii câțiva poeți, membri ai Societății Scriitorilor Militari.

Publicul a fost cucerit de farmecul viorii lui Vasile Albeșteanu, acompaniat de Valentin Cucu, care a interpretat Balada lui Ciprian Porumbescu

și un fragment din Rapsodia lui George Enescu. Corul Institutului Teologic din București, sub bagheta părintelui Costin Ailioaie, consilier patriarhal, a dat nota de sobrietate și sacralitate momentului omagial, iar o formație de fanfară dirijată de colonelul Nicolae Chirilă, șeful Muzicii Reprezentative a Armatei, a interpretat marșuri și cântece ostășești, făcând astfel o legătură spirituală între militarii de azi, veteranii ce au luptat în ultimul război mondial și eroii căzuți în toate războaiele, dar și în teatrele de operații din Afganistan, Irak și Balcani. ■

Grigore BUCIU

*General maior (rez.) prof. univ. dr. Visarion Neagoe
deschide adunarea omagială*

Formația de fanfară dirijată de colonelul Nicolae Chirilă

CONSTANȚA

Cu ocazia sărbătoririi Zilei Înălțării și a Eroilor, 13 iunie 2013, Asociația Națională Cultul Eroilor "Regina Maria", filiala Constanța, s-a implicat în organizarea următoarelor activități: **11 iunie-12 iunie.** Concursul "Eroul din familia mea", la care

au participat elevi de la Liceul "Mihai Eminescu" din Constanța și elevi de la Liceul Economic și Școlile nr. 2 și 3 din Mangalia; **13 iunie.** Participarea la ceremoniile militare și religioase din localitățile Constanța, Mangalia, Medgidia, Cernavodă, Băneasa; în colaborare cu elevii de la Colegiul de Artă "Regina Maria", a avut loc un

spectacol la sala de concerte a acestei instituții. **15 iunie.** Organizarea unei excursii, cu sprijinul primăriei Mangalia, pentru elevii din această localitate, la Mausoleul din Mărășești și Monumentul Eroilor Cercetași din Tecuci. ■

Colonel (r) Remus Macovei

IAȘI

Ceremonialurile militare și religioase dedicate Zilei Eroilor au început la orele 12,00, după ce clopotele de pretutindeni au răsunat în memoria înaintașilor noștri jertfiți în lupta pentru neam, pentru țară și pentru credința ortodoxă.

În cimitirul „Eternitatea” din Iași au fost depuse coroane și jerbe de flori la monumentele eroilor români din cele două conflagrații mondiale, la mormântul sublocotenentului Bogdan Hâncu, căzut în Irak, la cimitirele militarilor ruși, francezi și germani.

Ceremonii similare s-au desfășurat la „Cimitirul eroilor evrei din primul război mondial”, la „Monumentul eroilor români” de la biserica Sf. Nicolae din Copou, la monumentul „Vulturul” din Bucium

*Cimitirul "Eternitatea", Iași.
Defilează Garda de Onoare...*

și la Monumentul Eroilor din Galata, precum și la cimitirele eroilor de la Spitalul Socola și din comuna Rediu. La „Cimitirul eroilor români din al Doilea Război Mondial” din comuna Lețcani s-a desfășurat un Te-Deum și s-au depus coroane de flori la troița care străjuiește somnul bravilor noștri înaintași.

În localitățile unde nu există,

deocamdată, monumente sau troițe închinat eroilor, slujba de pomenire a fost oficiată fie în curtea bisericii, fie în cimitirul parohial.

În ziua de 24 iunie, la Monumentul "Stânca Roznovanu" din comuna Victoria, județul Iași, ridicat în anul 1991 pentru cinstirea eroilor, filiala ieșeană a Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”, Uniunea Veteranilor de Război și a Urmașilor Veteranilor, autoritățile locale au organizat manifestări prilejuite de împlinirea a 72 ani de la începutul acțiunilor militare pentru reîntregirea neamului românesc, a hotarelor țării și pentru păstrarea credinței străbune. ■

Colonel (r) ing. IOAN TIMOFTE
Președintele Asociației Naționale
Cultul Eroilor „Regina Maria”, filiala
județului Iași

*Delegația filialei județene
Iași a ANCE "Regina Maria"
la ceremonia de depunere
de coroane de flori*

La 25 octombrie 1944 au fost puse la locul lor bornele de hotar pe granița de nord-vest a țării. În acea zi, armata română a eliberat partea de nord-vest a Transilvaniei, ocupată în mod samavolnic de Ungaria horthystă, prin Dictatul de la Viena din 30 august 1940.

Ziua Armatei României

În semn de omagiu pentru părinții și bunicii noștri care s-au jertfit pentru Țară și în semn de recunoștință față de toți militarii noștri, în anul 1960, ziua de 25 octombrie a fost declarată Ziua Armatei României. Din 1948 până în 1960, Ziua Armatei României a fost sărbătorită la 2 octombrie, în amintirea zilei de 2 octombrie 1943, când prizonieri de război, aflați în lagărele sovietice, au semnat pe teritoriul sovietic, actul de înființare a Diviziei de Voluntari „Tudor Vladimirescu”.

Armata Română dispunea la 23 august 1944 de 3 comandamente de armată, 11 comandamente de corp de armată, 50 de divizii (din care 29 operative și 21 de instrucție), 11 flotile cu 71 escadrile de aviație (508 avioane de luptă), 4 brigăzi cu circa 200 baterii de artilerie antiaeriană, 125 nave de luptă fluviale și maritime mai importante, școli militare, centre de instrucție, fabrici de tehnică militară și de muniții, depozite, formațiuni de servicii și altele, cu un efectiv de circa 1.100.000 de militari. Acest potențial militar a fost pus, imediat și fără nici o condiție, la dispoziția Națiunilor Unite, ceea ce a sporit raportul de forțe în favoarea acestora.

Efectivele armatei române, care au participat la dezarmarea trupelor germane, în perioada

23 – 31 august 1944, concomitent la acoperirea granițelor țării de la Întorsura Buzăului până la Orșova și la eliberarea completă a țării, au fost formate din 11 comandamente de corp de armată și 27 de divizii, plus forțele Aeronauticii, însumând peste 540.000 de luptători, din care au căzut în lupte peste 59.000 de soldați, gradați, subofițeri și ofițeri (morți, răniți și dispăruți). O coincidență tulburătoare a făcut ca la eliberarea orașelor Carei și Satu Mare, unde s-au aflat ultimele rezistențe ale inamicului pe teritoriul național, să participe divizii constituite din ostași aparținând tuturor provinciilor românești, ceea ce reprezintă un strălucit simbol al unității naționale: Divizia 9 infanterie (dobrogeni), Divizia 18 infanterie (transilvăneni), Divizia 3 infanterie (munteni), Divizia 11 infanterie (olteni), Divizia 21 infanterie (moldoveni) și Divizia 1 cavalerie (bănățeni),

În continuare, în conformitate cu prevederile Convenției de Armistițiu, încheiată cu reprezentantul Națiunilor Unite – Uniunea Sovietică – Armata Română a participat la eliberarea Ungariei, cu 2 comandamente de armată (A. 1-a și A. a 4-a), 5 comandamente de corp de armată, 17 divizii (din care 11 de infanterie, 4 de cavalerie, 2 de munte), un corp aerian (15 escadrile cu

174 de avioane de vânătoare, bombardament și observație), 2 brigăzi de artilerie antiaeriană (întrunite de la 1 ianuarie 1945 în Divizia 1 artilerie antiaeriană), un regiment de care de luptă, un regiment de pontonieri, 4 batalioane de drumuri, grupul operativ al brigăzii de căi ferate și alte unități de diferite arme. Efective totale: 210.000 militari, din care au căzut în lupte peste 43.000 de ostași români.

Pe teritoriul Cehoslovaciei au fost angajate în luptă două comandamente de armată, 4 comandamente de corp de armată, 16 divizii (din care 11 de infanterie, 3 de cavalerie, 2 de munte), un corp aerian (20 de escadrile cu 239 avioane de luptă), o divizie de artilerie antiaeriană, un regiment de care de luptă, două regimente de pontonieri (unul la dispoziția Frontului 3 Ucrainean), 6 batalioane de drumuri și alte unități de diferite arme. Efective totale: 248.430 militari, din care au căzut în lupte peste 67.000 ostași români.

Pe teritoriul Austriei, la nord-est de Viena, au acționat, între 9 aprilie și 8 mai 1945, Regimentul 2 care de luptă (13 autoblindate și 66 tancuri și autotunuri) și, între 23 aprilie și 20 iunie 1945, câteva subunități de căi ferate.

În cele nouă luni (260 de zile de luptă) efectivele militare angajate

de România în lupte s-au ridicat la peste 540.000 de combatanți. Armata Română a străbătut în marșul ei peste 1700 km (de la Marea Neagră până la Brâno), a traversat 17 masive muntoase și a forțat 12 cursuri mari de apă, eliberând 3831 de localități, dintre care 53 de orașe. Ostașii români au provocat inamicului pierderi care s-au cifrat la 117.798 de prizonieri și 18.731 de morți găsiți pe teren.

Faptele de arme ale ostașilor români au fost citate de Comandamentul român și Comandamentul Suprem Sovietic prin 7 ordine, 21 de comunicate de război și alte ordine; peste 300.000 de soldați, subofițeri și ofițeri au fost decorați cu ordine și medalii de război românești, sovietice și cehoslovace și în anii recenți cu decorații ungurești, slovace și austriece. România a suferit dureroase pierderi: aproximativ 170.000 de ostași și un miliard și două sute de milioane de dolari

(valută 1938). Așa cum apreciau corespondenții ziarului „Sunday Times” din 7 ianuarie 1945 și ai postului de radio Londra, într-una din emisiunile sale, din ianuarie 1945, România se situa „în al patrulea rând în ceea ce privește numărul de soldați cu care participă la bătălia pentru distrugerea nazismului”, iar postul de radio Paris din 13 ianuarie 1945, aprecia că România „a adus prin contribuția ei o scurtare a războiului cu cel puțin șase luni de zile și a salvat viața a mii de soldați români și aliați”.

La încheierea războiului antihitlerist, armata română s-a întors de pe front cu steagurile de luptă acoperite de glorie, făcându-și pe deplin datoria față de patrie și de poporul român.

Prahovenii și-au adus o mare contribuție la eliberarea țării și la înfrângerea armatelor hitleristohorthyste, fiind încorporați în următoarele mari unități și unități

militare: Corpul 5 Teritorial, Divizia a 13-a Infanterie, Divizia 1-a Vânători de Munte, Regimentele de Infanterie 32 „Mircea” și 7 Prahova, Regimentele de Cavalerie 10 Roșiori și 3 Călărași, Regimentul 19 Artilerie, Regimentele 7 și 9 Artilerie Antiaeriană, Flotila a 2-a de Aviație de Vânătoare, Școala de Ofițeri în Rezervă nr. 1 Infanterie din Ploiești și alte formațiuni militare.

Armata română este supusă, în prezent, unor transformări structurale și organizatorice pentru a fi în măsură să-și îndeplinească misiunile de apărare a patriei și de cooperare cu celelalte armate în diferite misiuni de luptă din Afganistan.

În aceste zile premergătoare evenimentului evocat, administrațiile centrale și locale, Asociația Națională a Veteranilor de Război, din M.Ap.N. și M.A.I., Oficiul Național „Cultul Eroilor”, Asociația Națională Cultul Eroilor „Regina Maria” și cadrele militare active, în rezervă sau retragere din M.Ap.N., M.A.I. și S.R.I., precum și cadrele didactice din școli desfășoară numeroase activități educative în localități și școli, la cimitirele și monumentele eroilor, omagiind memoria bunicilor și părinților noștri, care au luptat cu multă dăruire și înalt spirit de sacrificiu pentru eliberarea pământului scumpei noastre patrii.

În ziua de 25 octombrie se desfășoară evocări istorice, ceremonii militare și religioase și se depun jerbe și coroane de flori la monumentele eroilor din localitățile României, Cehiei, Slovaciei și Ungariei eliberate prin jertfele ostașilor români în anii 1944 - 1945. ■

Colonel (ret.) Constantin CHIPER

Carei. Monumentul Eroilor, operă a sculptorului Vida Gheza.

În ziua de 22 iulie 2013, Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a semnat în Cartea de Onoare a Asociației Naționale Cultul Eroilor "Regina Maria", transmițând următorul mesaj:

La aceste momente aniversare ale Asociației Naționale Cultul Eroilor "Regina Maria", adresăm binecuvântări și aprecieri pentru activitatea și rolul acestei instituții, care de la înființare și-a onorat nobila misiune de a omagia memoria eroilor, ostașilor și luptătorilor români căzuți pe toate câmpurile de luptă pentru apărarea patriei și a credinței strămoșești.

Daniel
Patriarhul Bisericii
Ortodoxe Române
2013

Semnături în Cartea de Onoare

În ziua de 28 august 2013, domnul Mircea Dușa, ministrul apărării naționale, a binevoit să semneze în Cartea de Onoare a Asociației Naționale Cultul Eroilor "Regina Maria". Iată mesajul domniei sale:

Doresc să transmit Asociației Naționale Cultul Eroilor "Regina Maria", în calitate de ministru al apărării naționale, dar și de cetățean al României, cele mai calde gânduri și aprecieri pentru efortul de a cultiva în rândul generațiilor tinere dragostea și atașamentul față de Patrie, cunoașterea istoriei și respectul față de înaintași, valori fundamentale care ne definesc și ne afirmă ca națiune.

Cinstirea memoriei celor care și-au jertfit viața pentru România este o datorie sacră a statului și a fiecărui cetățean.

În cei peste 20 de ani de la reînființare, ANCE a realizat, sub patronajul Ministerului Apărării Naționale și al Bisericii Ortodoxe Române, importante proiecte în domeniul cinstirii eroilor națiunii, implicându-se în laborioasa activitate de inventariere a operelor comemorative de război, o bună parte dintre acestea fiind restaurate, reușindu-se chiar edificarea unor noi și necesare monumente.

Poate cea mai importantă dintre misiunile asumate de Asociație este aceea de înființare a aproape 3000 de cercuri "Cultul Eroilor" în unitățile de învățământ preuniversitar, în scopul de a facilita organizarea și desfășurarea activităților comemorative și de cinstire a eroilor și martirilor neamului nostru, a personalităților națiunii și a momentelor importante din Istoria Românilor.

Flacăra iubirii de Țară va călăuzi generațiile care ne urmează și puteți conta pe sprijinul Armatei României în nobila misiune pe care v-ați asumat-o!

Cu aleasă prețuire,
Mircea Dușa
Ministrul Apărării Naționale
12 august 2013

Încă de la înființare, Asociația Națională Cultul Eroilor «Regina Maria» își desfășoară activitatea, după cum se știe, sub patronajul Ministerului Apărării Naționale și sub oblăduirea Patriarhiei Bisericii Ortodoxe Române. Mesajele celor doi patroni spirituali ne onorează și ne dau încrederea că și în viitor ne vom bucura de tot sprijinul, moral și material, pentru a ne putea îndeplini înalta operă de educație pe care o întreprindem prin cultul ce-l datorăm eroilor. ■

Supraviețuirea prin Unire

Generația aflată la pensie și-a format un clișeu mental despre unirea românilor. Ani de-a rândul, manualele școlare și propaganda ne-au presat conștiința cu ideea că unirea a fost visul și dorința supremă a poporului român și că nu s-a putut înlăptui din cauza marilor imperii înconjurătoare. Nimic mai neadevărat. Nu unirea a fost grija permanentă a românilor, ci supraviețuirea într-un spațiu pe care nu l-au cucerit, strămoșii noștri cei adevărați nevenind de niciunde, ci s-au trezit născându-se în el, agățaji de munți și de dealuri, ca lupii sacri ai dacilor preromani.

Nimeni nu poate să susțină o teorie valabilă acceptată privind celelalte uniri și unități ale românilor, care sunt niște realități de necontestat. Am în vedere unitatea de limbă, unitatea de cultură și unitatea religioasă.

Acestea sunt marile mistere ale românilor. E greu de demonstrat că doar întâlnirile ciobanilor din cele trei provincii istorice pe crestele munților și transhumanța au ținut românii în unitate. Limba lor s-a vorbit cu înțeles pentru toți, de la Hotin până la Dunăre și de la Tisa până la Nistru.

Această unitate în diversitatea ei a durat misterios și inexplicabil de la substratul cel mai vechi al dacilor semnalaji de istorie, până azi, trecând pe sub ocupația romană și pe sub toate celelalte ocupații care i-au urmat, prin necunoscutul Ev Mediu și până la imperceptibila și subtila ocupație modernă post război rece.

Nu popoarele migratoare

au amenințat unitatea cultural-religioasă și de limbă a românilor. Ele au venit și au plecat și dacă n-au mai putut pleca au învățat limba și obiceiurile pământului pentru a rezista psihic și biologic. Au lăsat urme și în limbă și în civilizația, atât cât a fost, dar n-au putut face stricăciuni majore, n-au avut forța de a destructura.

De pildă, în rugăciunea fundamentală a creștinismului, Tatăl nostru, ce se spune de câteva ori pe zi, n-a fost posibil să se infiltreze niciun alt cuvânt nelatin, decât termenul duh, în locul spiritului. Și acest lucru s-a întâmplat, în pofida faptului că limba liturgică a ortodoxiei românești a fost slava veche și alfabetul lui Chiril și Metodieu, timp de aproape un mileniu. Chiar și acest cuvânt a intrat doar pentru faptul că avea un înțeles mai realist, desemnând, inițial, aerul care se mișcă, deci mai concret și mai perceptibil decât abstractul „spirit”.

Unitatea de limbă, de cultură și civilizație, și cea religioasă au fost marile atuuri ale rezistenței de-a lungul istoriei. Ele sunt cele ce dau prima consistență termenului de Unire.

Uniri au fost și în alte state: Italia, Franța, Germania. Ele însă s-au realizat în alte condiții decât în spațiul românesc. Cei ce s-au constituit într-o unitate politică și apoi cultural-lingvistică erau populații diferite, vorbind dialecte atât de particulare, încât nu se puteau înțelege între ei. Doar latina clasică și cultivată a catolicismului a fost legătura comună, dar câți

dintre germanii simpli o înțelegeau? Abia reformele de limbă, târzii și de natură intelectuală și administrativă au creat unitatea acestor popoare. Germana a putut deveni ceea ce este astăzi abia după reforma lui Martin Luther, când a trebuit găsită o formulă comună pentru traducerea Bibliei și a celorlalte texte religioase.

Aceste state au avut dincolo de aceste fundamente ce țin de antropologia popoarelor, au avut unitatea politico-administrativă, ținută cu tăișul sabiei și cu zdrăngănitul cătușelor. Pedeapsa a fost valoarea supremă în păstrarea unității politice.

Fără îndoială nimeni nu poate nega faptul că unirea de la 1918 a fost cel mai mare eveniment din istoria românilor. Ea nu s-a făcut prin sabie, deși s-a sprijinit pe marele sacrificiu din Primul Război Mondial. Această unire s-a făcut firesc, pentru că era o foarte bună ocazie de a se face și singura soluție de supraviețuire a poporului român ca întreg care a străbătut istoria. Îndrăznesc să spun că, dacă ungerii i-ar fi tratat pe români de la egal la egal, și peste Prut, rușii ar fi făcut la fel, nu cred că unirea cea mare ar fi fost făcută în aceeași termeni și cu aceleași rezultate. Populațiile din provinciile care s-au unit cu regatul românesc au acționat așa, fiindcă își simțeau amenințată existența identitară de agresiunea brutală și permanentă a deznaționalizării și a condiționărilor de acest fel puse în evoluția socială. Nimeni nu neagă rolul crucial pe care l-au jucat în efortul de trezire națională marile

persoanlității ale timpului. Dar s-a putut, într-un timp scurt, pentru că rolul național era afirmat și pregătit pentru sămânța unirii de celelalte uniri, de care am vorbit, și care constituie substratul, fundamentul, construcției politico-administrative.

Nu știu cât de mult simțeau oamenii unitatea românilor de pretutindeni, în perioadele trecute, când nu existau mijloace de comunicare în masă. Principala grijă

ca spirit, pentru mentalitatea și psihologia românească, au indus ideea rusificării, un pericol resimțit cu acuitate, de care nu ne-am vindecat nici astăzi. Și era real, având în vedere că Moldova dintre Nistru și Prut trecea prin acest proces.

Unirea celor două Principate a fost soluția politică de rezistență, de supraviețuire în istorie ca popor, chiar dacă nu pe de-a-ntregul. Românii de peste Carpați s-au simțit

Viteazul nu și-a pus problema să desființeze granițele dintre cele trei ținuturi românești, ci doar să-și pună pe tronurile lor conducători loiali, el păstrându-și pentru sine scaunul Ardealului.

Unirea făcută de Mihai Viteazul a fost o uluitoare încercare de a sparge granițele timpului său și de a impune un mod de supraviețuire politică peste o realitate unitară deja existentă. Era prea devreme, însă.

Gestul lui a fost primul semnal de anvergură privind unitatea poporului român, despărțit în state separate, dar nu și ermetice, și o afirmare existențială între cele trei mari imperii, ce se presau reciproc, exact în acest spațiu de intersecție în care trăiau românii.

Cealaltă unire, făcută în antichitate de Burebista, pe care contemporaneitatea cosmopolită o ia în derâdere, a fost o încercare de unire a forțelor politico-militare în fața pericolului roman, ce se manifesta în Peninsula Balcanică. Era o mare încercare de supraviețuire, căci neamurile geto-dacilor, ce se înscriau în unitatea cultural-religioasă a tracilor, și trăiau la sud de Dunăre, se simțeau amenințate.

Existența națiunii, în toată complexitatea ei, este legată de teritoriu. Simțim conștient, dar și instinctiv că trebuie să ne apărăm teritoriul dacă vrem să existăm. Atacurile asupra popoarelor sunt diverse și subtile, în timpurile moderne, iar agresiunea la adresa unității în substraturile ei spirituale se vede, iar ținta finală e mereu aceeași: spațiul și subspațiul, bogat în resurse. Nimeni nu se luptă pentru Sahara! ■

**General de brigadă (r)
Grigore BUCIU**

a comunităților românești, atât de puțin citadine, până în secolul al XIX-lea, era supraviețuirea. Când spun supraviețuire nu am în vedere traiul la limita subzistenței, ci înțelesul mai profund al termenului.

Unirea de la 1859, prin inteligenta alegere a aceluiași domn în cele două Principate, a fost, grosso-modo, tot o formulă de supraviețuire, în contextul în care națiunile europene dobândiseră conștiința de sine și căutau să se regrepeze pe criterii etnice.

Regulamentele organice, bune pe de-o parte, dar cu efecte nedorite pentru oameni, și mai ales străine

motivați în plus pentru a rezista, pentru a continua să existe cu toate forțele în identitatea lor ancestrală și sacră, dacă mi-e îngăduit să amintesc legătura lege-religie-neam, devenită un concept unitar în gândirea maselor.

Și unirea făcută de Mihai Viteazul nu a însemnat la vremea respectivă o conștiință a unității de neam peste hotarele politice, ci o unire politică a trei unități statale, în care popoarele semănau până la identitate, pentru a rezista în calea pericolului imperial venit și de la sud de Dunăre, în special, și de peste Tisa, și a celui polonez ce viza Moldova. Mihai

O mare
personalitate
a poporului
român
MIRON
CRISTEA
(1868 - 1939)
**145 de ani
de la naștere**

Legea și credința strămoșească, limba și cultura românească, dragostea și înaintarea patriei străbune vor fi stelele conducătoare ale activității mele.

Elie Miron Cristea

„Arhiereul venerabil, pe tamplele căruia s-a împletit cea mai frumoasă cunună a ortodoxiei românești, Patriarhul, Înaltul Regent din anii 1927-1930, Președintele Consiliului de Miniștri din anul 1938, s-a ridicat dintr-o sănătoasă familie țărănească. Această limpede și vâjnoasă obârșie a însemnat însă în viața sa mai mult decât orice blazon de strălucită noblețe”.

Așa l-a prezentat istoricul Vasile Netea în cartea „Î.P.S.S. Patriarhul Dr. Miron E. Cristea la împlinirea vârstei de 70 de ani”.

S-a născut la 18 iulie 1868 în Toplița Română, de pe valea de sus a Mureșului, fiind al patrulea din cei opt copii ai lui George Cristea și ai Domniței Coman. Venit pe lume în preajma sărbătorii Sfântului Prooroc Ilie, nașul său i-a dat numele de Ilie, urându-i „să crească mare și sănătos și popă să se facă”.

La vârsta de șase ani a fost înscris la școala confesională românească din comuna natală, manifestând o mare dragoste pentru învățătură. După doi ani de școală, urmează gimnaziul din Bistrița și liceul românesc din Năsăud. După examenul de bacalaureat, luat cu calificativul „maturo - eximio modas”, detașându-se de toți ceilalți candidați, s-a întors la seminarul teologic mitropolitan din Sibiu, cea mai veche școală teologică din Transilvania. Această perioadă va constitui temelia intelectuală, religioasă și culturală a viitorului cleric și om de stat.

În 1890, obținând licența în teologie, este încadrat ca învățător la școala primară din Orăștie, fiind în același timp și director al școlii, dar și colaborator la ziarul *Telegraful*. Cu ajutorul Mitropolitului Miron Românu,

primește o bursă pentru a urma cursurile Facultății de litere și filozofie a Universității Regale din Budapesta, între anii 1891-1895.

Viața alături de unguri îi dă posibilitatea să cunoască sentimentele ostile ale acestora față de naționalitățile conlocuitoare, în mod deosebit față de români, ceea ce îl determină să se alătore mișcării memorandiste, fiind ales președinte al comitetului studențesc, și să ia atitudine curajoasă față de șovinismul ungarilor. Prin articolele sale pline de patos național, îi îndemnă pe români să-și apere legea și graiul strămoșesc și să participe la mișcarea de emancipare națională.

La 1 iulie 1895, după susținerea tezei de doctorat cu titlul *Mihai Eminescu, viața și opera*, Mitropolitul Miron Românu îl cheamă la Sibiu și-i încredințează o funcție importantă în cadrul Mitropoliei Ortodoxe a Ardealului, aceea de secretar al Consistoriului arhidiecezan. Continuă să publice articole privind realizarea unității naționale și bisericești.

În 1902, Sinodul parhial al Arhidiecezei Sibiului îl alege în funcția de asesor Consistorial pe viață. În același an, este tuns călugăr de starețul mănăstirii Hodos-Bodrog de lângă Arad și, în memoria binefăcătorului său, Mitropolitul Miron Românu, este botezat cu numele de călugăr Miron. După această perioadă de călugărie, se dedică trup și suflet vieții bisericești desfășurând, ca membru al Societății ASTRA, o bogată activitate în sprijinul răspândirii culturii românești și al renașterii naționale, atrăgând în mod insistent atenția asupra pericolului de pierdere a identității culturale a românilor amenințați cu maghiarizarea.

Regele Carol I îi acordă Ordinul Coroana României, fiind considerat drept cea mai importantă și bine văzută față bisericească din Transilvania.

La 3 mai 1910 este hirotonisit arhiereu în Catedrala Mitropolitană din Sibiu. Cu acest prilej declară: *„Făgăduiesc însă precum până acum, așa și de acum înainte, credința și legea strămoșească, limba și cultura românească, dragostea și înaintarea patriei străbune vor fi stelele conducătoare ale activității mele... Mă voi identifica în toate împrejurările cu adevăratele interese ale bisericii mele, ale turmei mele și ale poporului nostru, urmând pilda lui Moise”*.

La 8 noiembrie 1918, fiind episcopul Caransebeșului, hotărăște ca, începând cu acea zi, împăratul Austriei să nu mai fie pomenit în serviciul liturgic, în locul acestuia preoțimea urmând să se roage pentru: *„Înalta noastră stăpânire națională și pentru Marele Sfat al națiunii române”*. Ideea lui a fost îmbrățișată la 10 noiembrie 1918 și de sinodul ortodox. De acum, credincioșii văd în episcopul Elie Miron Cristea nu numai un episcop, ci și un conducător spiritual al întregului neam românesc din Transilvania.

Prin tot ce a făcut, Elie Miron Cristea a rămas credincios celor trei axe ale românismului, și anume: școala, biserica și cultura românească, pentru menținerea conștiinței naționale în fața atacurilor furibunde ale regimului austro-ungar.

Lider spiritual al românilor ardeleni, vicepreședinte al Partidului Național Român, participă neobosit la pregătirea actului Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918, de la Alba Iulia, altarul realizării marelui ideal al

unității naționale. La 23 decembrie 1918 face parte din delegația care pleacă la București pentru a duce Regelui și Guvernului României Hotărârile Marii Adunări Naționale a românilor din Ardeal, Banat și Țara Ungurească: Declarația de Unire.

Investirea episcopului Elie Miron Cristea, la propunerea Regelui, la rangul de Mitropolit Primat a avut loc la 18-31 decembrie 1919 în Sala Ateneului Român din București, acest moment reprezentând, de fapt, consfințirea unirii politice a Transilvaniei cu România. Regele Ferdinand I, în cuvântarea sa, i-a spus: „*Urcându-te pe scaunul arhiepiscopal al Ungro-Vlahiei, ai frumoasa misiune de a înfăptui politica religioasă a lui Mihai Viteazul, care prin Sfințirea Mitropoliei Ortodoxe de la Alba Iulia, ținea să apropie și să unească bisericește toate țările românești... Din tot suflulul îți urez o lungă și*

rodnică activitate arhiepiscopescă.”

În această importantă funcție s-a străduit pentru liniștirea neînțelegerilor dintre biserica ortodoxă și greco-catolică, pentru organizarea unitară a bisericii pe principiul autocefaliei de stat și definirea bisericii noastre ca biserică națională, pentru înființarea primei Episcopii a Armatei și organizarea serviciului militar religios la pace și război, înființarea unei Episcopii pentru românii din America, precum și alte acțiuni de natură religioasă, socială și culturală.

Dezvoltarea statului român pe toate planurile impunea ridicarea Mitropoliei Ungro-Vlahiei la rangul de Patriarhie. Această idee a venit din partea lui Ion I.C. Brătianu și a mai multor oameni politici ai timpului: Nicolae Iorga, Alexandru Lapedatu. Sfântul Sinod, în ședința din 4 februarie 1925, a

decis ca Mitropolia Ungro-Vlahiei (Munteniei) să fie ridicată la rangul de Patriarhie, iar Mitropolitul Primat, care era și Președintele Sfântului Sinod, să poarte titlul de Patriarh al Bisericii Ortodoxe Naționale Române, având reședința la București. În perioada cât a fost Patriarh, a îndeplinit și o serie de funcții politice: Înalt Regent după renunțarea la tron a Prințului Carol al II-lea și cea de Președinte al Consiliului de Miniștri. Toate acestea i-au adus prețuirea și lauda întregului popor român.

Datorită imensei sale influențe în lumea culturală și de stat a Regatului României, precum și a relațiilor sale în politica statală cu oameni mari ai lumii, a reușit să obțină pentru Biserica Ortodoxă Română un teren în inima Ierusalimului, de la „Legația Regatului Marii Britanii”, unde a construit primul „Așezământ Românesc la Locurile Sfinte”. La scurt timp rectitorea „Sinaiul Românesc”, Mănăstirea Sinaia, poarta intrării triumfale în Vechiul Regat a delegației Unirii Românilor Ardeleni.

La 21 mai 1934, în ziua Sfinților Constantin și Elena, ca urmare a descoperirii sub o lespede, fără inscripție, din biserica Sf. Gheorghe Nou, a rămășițelor pământești ale domnitorului Constantin Brâncoveanu, a făcut reînhumarea creștinească a marelui voievod, socotit martir al credinței ortodoxe.

O altă operă nemuritoare a Patriarhului, care îl înscrie în galeria celor mai însemnați ctitori de limbă și cultură românească, este „Biblia lui Miron Cristea”, traducerea din 1936 a acesteia a oferit o limbă comună menită să mențină unitatea națională a poporului român.

La sfârșitul Primul Război

Mondial, întreg teritoriul țării era presărat de mormintele ostașilor căzuți în luptele pentru apărarea patriei, a limbii, culturii și datinilor strămoșești. Se impunea luarea unor măsuri de identificare și înhumarea în cimitire de onoare ale eroilor și de cinstire a memoriei într-o formă organizată.

Mișcarea dedicată acestor

acțiuni a fost inițiată de doamnele din înalta societate, în frunte cu Regina Maria, susținute de biserică, armată și de urmașii celor căzuți la datorie. Instituția care și-a asumat nobila misiune de a realiza și îngriji mormintele și operele comemorative de război s-a numit *Societatea Mormintele Eroilor Căzuți în Război*, înființată prin Decretul

Lege Nr. 4106 din 12 septembrie 1919, semnat de Regele Ferdinand I, și avându-l în fruntea sa, ca președinte, pe ÎPS Mitropolitul Primat Miron Cristea, care a văzut în cultul eroilor nu numai o datorie morală a statului, ci și o operă de educație și cultură pentru generațiile prezente și viitoare.

Patriarhul Elie Miron Cristea a condus activitatea Așezământului până la 6 martie 1939, când a închis ochii, blând și senin, așa cum i-a fost sufletul într-o vreme plină de responsabilități și mari realizări, care i-au adus prețuirea și lauda posterității. Cinstirea memoriei sale ne dă posibilitatea de a pune în evidență contribuția marilor bărbați la formarea tezaurului culturii și spiritualității românești.

Roadele activității sale nu au însemnat doar împlinirea unor îndatoriri de pietate și recunoștință față de cei căzuți, ci și de concentrare a acestor pilde de eroism și locuri de onoare de unde să influențeze educativ generațiile viitoare și să pregătească temeinic viitorul sufletesc al Neamului, a cărui unitate, odată desăvârșită, să nu poată fi sfărâmată de nici o putere pământească. ■

**General de brigadă (r)
Petre STOICA**

*președinte de onoare al
A.N.C.E. „REGINA MARIA”*

BIBLIOGRAFIE

Nicolaie Feier, *Patriarhul Bistrițenilor*, Ed. Kawn Bistrița
Națiunea, nr. 474/10-16
septembrie 2008

Petre Stoica, *Asociația Națională
Cultul Eroilor*

Petre Stoica, Dumitru Roman,
Grigore Buciu, *Monografia A.N.C.E.
„R.M.”*, 2012

IN HONOREM

Un Mecena al Astei contemporane

Medicul Gheorghe Traian Dascăl - fondator al societății ASTRA și vicepreședinte al despărțământului năsăudean - este, în zilele noastre, printre puținele exemple de mecenat în favoarea monumentelor istorice și a operelor comemorative de război. Valoarea donațiilor sale se ridică la peste 500 000 lei (5 miliarde lei vechi)!

Născut la 21 noiembrie 1938 în satul Cristeștii Ciceului, comuna Uriu, județul Bistrița-Năsăud, în familia gospodarilor Gheorghe și Ana Dascăl, urmează școala primară în satul natal și la Reteag, Liceul sanitar la Cluj și Facultatea de stomatologie la Universitatea din Timișoara. Medic stomatolog la Țibucani, jud. Neamț, Bistrița Bârgăului, Nușeni, Zagra și Năsăud. Din 1998 are cabinet medical individual în orașul Năsăud.

Membru fondator al Cercului Astra Năsăud (1995), ocupă, în prezent, funcția de vicepreședinte al Despărțământului năsăudean al Astei și de președinte al secțiunii medicale. Reprezintă Despărțământul năsăudean în Asociația Națională Cultul Eroilor «Regina Maria», filiala Bistrița Năsăud.

A participat la sesiunile și simpoziioanele Astei de la Dej, Sibiu, Sângeorgiu de Pădure, Maieru, Dej, Beclean, Chiuești (jud. Cluj), Ilva Mare, Leșu, Coșbuc, Năsăud și mai ales la Cristeștii Ciceului, localitatea sa natală. A fost la adunările anuale ale despărțământului în localitățile: Salva (1993), Zagra (1994), Ilva Mare

și Măgura Ilvei (1995), Sângeorz Băi (1996), Rebrîșoara (1997), Coșbuc (1998), Năsăud (1999), Feldru (2000), Năsăud (2001), Beclean (2002), Cristeștii Ciceului (2003 și 2004), Salva (2005), Maieru (2006), Rebrîșoara (2007), Năsăud (2008, 2009, 2011, 2013), Rodna (2010). Deosebit de activ s-a prezentat la adunările Astei de la Sibiu, Dej, Sângeorgiu de Pădure (2012) precum și la manifestările Astei organizate în comun cu școlile, bisericile sau primăriile din Maieru, Leșu, Cristeștii Ciceului, Năsăud, Dej, Beclean, Rebrîșoara, Coșbuc ș.a.

Gheorghe Traian Dascăl este un Mecena al zilelor noastre, preferând să investească în monumente culturale sau istorice prin care tinerele generații să se împărtășească din cultura noastră națională. Astfel, cele mai numeroase monumente le-a donat satului său natal, Cristeștii Ciceului, zis și „satul cu statui”: Monumentul Eroilor, Crucea Eroilor Unirii (cu efigiile lui Ferdinand I, Al. I. Cuza, Mihai Viteazul și Ștefan cel Mare), Grupul statuar Lupa Capitolina (flancată de busturile lui Decebal și Traian) și Crucea Bisericii vechi. De altfel, monumentul Lupa Capitolina a fost donat mai multor localități din Valea Someșului: Dej, Gherla și Năsăud, comunele Maieru și Leșu. Toate monumentele sunt opera sculptorului Vlad Prună, absolvent al Institutului de Arhitectură „Ioan Andreescu” din Cluj. La Monumentul Eroilor din satul natal a cooperat cu prof. Ioan Radu Nistor și Ioan Nichifor Someșan. Folosind serviciile aceluiași sculptor, Vlad Prună, a

donat satului său natal Cristeștii Ciceului busturile lui: Mihai Eminescu, Ion Creangă, George Coșbuc, Karoly Torma, Andrei Mureșanu, Petru Rareș. Bustul Eminescu a mai fost donat comunei Chiuești (jud. Cluj), orașului Năsăud și Școlii Generale „Mihai Eminescu” Năsăud. Bustul Ferdinand a fost donat orașului Beclean, iar statuia în mărime naturală a regelui Ferdinand a donat-o orașului Năsăud. Bustul Lulu Hossu l-a oferit orașului Dej; bustul Ianoș Bolyai – localității Nușeni; bustul Nicolae Drăganu – comunei Zagra; două busturi Liviu Brebanu – pentru orașul Beclean; două busturi Iustin Ilieșiu – pentru Maieru și Anieș; bustul Decebal – pentru Rebrîșoara și Coșbuc; bustul Sever Pop – pentru Poiana Ilvei.

Va oferi și alte busturi (Burebista, Decebal etc) altor localități pe care le preferă, precum Lupa Capitolina la Sighetul Marmației și Decebal la Șomcuta Mare, iar bustul Ștefan cel Mare comunei Cărlibaba, județul Suceava.

Pentru mecenatul său, numeroase localități i-au acordat titlul de Cetățean de Onoare (unsprezece până în prezent), titluri înmânate de primarii localităților respective, în urma hotărârilor Consiliilor Locale. Aceste titluri onorifice primite din partea orașelor Dej, Năsăud, a localităților Zagra, Maieru, Leșu, Chiuești (Cluj), Rebrîșoara, Coșbuc și, bineînțeles, a comunei sale natale Cristeștii Ciceului sunt păstrate la loc de cinste în locuința sa, un apartament obișnuit, la etajul III al unui bloc oarecare. Cu banii cheltuiți pe statui sau busturi ar fi putut avea

o vilă sau un autoturism de lux, dar nu.., mai de folos a considerat pentru generațiile viitoare simbolurile culturii și ale istoriei noastre naționale.

A primit medalia de aur și calitatea de membru de onoare al Astrei, medalia jubiliară a orașelor Dej și Beclean.

Câți dintre îmbogățirii țării au cheltuit ceva pentru cinstirea memoriei eroilor căzuți? Câți, oare, susțin cu sinceritate un act cultural? Iată, ziarul românilor americani, *Romanian Tribune*, editat la Chicago, estimează la 500 000 de lei (cinci miliarde lei vechi) eforturile materiale ale medicului Gheorghe Traian

Dascăl pe altarul culturii românești, eforturi materializate prin programul educativ al Asociațiunii ASTRA.

În viața sa, prețuirea valorilor culturii naționale și universale a însemnat mai mult decât orice îmbogățire personală. De aceea a vizitat aproape toate orașele României, dar și multe alte orașe de peste hotare: Zagreb, Sankt Petersburg, Moscova, Kiev, Belgrad, Veneția, Florența, Budapesta, Viena, Salzburg, Graz, Roma ș. a. Prin intermediul Astrei are relații culturale cu numeroase zone sau localități – Sibiu, Blaj, Iași, Chișinău, Brașov, Săcele, Arad, Maramureș, Sf. Gheorghe, Orăștie, Dej etc. A

participat la zece congrese naționale de stomatologie generală și la cinci congrese internaționale. În prezent lucrează la volumul *Flora naturistă de pe Valea Ilișua*, în colaborare cu botanistul Constantin Svoboda.

Primăria din Cristeștii Ciceului a dat școlii numele lui Gheorghe Traian Dascăl, iar pe fațada școlii primare în care a învățat (astăzi local de Grădiniță) a fost dezvelită o placă pe care este consemnat un text al recunoștinței pentru generosul consătean. ■

**Prof. Ioan SENI
Năsăud**

31 mai - Ziua Armei Geniu La statuia "Leul"

Dacă ar fi să aleg zece din cele mai frumoase monumente închinat armelor din Armata Română, în mod sigur Monumentul Leul, din Dealul Cotrocenilor, ar figura pe listă alături de Monumentul Cavaleriei, din Dealul Copoului (Iași), Monumentul Cavaleriei, din Oituz (Bacău), Monumentul Infanteriei, din București (astăzi dispărut), Monumentul Pompierilor, din Dealul Spirii (București), Monumentul Vânătorilor, din Ploiești, Monumentul Eroilor Sanitari, din București, Monumentul Eroilor Aerului, din București, Monumentul Topogeodezilor Militari, din București, Monumentul Infanteristului, din București.

Monumentul Leul ar fi cap de listă nu numai pentru măreția lui, dar și pentru faptul că are un loc special în inima mea, fiind monumentul armei Geniu, arma sub semnul căreia m-am format ca ofițer și

am muncit o viață. De aceea, în fiecare primăvară, în ziua de 31 mai, sunt alături de ofițerii, maiștrii militari și subofițerii geniști - în activitate ori în rezervă - veniți din toată țara la ceremonialul militar și religios organizat în fața Monumentului Leul din dealul Cotrocenilor. Este ziua în care dăm Onorul înaintașilor armei Geniu, tuturor celor care au căzut în războaie, tuturor celor care, așa cum spune inscripția de pe monument, „au

făcut suprema jertfă pe câmpul de bătaie pentru întregirea neamului”. Este ziua în care renaște în noi speranța că arma Geniu nu va pieri, chiar dacă acum, în armata noastră, ea nu mai figurează, de-sine-stătător, în categoriile de forță.

La mulți ani, geniști!

**Colonel (rez.)
Alexandru POPOVICI
Turnu Măgurele**

13 mai 2013. La Monumentul Leul, București

Expoziția “Zbor spre Nemurire”

Galeria Artelor de la Palatul Cercului Militar Național a fost gazda expoziției omagiale *Centenarul Aeronauticii Militare*. Organizată de Statul Major al Forțelor Aeriene, expoziția a cuprins două secțiuni: exponate muzeale și lucrări de pictură. Secțiunea de pictură “Zbor spre Nemurire” reprezintă un program anual al Fundației Aviator Alexandru Șerbănescu care a debutat în urmă cu trei ani. Un grup de artiști plastici, membri și afiliați ai fundației, consecvenți și atașați valorilor aripilor românești, a transpus, prin măiestria penelului, pagini memorabile din istoria aviației.

Expoziția din acest an a cuprins 72 de lucrări semnate de pictorii Valentin Tănase, Ion Hulțoană, Gabriel Gheorghiu, Silviu Morariu, Silviu Bucureșteanu, Ecaterina Mihai, Corneliu Istrate, Emilian Sicoi, Cristian Tușulescu, Aurora Roman, Andana Călinescu, Maria Gruici și Marian Dragomir.

În Cartea de Onoare a fundației cineva a scris: *“Neavând nicio legătură cu tematica expoziției, am intrat mânată de curiozitate. Am avut, astfel, ocazia să învăț în această zi (21.07.2013) un lucru absolut nou pentru mine legat chiar de un clujean de-al meu, pilotul Traian Dârjan. Mulțumesc organizatorilor care mi-au expus*

cu pasiune această poveste despre care nu știam nimic și cu o atitudine prietenească mi-au prezentat toate lucrările expuse. Cu respect, Alexandra”. Cu siguranță, Alexandra nu va uita că aici, la București, s-a întâlnit cu istoria, cu aviația militară și a aflat despre aviatorul erou Traian Dârjan. Îi mulțumim Alexandrei și gupului care o însoțea. Franchețea, interesul arătat, timpul acordat pentru vizitarea expoziției și puritatea tinereții lor ne motivează. Poate, prin astfel de tineri, istoria de ieri se va transmite și generațiilor de mâine. ■

Eleonora ARBĂNAȘ

Căzuți la datorie!

Comemorarea victimelor accidentului aerian de la Tuzla

La 5 iulie 2010, a avut loc accidentul aviatic de la Tuzla. Un avion Antonov AN-2, al Școlii de Aplicație pentru Forțele Aeriene "Aurel Vlaicu", s-a prăbușit în timpul unui zbor de antrenament pentru parașutiștii militari. Și-au pierdut viața 12 militari.

Din Statul Major al Forțelor Aeriene: comandorul **Nicolae Jianu**, 49 de ani, căsătorit și cu doi copii; locotenent-comandor **Cătălin Vicențiu Antoche**, 34 de ani, căsătorit și cu un copil; locotenent **Lavinia Guiță**, 26 de ani, necăsătorită; maistrul militar clasa I **Răzvan Rângheț**, 43 de ani, căsătorit și tată a doi copii.

Din Statul Major al Forțelor Navale: locotenent **Liviu Antim**, 27 ani, necăsătorit; maistru militar cl. a II-a **Florin Claudiu Cismașu**, 34 de ani, era căsătorit și avea 2 copii; maistru militar cl. a II-a **Cătălin Rădoi**, 36 de ani, era căsătorit și avea un copil; maistru militar cl. a III-a **Băduț Papuc**, 29 de ani, necăsătorit; fruntaș **Constantin Vlăduț Sărman**, 26 de ani, necăsătorit; fruntaș **Marius Cătălin**

Chioveanu, 22 de ani, necăsătorit; fruntaș **Cosmin Furtună**, 28 de ani, necăsătorit; soldat **Cosmin Florescu**, 25 de ani, necăsătorit.

La 5 iulie 2013, în organizarea Statului Major al Forțelor Aeriene și Statului Major al Forțelor Navale, s-a desfășurat, la Ansamblul Comemorativ de pe Aeroportul Tuzla, o ceremonie de cinstire a memoriei celor 12 militari, ale căror aripi s-au frânt definitiv în urmă cu trei ani. Au participat ministrul Apărării Naționale, domnul Mircea Dușa, șeful Statului Major General, domnul gen. lt. Ștefan Dănilă, șeful Statului Major al Forțelor Aeriene, domnul gen. lt. Fănică Cârnu, locțiitorul șefului Statului Major al Forțelor Navale, contraamiral de flotilă Cristea Cucoșel, reprezentanți ai Asociației Naționale Cultul Eroilor "Regina Maria", ai Aeroclubului din Tuzla și ai Primăriei Mangalia, rude ale celor dispăruți.

Au fost prezenți și militari din Centrul 29 Scafandri din Constanța și din Școala de Aplicație pentru Forțele Aeriene "Aurel Vlaicu" din

Buzău.

Momentul cu cea mai mare încărcătură emoțională a fost reprezentat de Apelul nominal făcut de comandantul Centrului 29 Scafandri, la care, după rostirea fiecărui nume, militarii din garda de onoare răspundeau: "Căzut la datorie!". Un sobor de preoți militari a oficiat slujba religioasă, după care s-au depus coroane de flori de către oficialitățile prezente, colegii și rudele celor decedați în accidentul aerian. Nu s-au ținut cuvântări, ministrul apărării naționale și ceilalți reprezentanți ai M.Ap.N. preferând să stea de vorbă cu rudele prezente la această comemorare. Oficialii prezenți au promis demararea demersurilor pentru realizarea unui monument impunător, la intrarea în Aerodromul Tuzla, care să permită rudelor să se reculeagă în liniște, pe parcursul întregului an, nu numai cu ocazia diferitelor ceremoniale organizate de autorități. ■

Colonel (rez.) Remus MACOVEI

Dialog cu cititorii

Am primit la redacție o scrisoare de la domnul **colonel (r) Vasile Măgerușan**, președintele Filialei județene Bistrița Năsăud a ANCE «Regina Maria», din care redau următorul paragraf: „*Revista România eroică este, în general, bună, dar considerăm că pe noi, ardelenii, nu prea ne reprezintă. Rog luați sumarul ultimelor numere și vă veți convinge. De aceea, considerăm că se impune ca din timp să fim anunțați și să ni se dea și nouă posibilitatea să ne exprimăm, pentru că avem cu ce și pentru ce...*”.

Domnul colonel readuce în discuție o problemă pe care credeam că am lămurit-o demult. Revista *România eroică* - am spus-o ori de câte ori am avut prilejul - este deschisă tuturor celor care doresc să scrie despre activitatea de cinstire a memoriei eroilor, despre faptele de arme ale românilor, precum și despre acțiunile organizate de filialele județene ale ANCE „Regina Maria”. Nu am făcut niciodată discriminări. Atunci când am primit materiale care au întrunit condițiile minime de publicare, le-am găsit locul potrivit în paginile revistei, indiferent că au fost scrise de ardeleni, moldoveni, munteni etc.

În general, conducerea redacției se străduiește ca revista să cuprindă informații despre activitatea tuturor filialelor județene, rubricile PERISCOPE, FILIALELE CULTUL EROILOR, CERURILE „CULTUL EROILOR” fiind destinate tocmai prezentării problemelor de actualitate. Din păcate, puține filiale se străduiesc să ne trimită știri despre manifestările pe care le desfășoară sau la care participă în calitate de

parteneri, despre monumentele ridicare în județe în cinstea unor eroi, ca să nu mai vorbim despre semnalarea cazurilor de profanări ale operelor comemorative de război. Unii președinți de filiale se mulțumesc să ne expedieze niște „tăieturi” cu articole apărute în ziarele locale, socotind că ele ar putea fi republicate, fără probleme, în revista *România eroică*. Or, lucrurile nu stau chiar așa! Fiecare publicație impune anumite reguli

fotografii originale (în niciun caz copiate la xerox!).

Orice autor care se respectă știe - sau ar trebui să știe - că nu poate trimite același text la mai multe publicații deodată!?

Orice autor care se respectă știe - aici nu am nici o îndoială - că o corespondență expedită unei publicații reprezintă însăși oglinda propriei persoane. Un redactor își dă seama, încă din momentul în care a deschis plicul, cu ce autor are

Din nou despre colaborarea la revista *România eroică*

și condiții de editare a materialelor apărute în paginile sale. Dincolo de aceasta, noi înșine suntem nevoiți să facem o muncă în plus, respectiv să cerem acceptul redacțiilor județene pentru preluarea textelor pe care dorim să le publicăm, să culegem textele și să solicităm autorilor ilustrația care a însoțit aceste materiale, pentru că nu putem publica fotografii xeroxate sau scanate „la mâna a doua», ca să zicem așa.

Orice autor care se respectă știe - sau ar trebui să știe - că materialul pe care îl propune unei redacții trebuie să fie scris cât mai clar (de preferat la computer, a se vedea caseta redacțională de la p. 2 a revistei noastre), însoțit de

de-a face, cât de mult se respectă pe sine și, mai ales, pe cei cărora li se adresează!

Am insistat asupra acestor lucruri care țin de deontologia profesiei de jurnalist, știut fiind că mulți dintre colaboratorii noștri au alte profesii și nu cunosc regulile dintr-o redacție. Desigur, nu cerem nimănui să învețe acum, la bătrânețe, meseria de jurnalist. Ar fi absurd să pretindem așa ceva. Mai ales că interesul nostru este să atragem cât mai mulți colaboratori. De aceea, îi asigurăm pe cititorii și colaboratorii revistei că opiniile și articolele lor sunt, totdeauna, binevenite. ■

Colonel (rez.) Dumitru ROMAN

Popasuri pe cărarea vieții lancelui

În ziua de 14.09.2013, filiala Sarmisegetuza Hunedoara a Asociației Cadrelor Militare în Rezervă și Retragere, în colaborare cu filialele Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria” din județ, cu Primăriile și Consiliile Locale din Câmpeni, Vulcan și Baia de Criș, precum și cu Batalionul 26 V.M. „Avram lancu”, a organizat o activitate itinerantă, intitulată „Popasuri pe cărarea vieții lancelui”, menită să-l omagieze pe Eroul Național și să marcheze 165 de ani de la Revoluția din 1848-1849 din Transilvania. O gardă de onoare a însoțit drapelul de luptă (copie) al B.9 V.M., dislocat o perioadă în

Vulcan, participant în Războiul din Est și desființat în 15 iunie 1946.

Pentru că itinerarul a fost gândit ca o întoarcere în timp, prima „Haltă mare” a fost la Țebea, unde Crăișorul își doarme somnul de veci dimpreună cu prefecții revoluționari Ioan Buteanu și Simion Groza. Mormântul lui lancu a fost îmbrăiat cu o eșarfă tricoloră. A urmat ceremonialul militar și religios. Garda drapelului a dat onorul.

Următorul popas a fost la Câmpeni, unde a funcționat – în clădirea actualului Muzeu al lancelui – Comandamentul Revoluționar din Apuseni între

1848-1849. De aici a condus Avram lancu, împreună cu prefecții și tribunii săi, apriga și îndârjita rezistență a moșilor săi, care au ținut în loc, din decembrie 1848 până în iulie 1849, circa o treime din efectivele armatei maghiare din Transilvania (după unele surse, în jur de 10.000 de soldați unguri au încercuit atunci Apusenii în încercarea de a bloca orice căi de pătrundere), fapt ce s-a răsfrânt negativ în acțiunile purtate de revoluționarii maghiari împotriva armatelor imperiale austro-ruse și au provocat pierderi de circa 5.000 de soldați și întreaga artilerie a trupelor conduse de mr. Hatvani.

Am fost plăcut impresionat de numărul mare al localnicilor adunați, în frunte cu primarul Ioan Călin Andreș, în Piața Centrală a orașului, la Monumentul ecvestru al Craiului Munților, lancu – Prefect al Legiunii Regia Auraria și Prefect General al Țării Moșilor în timpul Revoluției de la 1848. Statuia, realizată de Ion Dimitriu-Bârlad, fusese inițial ridicată la Târgu Mureș, în 1924, fiind mutată la Câmpeni în timpul înneguratului an 1940.

Manifestarea a început cu o impresionantă chemare a tulnicilor. Primarul Câmpeniului și președintele asociației rezerviștilor, col. (r) Dănilă Moldovan, au salutat mulțimea, iar Sicoe Ioan,

În piața centrală a Câmpenilor, la Statuia lui Avram lancu

consilier în Direcția Cultură, Culte și Patrimoniu Național din cadrul Consiliului Județean Hunedoara, a evocat personalitatea lui Avram Iancu. Au fost depuse coroane de flori. Garda de onoare a prezentat onorul. Un taraf restrâns, reprezentând comunitatea locală, și col. (r.) Toader Poșuș, din delegația noastră, au interpretat câteva dintre cântecele Iancului.

Din piața centrală ne-am deplasat la Muzeul Avram Iancu, unde am depus o jerbă de flori la placa comemorativă și am vizitat muzeul.

Ultimul popas pe cărarea vieții Iancului a fost la Vidra de Sus (azi Avram Iancu), unde a văzut lumina vieții și a copilărit eroul național.

Aici a fost vizitată Casa memorială - construită de părinții lui Avram Iancu, Alexandru și Maria - deschisă publicului în 1924, în prezența Regelui Ferdinand I al României, și reabilitată, odată cu întregul complex muzeal, între 2010-2013. Sunt păstrate aici obiecte ce au marcat curgerea timpului peste Iancu: un leagăn, o ladă de zestre, unelte, lavițe, blide, ștergare, documente ale Revoluției din 1848, testamentul, săbiile și alte obiecte care au aparținut Martirului, printre care și nelipsitul fluier la care și-a cântat durerea pentru neamul său, în ultimii ani ai vieții. S-a depus o jerbă la bustul din curtea complexului memorial, s-a prezentat onorul.

Toți membrii delegației noastre au semnat un document - ca o filă dintr-o Carte de Onoare - în care își exprimă sentimentele de pios omagiu pentru Iancu. În timpul itinerarului au fost acordate diplome omagiale din partea A.C.M.R.R. Hunedoara: oficialităților din Țebea, Câmpeni și Avram Iancu, dar și așezământului memorial Avram Iancu, în care se exprimă aleasa considerație a ofițerilor hunedoreni pentru instituțiile și mai ales pentru oamenii care mențin viu spiritul Iancului și care au grijă să nu fie uitată istoria acestor locuri și a acestui neam. ■

Colonel (r) Adrian RONAI

Aspecte de la popasurile delegației hunedorene: Câmpeni, la Statuia ecvestră a lui Avram Iancu; la Țebea, la mormântul lui Iancu; la Vidra de Sus, la Casa memorială "Avram Iancu".

Cinstirea memoriei eroilor de la Bazargic

La invitația primăriei din Dobrici (Bulgaria), reprezentanți ai Asociației Naționale Cultul Eroilor "Regina Maria", filiala județului Constanța, precum și ai Sindicatului Cadrelor Militare Disponibilizate, filiala Constanța, au participat la manifestările organizate cu ocazia zilelor orașului din țara vecină. Alături de conștanțeni a fost prezentă și o delegație de veterani, cadre în rezervă și profesori din Mangalia, condusă de domnul profesor Emil Corneliu Ninu, care a beneficiat de sprijinul primăriei

acestei localități.

Începând cu ora 9.00, la Cimitirul Militar din Dobrici s-a desfășurat un ceremonial militar și religios la care au participat miniștri și parlamentari bulgari, reprezentanți ai misiunilor diplomatice acreditați la Sofia, ai asociațiilor patriotice locale și ai militarilor activi și în rezervă din Varna și Dobrici. După oficierea slujbei religioase de pomenire a celor 2485 de militari - bulgari, români, germani, ruși, sârbi și turci - căzuți în luptele din 1916, au fost

depus coroane de flori din partea oficialităților prezente. Din partea română, au depus coroane de flori reprezentanții Asociației Naționale Cultul Eroilor "Regina Maria", filialele din Constanța și Mangalia, și ai Primăriei Mangalia.

S-a vizitat Biserica Sfântul Arhanghel Mihail, realizată în anul 1922, prin contribuția cetățenilor din Dobrogea. Deasemenea, a fost vizitată expoziția "Epopoea orașului Dobrici, 1916".

În cartea de onoare a fost consemnată poezia profesorului

Emil Corneliu Ninu, intitulată "Cimitirul din Dobrici", tradusă în limba bulgară de profesorul Covaci Mihai, directorul Școlii Generale "Sfântul Andrei" din Mangalia.

Un moment emoționat a fost prilejuit de întâlnirea a doi veterani de război, ambii în vârstă de 93 de ani - un român din Mangalia și un bulgar din Dobrici - care au depănat amintiri din război. Deși fiecare avea alt tricolor în piept, s-au înțeles foarte bine în limba română, deoarece veteranul bulgar era și el român. Cu mândrie și pioșenie, cei doi au depus coroane de flori, fiecare în numele țării sale, pentru cinstirea eroilor căzuți la Bazargic în dramaticele confruntări din anul 1916.

Adunarea festivă organizată la primărie a prilejuit reprezentanților ANCE și ai Muzeului Regional de Istorie Dobrici să se informeze despre preocupările actuale specifice și să stabilească unele măsuri de amplificare a colaborării pentru cinstirea memoriei eroilor din cele două țări. ■

Colonel (r) Remus MACOVEI

Doi veterani de război: un român din Mangalia și un român din Bulgaria

Cimitirul din Dobrici

*Cine, oare, tulbură somnul
celor îngemănați cu glia?*

*Să fie pasul nostru,
ce abia atinge solul?*

*O, Doamne, dă-mi
foșnetul moale al aripilor de îngeri,
spre a le mîngîia crucile
crescute din pămînt!*

*Tu, cunoscutule,
tu, necunoscutule,
țineți-vă de mîna, dincolo,
în lumea umbrelor*

*și dați, o, dați
moneda trecerii
unui luntraș tăcut,
cu pecetea mușeniei,
de atîta venerație!*

*Ali, Johan, Ivan sau Ion,
egali în fața aceluiași Dumnezeu,
despuiți de păcatul uciderii*

*între voi, oamenii,
cît de strîns v-ați topit
într-o caldă și tonică îmbrățișare,*

*încît chiar Timpul,
Marele, Veșnicul,
se prosternează cu sfială
înainte-vă!*

IN MEMORIAM

Nu-l uitați

*Nu-l uitați pe cel căzut în
război,
Lăsați-i din când în când un
loc liber la masă,
Ca și cum ar fi viu între noi,
Ca și cum s-ar fi întors
acasă.*

*Nu-l uitați pe cel căzut în
război,
Strigați-l din când în când
pe nume,
Ca și cum ar fi viu printre
noi
Și atunci el va surâde în
lume.*

Nichita Stănescu

O nouă conducere la filiala Giurgiu

Se întâmplă uneori ca așteptările legate de unii oameni, cărora le-ai acordat, la un moment dat, o doză sporită de încredere, să producă dezamăgiri și, inevitabil, renunțări. Se întâmplă uneori ca acei oameni să nu mai aibă capacitatea de a continua ceea ce au început fie din cauza dificultăților la care îi supune viața, fie din neputința de a mai susține sufletește un ideal, pe care nu și l-au asumat de la început ca pe o poruncă - s-au nici măcar n-a fost vorba de un ideal.

Nu știm cu certitudine cum au stat lucrurile în filiala județului Giurgiu a ANCERM. Toate întâmplările prin care, de câțiva ani încoace, a trecut această filială - absența **fără nici o explicație** de la conferințele anuale, lipsa de comunicare, abandonarea documentelor proprii și a corespondenței, nerespectarea unor prevederi statutare privind încasarea cotizației - au determinat, în cele din urmă, Biroul Executiv Central al Asociației Naționale Cultul Eroilor "Regina Maria" să ia măsurile corespunzătoare - adică statutare - în acest caz. A fost solicitată convocarea adunării generale a filialei giurgiuvene pentru alegerea unei noi conduceri.

Marți, 30 iulie 2013 - în prezența generalului maior (rez.) prof. univ. dr. Visarion Neagoe, președintele

Profesorul Mircea Alexa, noul președinte al Asociației Naționale Cultul Eroilor "Regina Maria", filiala județului Giurgiu

ANCERM, și a colonelului (rez.) Dumitru Roman, redactorul șef al revistei "România eroică" - a avut loc adunarea generală, care, după o analiză succintă a activității, mai bine zis a inactivității, vechii conduceri, a hotărât alegerea unei noi conduceri. Aceasta are următoarea componență: președinte - prof. Mircea Alexa; prim-vicepreședinte - comandor (rez.) Marian Tătaru; vicepreședintă - locotenent-colonel (rez.) Doina Rancea, locotenent-colonel Mihai Pompiliu; secretar - Steluța Cucu;

membri - prof. dr. Gheorghe Dumitrescu; prof. Emil Păunescu, prof. Stana Rebigan.

În cuvântul său, dominat de realism și, aș spune, de un entuziasm reticent, prof. Mircea Alexa a solicitat sprijinul celor prezenți în căutarea de soluții pentru revigorarea activității de cinstire a memoriei eroilor și, mai cu seamă, de cunoaștere a istoriei acestor locuri. "Este rușinos pentru noi să vină străinii să ne spună ce monumente avem în județ" - a spus prof. Alexa. Domnia sa a declarat că Muzeul se zbate pentru a avea o situație foarte clară a monumentelor din județ. "Avem în proiect să scotem un volum cu toate monumentele din județ. Măcar să știm ce scrie pe aceste monumente. Să sensibilizăm autoritățile locale în susținerea activităților filialei noastre, în fapt singura asociație din județ care are ca obiect de activitate cultul eroilor. Cred că de acest lucru depinde succesul nostru" - a conchis profesorul Alexa.

Așadar, și la Giurgiu, activitatea de cinstire a memoriei eroilor merge înainte. Să-i mulțumim, pentru acest nou început, domnului general de brigadă (ret.) Urdoi, președintele filialei giurgiuvene a ANCMRR, care a fost alături de noi, sprijinindu-ne cu toată disponibilitatea și amabilitatea sa. ■

Dan ROMAN

Filiala Ialomița a A.N.C.E. “Regina Maria” a fost reactivată

Pe data de 4 iunie 2013, în prezența col. (ret.) Constantin Chiper, vicepreședinte al Consiliului Director Central al ANCE „Regina Maria”, s-a constituit noul Consiliu Director al ANCE “Regina Maria”, filiala Ialomița, deoarece vechiul consiliu, condus de locotenent-colonelul Dumitru Crăciunescu, se autodesfășurase. Noul Consiliu Director este compus din: col. (rez.) Tudorel Bratu, președinte; colonel preot militar Constantin Iliescu, prim-vicepreședinte; locotenent-colonel Cristian Dospina, vicepreședinte cu probleme organizatorice; maior preot Doru Adrian Antoneac, vicepreședinte pentru cultură și tradiții militare, profesor Viorel Dobre (inspector școlar pentru probleme de istorie), vicepreședinte pentru învățământ și îndrumarea Cercurilor „Cultul Eroilor”; locotenent-colonel Adrian Coman, vicepreședinte cu probleme

de logistică; locotenent-colonel (ret.) Vasile Hogea, vicepreședinte cu relații publice; plutonier-adjutant principal Dumitru Florescu, secretar; membri: Eliza Ștefan, profesor dr. Ștefan Grigorescu, maistru militar (rez.) preot Ion Drăghici; membri supleanți: col. (rez.) Ioan Băcu, preot Manuel Rusu (consilier la Episcopia Ialomiței și Călărășilor), preot Constantin Pătrașcu (inspector la Episcopia Ialomiței și Călărășilor). Toți președinții de subfiliale sunt membri în Consiliul Director al ANCE “Regina Maria”, Filiala Ialomița.

Constituirea noului organ de conducere a fost posibilă și prin sprijinul colonelului Marcel Mergeanu, comandantul garnizoanei Slobozia, colonelului Marius Șuiu, comandantul CMJ Ialomița, colonelului (ret.) Dionisie Varga, președintele A.N.V.R. Filiala Ialomița, locotenent-colonelului (rez.) Cristian Dospina,

președintele A.N.C.M.R.R. Filiala Ialomița, profesorului Viorel Dobre, inspector școlar pentru probleme de istorie, preoților Manuel Rusu și Constantin Pătrașcu, consilieri la Episcopia Ortodoxă Ialomița și Călărăși, colonelului (rez.) Ion Băcu și locotenent-colonelului (rez.) Ilie Necoară. Domnul colonel Marcel Mergeanu a asigurat spațiul necesar pentru organizarea și desfășurarea activităților membrilor A.N.C.E., în localul Cercului Militar Slobozia.

Ne exprimăm încrederea în noul organ ales pentru cinstirea memoriei eroilor României și ai județului Ialomița, care se va implica în desfășurarea de activități educative cu prilejul sărbătoririi evenimentelor istorice naționale și locale. ■

Colonel (ret.) Constantin CHIPER
vicepreședinte al ANCE
“Regina Maria”

Monumente ale eroilor din județul Ialomița

În fiecare an, la 15 august, are loc una din cele mai mari și mai frumoase sărbători din județul Bacău: Memoria Oituzului. Este o manifestare prin care pomenim jertfele românilor în luptele crâncene, purtate pe aceste locuri, în anii 1916-1917. Așa i-a fost dat Oituzului să fie peste ani una din acele denumiri geografice a cărei simplă rostire să evoce armata și țara cu tot ce a însemnat fapta lor în Primul Război Mondial.

Anul acesta, Asociația Națională Cultul Eroilor "Regina Maria", filiala județeană "Colonel Corneliu Chirieș" Bacău, cu sprijinul primăriei, al consiliului local, al parohiilor ortodoxe și romano-catolice, în colaborare cu garnizoana Bacău, a organizat o nouă manifestare "Memoria Oituzului" la cimitirele eroilor din Oituz și Poiana Sărată. Au participat, alături de oficialitățile locale, veterani de război, cadre militare active, în rezervă și în retragere, parlamentari, reprezentanți ai administrației publice județene, comandanți de unități militare, muzica militară a garnizoanei Bacău și mii de cetățeni din Oituz și din țară, care au dorit să fie părtași la evocarea unei pagini eroice a istoriei noastre naționale.

La deschiderea manifestării din incinta Cimitirului Eroilor din Oituz, primarul localității, domnul Ioan Osoloș, a spus: "A intrat în tradiția noastră, a comunei Oituz, ca în fiecare an la 15 august, sub genericul "Memoria Oituzului",

să aducem prinosul nostru de recunoștință eroilor patriei. Bătăliile din anii 1916 - 1917 au însemnat mari jertfe din partea ostașilor români. În memoria lor s-au ridicat, aici, Monumentul Cavaleriștilor Români, Cimitirele Eroilor din Oituz și Poiana Sărată. Locul sacru unde ne aflăm adăpostește osemintele a 18.613 ostași români căzuți în luptele din Vala Oituzului în anii 1916-1918. Mulțumim Ministerului Apărării Naționale, garnizoanei Bacău și Asociației Naționale Cultul Eroilor "Col. Corneliu Chirieș",

Reprezentantul Parohiei ortodoxe Grozești-Oituz a înmănat plachete Asociației Naționale "Cultul Eroilor" Bacău și subprefectului Constantin Dorian Pocovnicu.

Referindu-se la însemnătatea acestei manifestări, ce se desfășoară an de an la Oituz, senatorul Dan Tătaru a spus: *Doresc să vă spun că această zi în calendarul meu este marcată de vreo 10 ani și este scris în dreptul ei: Oituz! În fiecare an, venim aici pentru a comemora eroii neamului căzuți pe aceste locuri, români care*

MEMORIA OITUZULUI

Filiala Județeană Bacău, personal domnului colonel Paul Valerian Timofte, pentru sprijinul acordat în desfășurarea acestei manifestări."

Slujba de pomenire a eroilor a fost oficiată de un sobor de preoți ortodocși și romano-catolici, condus de parohul Ioan Bitir, din parohia ortodoxă Grozești - Oituz, și parohul Eugen Lucaci, de la biserica romano-catolică din Oituz.

s-au jertfit pentru ca țara noastră să fie în granițele ei firești. Să nu uităm niciodată "Memoria Oituzului" și să mergeți, în anii ce vor veni, să transmiteți copiilor dumneavoastră că această sărbătoare trebuie să rămână veșnică!

Memoria documentelor ne dezvăluie locuri, nume și fapte eroice, care au dat Oituzului configurația unei redute durabile

Aspecte de la sărbătorea Memoria Oituzului

Aspecte de la sărbătorea Memoria Oituzului

în fața cotropitorilor. În ele găsim înțelesul atotcuprinzător a ceea ce au fost, sunt și trebuie să fie totdeauna străjile neatârării patriei române. Nimeni nu are dreptul să înstrăineze ce este al nostru din moși strămoși, apărât cu prețul de sânge și jertfă al zecilor de generații. În acest context, în alocuțiunea sa, subprefectul județului Bacău, domnul Constantin Dorian Pocovnicu, a afirmat: *Trăim vremuri în care se duc bătălii acerbe tocmai pentru a ne șterge identitatea, tocmai pentru a ne șterge istoria și tocmai pentru a ne alunga simțămintele inimii și locului unde avem rădăcini. Locului unde au murit acum zeci de ani, acum sute de ani, eroiii care ne-au obligat prin moartea lor să cinstim acest pamânt și acest neam.*

Au fost depuse coroane de flori la Cimitirul Eroilor din Oituz din partea reprezentanților: Ministerului Apărării Naționale, Parlamentului României, Instituției Prefectului Județul Bacău, Consiliului Județean Bacău, Asociației Veteranilor

de Război "General Eremia Grigorescu" Bacău, Asociației Naționale Cultul Eroilor "Regina Maria", Filiala județeană "Col. Corneliu Chirieș" Bacău, Primăriei Oituz, parohiilor catolice și ortodoxe, unităților militare din garnizoana Bacău, școlilor generale, ocoalelor silvice și societăților comerciale din zonă.

Corul Căminului Cultural din Oituz a susținut un program artistic cu cântece patriotice și religioase destinate eroilor. De remarcă că acest cor mixt din Oituz, sub bagheta neobositului profesor Gheorghe Oprea, a împlinit 110 ani de la înființare.

Ceremonialul militar și religios de la Cimitirul Eroilor din Oituz s-a încheiat cu defilarea gărzii de onoare în acompaniamentul

muzicii militare a garnizoanei Bacău. Același ceremonial militar - religios s-a desfășurat și la Cimitirul Eroilor din Poiana Sărată. Asociația Națională Cultul Eroilor "Regina Maria", Filiala județeană "Col. Corneliu Chirieș" Bacău a depus o coroană de flori la mormântul eroului locotenent Nicolae Macarie, primul militar căzut la datorie în noaptea de 14/15 august 1916, ale cărui oseminte se află în curtea Bisericii "Eroii Neamului" din Poiana Sărată. Slujba de pomenire a eroilor a fost săvârșită de părintele paroh Lăzărel Sinel, iar corul de copii "Mocănașul", condus de doamna profesoară Maria Petrescu, a susținut un program de cântece patriotice și ostășești. Au fost depuse coroane de flori.

Manifestarea "Memoria Oituzului" s-a încheiat cu o serbare câmpenească la Hanul Codreanu - Oituz (Șaroșa), unde și-au dat concursul: Ansamblul "Alunelul" al copiilor din Oituz, Ansamblul Folcloric "Cărășelul", din Comuna Găiceana, și Ansamblul Artistic Profesionist "Busuiocul", din Bacău, care au încântat prin cântece și jocuri întreaga asistență. ■

**Colonel (rez.)
Paul Valerian TIMOFTE**

EROUL DIN FAMILIA MEA

Mărturii din războiul
antisovietic

Petre Bondar

Fratele meu, Petre Bondar, a fost timonier pe puitorul de mine NMS Amiral Murgescu. A murit în anul 2005, la Sulina, la vârsta de 85 de ani. A fost veteran de război. Deși a luptat pe front și a fost distins cu două medalii de război, fratele meu nu și-a arogat niciodată titlul de erou, de aceea eu însumi am trimis cu strângere de inimă aceste rânduri pentru rubrica Eroul din familia mea. Da, oficial, Petre Bondar nu a fost considerat un erou, ba dimpotrivă, a fost persecutat pentru faptul de a fi luptat împotriva Uniunii Sovietice. Cu toate acestea, pentru mine, pentru familia mea, el rămâne un erou.

La 22 iunie 1941, când generalul Ion Antonescu a dat celebrul ordin "Ostași, vă ordon, treceți Prutul!", Petre Bondar lucra pe pilotina maritimă *Magnusen* a Direcțiunii Dunării Maritime. Avea 21 de ani. Absolvisese școala primară și o vreme lucrase ca ucenic la cismăria lui Timofei Petrichei din Sulina. În 1940 se hotărî să plece la marină. Aici îl prinde războiul și, fără să vrea, intră în vârtejul lui. Mai întâi este angrenat într-o misiune a Batalionului 16 Infanterie Marină, care trebuia să retragă un pluton de militari de la grindul Stipoc. Era în iunie 1941. Într-o noapte, pleacă cu pilotina pe Dunărea Veche, pe canalul Eracle și gârla Lopatna, prin locuri numai de el știute, ajunge la grindul Stipoc, îi ia pe militari și-i aduce în siguranță la Sulina. Maiorul Candid Titieni, comandantul batalionului, a considerat îndeplinirea misiunii ca o faptă de eroism a echipajului pilotinei și i-a propus pentru decorare cu medalia "Bărbăție și Credință cu spade", clasa a III-a. Deși fratele meu nu era încorporat militar, a fost trecut cu gradul de soldat în brevetul de decorare.

La scurt timp după misiunea Stipoc, echipajul pilotinei maritime *Magnusen* este solicitat să aprovizioneze cu apă și alimente militarii și observatorii de la farul

de pe Insula Șerpilor. Din nou, Petre este lăudat pentru curajul cu care și-a îndeplinit misiunea, pilotina deplasându-se fără escortă până în Insula Șerpilor și retur, la Sulina.

În 1942 primește ordinul de încorporare. Pentru a se prezenta la centrul de încorporare, în ianuarie 1942, merge, pe jos, 72 km, pe Dunărea înghețată, de la Sulina la Tulcea, împreună cu încă doi camarazi. Este încorporat în armată și face instrucția de infanterie la Regimentul Infanterie Marină din Reni, oraș care fusese eliberat de sub ocupația sovietică. După încheierea perioadei de instrucție, este repartizat la Divizia de Mare a Marinei Militare și îmbarcat ca timonier pe puitorul de mine *Amiral Murgescu*.

La Divizia de Mare de la Constanța, a urmat trierea și încadrarea ostașilor marinari pe specialități, în funcție de capacitatea profesională a fiecăruia. Când i-a venit rândul lui Petre, un membru al comisiei l-a întrebat de unde este de loc și ce meserie a făcut în viața civilă. A răspuns că-i din Sulina și că a lucrat ca timonier pe pilotinele maritime de la gura Sulina. Auzind asta, președintele comisiei a replicat: "Ăsta te bagă cu ochii închiși pe gura Sulina! Să fie îmbarcat timonier pe puitorul de mine *Amiral Murgescu*. Maistru'

lepuraș, ia-i opincile și încalță-l cu bocanci”.

La asemenea vorbe de apreciere, venite chiar din partea președintelui Comisiei, un comandor, soldatul Petre Bondar s-a simțit deosebit de onorat și mulțumit. Așa se pomeni pe o navă de război modernă, construită în 1940, la Galați. Dar, bucuria lui era și mai mare, știind că nava avea să treacă periodic prin Sulina, orașul său natal, unde putea, din când în când, să-și vadă familia. Într-adevăr, așa s-au petrecut lucrurile.

Îmi amintesc cu câtă bucurie ne-am revăzut, într-o seară, în casa părintească, atunci când puitorul de mine *Murgescu* a sosit în misiune la Sulina, de unde urma să preia sub escortă submarinul "Rechinul", proaspăt ieșit din Șantierul naval din Galați, pentru a-l conduce la Constanța. Comandantul navei îl învoise pentru câteva ore, ca să-și vadă familia. Către orele 22.00, Petre îi spune mamei că trebuie să plece la navă, să se odihnească, întrucât la ora 2.00 trebuia să pornească giro-compasul navei, care la 5.00, dimineața, urma să părăsească portul Sulina. N-aveam decât 12 ani pe atunci, dar am înțeles, din vorbele fratelui meu,

câtă răspundere avea un ostaș în vreme de război. Au mai fost și alte ocazii când puitorul de mine *Amiral Murgescu* a sosit la Sulina, fie pentru a-și face plinul de carburanți și de mine, fie pentru alte misiuni. Dar, de fiecare dată, Petre nu venea acasă decât pentru o oră-două, în fugă. Atunci mi-a spus că acolo, la navă, el avea și alte treburi. Ofițerii aflaseră că fusese, o vreme, cismar, așa că a fost organizat în magazia de mine, de sub puntea navei, un banc de cismărie, unde Petre făcea pantofi de-o finețe rară, fie pentru ofițeri, fie pentru soțiile sau iubitele lor. Deși era război și pericolele pe mare pândeau la tot pasul, marinarii, mai cu seamă ofițerii tineri, nu uitau niciodată de tradițiile creștinești.

Între anii 1943-1944, comandantul puitorului de mine *Amiral Murgescu* era căpitan-comandorul Foca Anton, din Brăila, un ofițer iubit de echipaj, care încuraja riturile creștinești între misiuni. Fratele meu îmi povestea că, de sărbători, la navă se cântau colinde și se mergea cu plugușorul. Așa s-a întâmplat și la Revelionul dintre anii 1942-1943, când grupul de colindători de la puitorul de mine *Murgescu* a mers cu plugușorul la petrecerea

Comandamentului Marinei organizată la careul cargoboatului *Ardealul*, acostat în fața gării maritime din Constanța. La finalul urăturilor, ofițerimea germană, invitată la petrecere, a cerut un bis care s-a soldat cu aplauze prelungite, dar și cu daruri bănești, cum era obiceiul. În clipele libere la navă nu conteneau scheciurile, pe care fratele meu le-a învățat cu ușurință și avea să le spună, după război, la toate petrecerile și chefurile la care a luat parte, spre satisfacția marinarilor.

La Sevastopol, în port, din ordinul comandantului navei, marinarii români împărțeau hrană populației pripășite prin port, în general copii și bătrâni. În aprilie 1944, când încă se duceau lupte în Crimeea, la urechile celor de pe navă a ajuns vestea că populația din Sulina s-a refugiat. Pe fratele Petre l-a întristat profund această știre. Ce putea să facă? Era în război.

Dar, clipele cele mai grele pentru echipajul navei *Amiral Murgescu* au venit în primăvara anului 1944, când a participat la retragerea din Crimeea a trupelor româno-germane. La ultimul marș pentru ambarcarea ostașilor, în noaptea de 11 spre 12 mai 1944,

Puitorul de mine **Amiral Murgescu** cu pitura de camuflaj din timpul războiului.

*Puitorul de mine **NMS Amiral Murgescu** în portul Constanța, în 13 mai 1944, prezentând raportul contraamiralului Horia Macellariu, după îndeplinirea ultimei misiuni de retragere a trupelor române și germane din Crimeea din ziua de 12 mai 1944.*

operațiunile de evacuare s-au făcut sub cerul aprins de luminile parașutelor aviației sovietice care bombardau, aruncând zeci și zeci de saci umpluți cu grenade. Tunurile antiaeriene și mitralierele grele de pe navele noastre nu conțineau să tragă în avioanele inamice, care zburau la înălțime de cel mult 1000 de metri. De la râpa capului Chersones, unde era strânsă oștirea, transportul militarilor și al materialelor la navele care așteptau în larg, pe izobata de 5 m adâncime, se făcea cu bacuri germane. Marea era calmă. Cei aduși de la mal erau cu nervii la pământ, în cea mai mare parte buimăciți de infernul prin care trecuseră. Spre orele 3, dimineața, bacul care aducea ultimul transport de trupe la nava *Murgescu* a fost rupt în două de bombe sovietice. În acel moment, comandantul navei, căpitan-comandorul Foca Anton, care, cu un calm ieșit din comun, veghea operațiunile de îmbarcare a trupelor româno-germane, a ordonat ridicarea

ancorei. Fratele meu, aflat la timonă, avea să-mi povestească mai târziu că, atunci, comandantul i-a atras atenția să evite, pe cât posibil, nenumăratele cadavre ale militarilor înecați, care pluteau pe mare, în preajma navei pornite spre larg. Acest episod dramatic avea să-l urmărească toată viața. Comandantul Foca - îmi povestea fratele meu - l-a chemat pe șeful mecanic al navei și i-a cerut să mențină motoarele în forță, ca să iasă cât mai repede din zona de luptă.

A doua zi, spre seară, nava a ajuns cu bine la Constanța, a tras în dana militară, unde a început imediat debarcarea trupei evacuate din Crimeea. La debarcarea pe uscat, ostașii sărutau pământul de bucurie că au scăpat cu viață. Toată conducerea militară a României, în frunte cu mareșalul Ion Antonescu și cu comandantul Marinei Regale Militare, contraamiralul Horia Macellariu, era pe cheu, în dana militară. Din mărturia unui fost aspirant de atunci, Sandu

Gheorghe, care făcea parte din trena conducerii militare, am reținut că, în acele momente grele, când mii de ostași debarcau sub privirile Mareșalului, acesta ar fi spus: "Măi, Macellariule, acum îmi dau seama de importanța flotei militare române!". A doua zi a urmat, în dana militară din portul Constanța, raportul de îndeplinire a misiunii și trecerea în revistă a echipajelor și trupelor debarcate.

Ostașii au primit scurte permisisi, pentru refacere și relaxare. Fratele Petre a venit la Oltina, pe brațul Borcea, unde familia noastră era refugiată de aproape două luni. După câteva zile, s-a întors la navă, luând parte la ceea ce avea să însemne drama marinei noastre militare.

Proclamația Regelui Mihai I, din seara zilei de 23 august 1944, a surprins întreaga oștire română. Cei care au organizat arestarea Mareșalului Antonescu nu s-au gândit și la urmările ei, la epilogul trist al preluării forțate, de către Comandamentul sovietic, a flotei

noastre militare, la 5 septembrie 1944. Ultimele forțe navale germane au părăsit porturile Sulina și Constanța la 25 august 1944, fără ca pericolul unui atac german să dispară.

După 23 august 1944, navele militare române erau staționate în portul Constanța, îndeplinind misiuni limitate, legate de primirea flotei militare sovietice în România. Între timp, Comandamentul forțelor navale sovietice se instalase la gurile Dunării, în porturile Ismail, pentru fluviu, și Sulina, pentru mare.

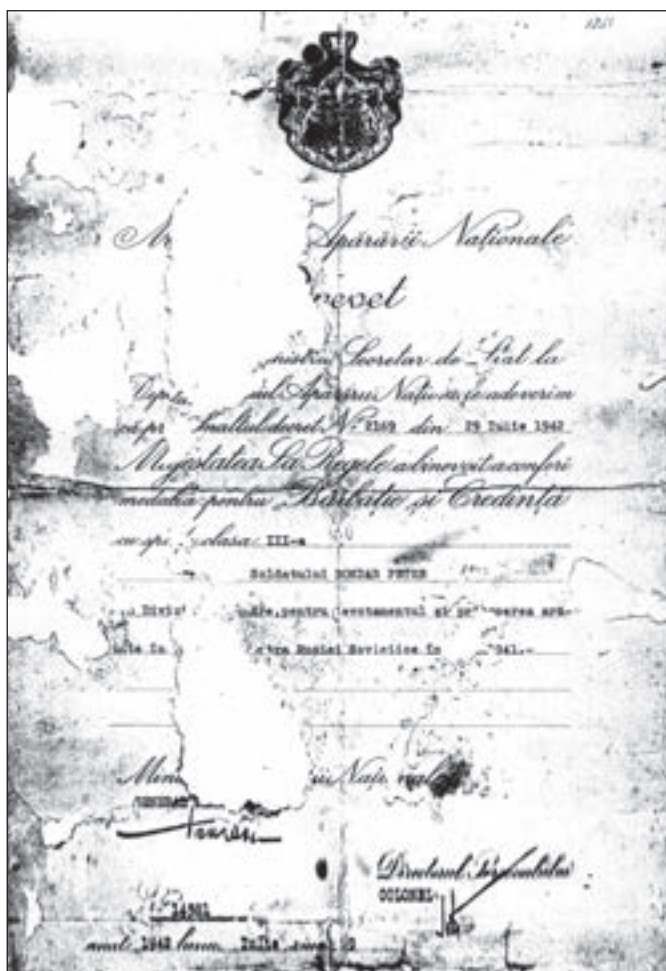
Trupele sovietice de uscat au atins portul Sulina la 26 august. În timp ce teritoriul României

era împânzit de trupe sovietice, prima întâlnire de "cooperare" dintre elemente ale forțelor navale române și cele sovietice a avut loc în seara zilei de 29 august 1944, în zona costieră a Deltei Dunării, în dreptul punctului Câșla Vădanei (la 9 mile sud de Sulina). Au urmat zile grele și umilitoare de cooperare între Comandamentul forțelor navale române și Comandamentul forțelor navale sovietice. Prezența în portul Constanța a întregii flote militare române a stârnit nedumerirea sovieticilor care erau informați că parte din flota militară română a fost distrusă de ei.

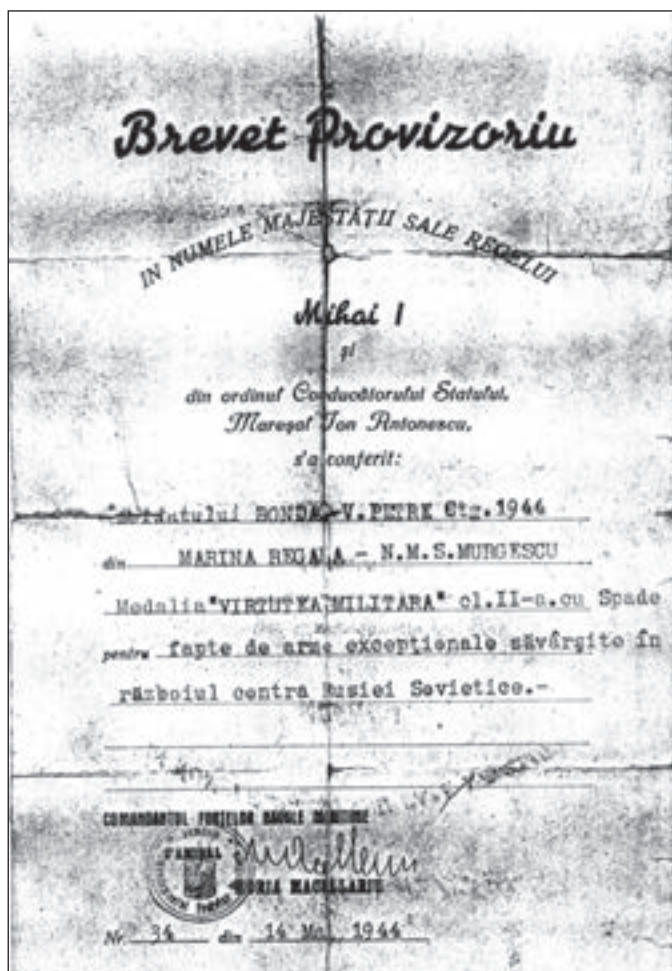
Comandamentul sovietic de la Sulina a cerut prin ultimatum

ca forțele navale române să fie aduse la Sulina. Urmare a diplomației Comandantului forțelor navale române, contraamiralul Horia Macellariu, îndeplinirea ultimatumului sovietic a fost tergiversată până la 5 septembrie 1944, când prin forță au fost debarcate echipajele române și înlocuite cu echipaje sovietice.

Picătura care a umplut paharul tensiunii dintre cele două Comandamente nu a constituit-o nesupunerea aducerii navelor militare românești la Sulina, ci torpilarea, în dimineața zilei de 2 septembrie 1944, a unui dragor sovietic de către un submarin german. Torpilarea a avut loc la sud-

Brevetul de decorare a soldatului Bondar Petre cu medalia Bărbăție și Credință cu spade, clasa a III-a, 1941.

Brevetul provizoriu de decorare a soldatului Bondar Petre cu medalia "Virtutea Militară" cu spade clasa a II-a.

est de Constanța, înaintea intrării convoiului sovietic în pasa Tuzla. În urma acestui eveniment naval, în care Comandamentul sovietic a învinuit Comandamentul român, s-a produs preluarea prin forță de către sovietici a flotei militare române în dimineața zilei de 5 septembrie 1944.

Corpul ofițeresc din Forțele navale române a fost adunat la gara maritimă din Constanța, unde li s-a explicat motivul debarcării și apoi li s-a permis să plece unde vor. La fel, trupa a fost lăsată liberă.

Fratele meu, Petre, cu alți camarazi s-au urcat cu greu în trenul de București, plin de trupe sovietice. După o zi de drum, cu peripeții, au coborât în gara Fetești și au pornit pe jos, desculți, în lungul brațului Borcea, spre Oltina, unde familia era refugiată. Pe drum au avut parte de ajutorul țăranilor, care i-au luat cu căruța.

După o ședere de circa o săptămână în familie, la ordinul Regal transmis prin radio, Petre pleacă la Periș, unde se anunțase că era locul de adunare a echipajelor debarcate de sovietici de pe flota militară română din Constanța. Aici află că este mutat la depozitul militar din Tândărei, unde rămâne până la demobilizare, în august 1945. După demobilizare vine acasă la Sulina, unde-și reia munca de marinar, îmbarcat pe una din pilotinele maritime ale DDM din portul Sulina.

Au urmat anii de inchiziție comunistă, când cei care au luptat în Est au avut de suferit, unii plătind cu ani grei de închisoare sau chiar cu viața. Printre persecuțiile la care erau supuși oamenii intra și căutarea, de către securitate, a actelor militare, cum ar fi decorațiile și mai ales cele obținute pentru merite pe frontul

antisovietic. Fratele Petre, care, în afară de medalia *Bărbăție și Crediță cu spade*, clasa a III-a, din 1941, primise, în 1944, și medalia "Virtutea Militară" clasa a II cu spade, "pentru fapte de arme excepționale săvârșite în războiul contra Rusiei Sovietice", era mereu hărțuit de securitate cu întrebarea: "Unde-ți sunt decorațiile". În aceste condiții, tata își sfătuiește feciorul să-și ascundă documentele care atestau participarea sa la războiul antisovietic. În 1948 Petre se căsătorește și se hotărăște să-și ridice casă nouă. Atunci, tata, care a participat la ridicarea casei, el fiind de fapt constructorul structurii de rezistență, îl ajută pe Petre să-și ascundă decorațiile militare și brevetele obținute pe frontul antisovietic într-un toc de ușă interioară. Această idee s-a dovedit deosebit de benefică peste ani. După revolta populară din decembrie 1989, documentele respective au fost scoase la lumină. Din păcate, în anii cât brevetele au stat ascunse, viespile au reușit să spargă învelișul de pergament în care erau puse și să mănânce partea negrafică a hârtiei. Cu atenție, fiica lui Petre, Aurelia, a reușit să lipească rămășițele grafice ale Brevetelor pe coli albe format A4. Cu aceste documente originale, fratele meu s-a prezentat la Centrul Militar din Tulcea. La vederea lor, comandantul Centrului Militar a fost surprins plăcut de ingeniozitatea fratelui Petre care, împreună cu tata, și-a salvat documentele militare. Pe loc i-a întocmit și i-a înmănat legitimația de Veteran de război, cu gradul de sergent major.

Din acel moment până când a închis ochii, în anul 2005, la Ziua Eroilor, fratele Petre își puna cu mândrie în piept decorațiile

recuperate și participa la ceremoniile de pomenire a eroilor din cimitirul din Sulina. Avea în el un crez al datoriei patriotice și nu uita ziua de 29 iulie 1941, când în urma unui bombardament al aviației sovietice, o baterie antiaeriană, deabia debarcată în Sulina și amplasată pe terenul viran din fața spitalului, a fost distrusă în totalitate, fiind uciși 29 de ostași, subofițeri și ofițeri. Fiind cu pilotina în apropierea locului carnagiului respectiv, a participat la recuperarea cadavrelor și răniților.

Spre satisfacția celor care au supraviețuit războiului în operațiunile militare de retragere pe calea apei a trupelor române și germane din Crimeea, în lunile aprilie-mai 1944, Liga Navală Română a organizat la 15 mai 1999, la Cercul Militar Național din București, o adunare a veteranilor de război pentru evocarea celor 55 de ani de la acea epopee. La manifestare a participat și Petre Bondar de la Sulina, în vârstă de 80 de ani. Ca unul care am avut marea onoare să-l însoțesc la această ceremonie, am fost impresionat atunci când doi combatanți de pe puitorul de mine *Amiral Murgescu* l-au recunoscut și i-au dat onorul! Unul, fost tunar pe navă, și altul fost elev în Școala de ofițeri de grăniceri, aflat în misiune la bordul navei. Trecuseră 55 de ani! Si totuși, cei doi l-au recunoscut imediat pe fratele meu. S-au îmbrățișat în aplauzele veteranilor de război.

Doamne, cum să nu te miște până la lacrimi asemenea momente! Cum să nu fii mândru de acești bărbați! ■

Dr. ing. Constantin BONDAR

București, 19.01.2013

EROUL DIN FAMILIA MEA

George Popandron din Bistrița Bârgăului

În toamna anului 1944, în noaptea de 10 spre 11 octombrie, ultima noapte sub ocupație hortystă a localității Prundul Bârgăului, șase români au fost uciși mișelește. Ar fi trebuit să fie șapte, dar unul dintre ei, preotul Augustin Pop din Mijlocenii Bârgăului, a scăpat cu zile. Ucigașii, militari hortyști, au fugit în aceeași noapte, pentru a nu fi luați prizonieri de trupele sovietice care înaintau dinspre pasul Tihuța. Ei n-au fost judecați nici până în zilele noastre. Preotul Augustin Pop, singurul supraviețuitor și martor al acestei

crime oribile, avea să povestească cele întâmplate în cumplita noapte de 10 spre 11 octombrie 1944. Așa am aflat cum a murit și socrul meu, George Popandron.

În toamna lui 1944, George Popandron, casier din Bistrița Bârgăului, în vârstă de 62 de ani, a fost arestat împreună cu alți români din Valea Bârgăului. Ce acuzații li s-au adus, nu se știe cu precizie. Cert este că în ziua de 10 octombrie, când ocupanții vremelnici ai Ardealului de Nord se pregăteau să fugă din calea trupelor sovietice și române, în

beciul restaurantului Vrăsmaș, din Prundul Bârgăului, alături de George Popandron, se mai aflau următorii arestați: Augustin Pop, preot paroh din Mijlocenii Bârgăului, 43 de ani; Pavel Costea, comerciant din Prundul Bârgăului, 72 de ani; Leon Vlad, zidar din Prundul Bârgăului, 50 de ani; Vasile Rațiu, croitor din Prundul Bârgăului, 45 de ani; Simion Rogină, țăran din Bistrița Bârgăului, 48 de ani; Lucreția Tanca, casnică din Tiha Bârgăului, 25 de ani.

Aflând că trupele sovietice pătrunseseră în Pasul Tihuța și se

Imagina îngrozitoare a crimei din noaptea de 10 spre 11 octombrie 1944 poate fi văzută în fotografia, greu perceptibilă, care ne-a fost transmisă de domnul Ioan Arboreanu.

apropiau amenințător de Prundul Bârgăului, călăii horthyști au hotărât să fugă din sat în aceeași noapte. Dar înainte de asta, ei au pus la cale lichidarea arestaților. Pe la orele 21, arestaților li s-a spus că vor fi scoși pe rând și duși la audieri, la o comisie militară germană. Era o noapte ploioasă și întunecată. Cel dintâi a fost luat preotul Augustin Pop. Încadrat de trei militari - un ofițer în dreapta, un plutonier de graniță în urma lui și un soldat în față - preotul a fost scos pe șoseaua națională și a fost silit să intre într-o grădină. "Mi-am dat seama că merg spre împușcare - avea să povestească el în 1982. Am început a tremura și a slăbi din picioare, mă gândeam că nu știe nimeni de soarta mea, nici soția, nici credincioșii. În acele clipe de groază am auzit în urechea mea stângă următoarele cuvinte, rostite clar: "Nu te teme, că-i scăpa", de trei ori, fără să văd pe nimeni lângă mine, fără numai pe cei trei soldați maghiari. De aici am mai mers vreo 30 de metri, când am fost oprîți pe loc (...). Oprit pe loc, se face o tăcere mortală. Cel din fața mea zice: aici e, adică groapa și se retrage spre dreapta. Cel din urma mea a tras cu revolverul în mine. Trei senzații am înregistrat imediat în trupul meu. Un sunet puternic, o fierbințeală și o lovitură după cap și m-am prăbușit la pământ cu fața în jos. Glonțul de revolver mi-a perforat capul, intrând pe după urechea dreaptă, căci eu mă uitasem mereu la ofițerul din dreapta mea și a ieșit pe sub ochiul stâng și glonțul s-a dus mai departe.»

Călăii i-au aruncat trupul într-o groapă de tranșee, i-au luat banii, verigheta și ceasul și au plecat să aducă următoarea victimă. Augustin Pop nu murise. A ieșit cum a putut din groapă și s-a târât

înspre muntele Heniu. În mersul lui, a mai apucat să audă împușcăturile care au pus capăt vieții următorului osândit. În cele din urmă, a ajuns la o casă de creștini, unde a fost îngrijit și ascuns pe timpul nopții.

După ce i-au împușcat pe cei șase români și i-au acoperit cu pământ în groapa comună, soldații unguri au început să-l caute pe fugar. Au făcut percheziții în casele din jur până spre dimineață, amenințând: "De îl găsim, îl legăm butuc cu sârmă, turnăm benzină pe el și-l aprindem ca să ardă de viu, de ce a fugit?" Dar, spre norocul lui, Augustin Pop n-a fost găsit. Și-a revenit treptat, fără transfuzii

Pe mormântul lui George Popandron, aflat în imediata apropiere a Sfintei Biserici din comuna Bistrița Bârgăului, a fost scris cuvântul: Martir!

de sânge, fără medicamente, doar cu pansamente și sorbind cu paiul lapte cu miere.

După război, groapa comună a fost deschisă și cei șase martiri au fost înmormântați creștinește de familiile lor. S-au găsit mai multe orificii de gloanțe în fiecare cadavru, iar în jurul gropii comune au fost strânse 39 de tuburi de cartușe. Cadavrele arătau că, înainte de împușcare, victimele au fost bătute și schingiuite, iar Lucreția Tanca a fost violată.

La locul crimei s-a ridicat o troiță cu următoarea inscripție: "Așezatu-s-a acest semn al credinței strămoșești întru pomenirea jertfei mucenicilor căzuți sub lovitura nedreaptă a armatelor hortyste în noaptea de 10/11 octombrie 1944."

Și familia noastră și-a luat mortul și l-a îngropat după datinile străbune. George Popandron a lăsat în urma lui nouă copii, dintre care mai trăiește, astăzi, soția mea, Maria. Mormântul lui se află în comuna Bistrița Bârgăului, în imediata apropiere a Sfintei Biserici. Noi, urmașii celui dispărut în chip tragic, am hotărât, de comun acord cu primăria comunei, să punem în valoare istorică acest loc. Anul acesta, la 1 noiembrie - când tot Ardealul sărbătorește ziua morților, când se aprind milioane de lumânări și se fac pomeniri pentru cei răposați - vom fi și noi, urmașii, la mormântul lui George Popandron. În prezența conducerii comunei și a preotului paroh, se va atașa drapelul și banda tricoloră pe cruce, se vor face rugăciuni și se va sfinți mormântul martirului.

S-ar cădea ca, față de aceste atrocități, să reînviem trista amintire în rândurile populației și a urmașilor noștri. Să nu-i uităm! Doamne-ajută! ■

Arhitect Ioan ARBOREANU

Românii

Soldați români
în zona Don Stalingrad

la Stalingrad

Marea confruntare din vara și toamna anului 1942, prelungită și în iarna ce a urmat, desfășurată în sudul teritoriului sovietic, este cunoscută sub denumirea generică de **Bătălia de la Stalingrad**. A fost o încleștare gigantică între Uniunea Sovietică, membră, de la 01 ianuarie 1942, a Coaliției Națiunilor Unite, și Germania, ce își crease, la 27 septembrie 1940, propria alianță – Axa Berlin-Roma-Tokyo. Rezultatul ei a influențat de o manieră decisivă configurația conflictului, determinând preluarea inițiativei strategice de către Armata Roșie. În fapt, declinul Wehrmacht-ului pe Frontul de Est a început în decembrie 1941, când Blitzkrieg-ul german a sucombat în fața Moscovei și a devenit ireversibil după bătălia de la Kursk (4 iulie–23 august 1943). **Petre Otu**

Stalingrad - o „rană deschisă” în istoria militară românească

Bătălia de la Stalingrad (28 iunie 1942 - 3 februarie 1943) face parte din tripticul evenimentelor de anvergură de pe Frontul de Est, care au schimbat soarta războiului pe cel mai important teatru de operații al celei de-a doua conflagrații mondiale¹. Bătălia de la Moscova (10 octombrie 1941-7 ianuarie 1942) a determinat falimentul „blitzkriegului”, instrumentul prin care armata germană a reușit să realizeze succese impresionante în anii 1939-1941². Confruntarea gigantică de la Stalingrad a reprezentat ultimul mare „puseu” ofensiv al Wehrmachtului, dar înfrângerea gravă suferită a avut drept consecință preluarea inițiativei strategice de către Armata Roșie. În fine, bătălia de la Kursk (5 iulie - 23 august 1943) a confirmat tendința evidențiată în confruntarea pentru orașul lui Stalin. De la această dată, armata germană a fost într-o permanentă defensivă, înaintarea generală a forțelor sovietice nemaiputând fi oprită.

O decizie contestată

Dacă în prima și a treia secvență, românii nu au participat în mod direct, bătălia Stalingradului cuprinde o importantă și tragică secvență românească. Decizia participării armatei române la ofensiva

germană din vara și toamna anului 1942 a aparținut, în exclusivitate, mareșalului Ion Antonescu. Ea a fost luată în trei etape.

Prima dintre ele a fost scrisoarea lui Hitler către conducătorul statului român din 29 decembrie 1941, prin care îl informa despre intenția sa de a continua ofensiva în vara anului 1942, cerându-i să trimită trupe cât mai numeroase. Fuhrer-ul își lua angajamentul de a dota trupele române, participante la viitoarea campanie, cu armament german. Ion Antonescu a fost de acord cu solicitările Berlinului, asigurându-l pe Hitler că se va putea bizui „pe mine, pe armată și poporul român, cu cât greutatea vor fi mai mari”³.

O a doua etapă s-a consumat la începutul anului 1942, în timpul turneului lui Wilhelm Keitel în Balcani. Demnitarul german s-a deplasat la București și a discutat cu Ion Antonescu detalii privind ofensiva din vară. Conducătorul statului român a reafirmat intenția de a participa la viitoarea campanie, luându-și angajamente care depășeau chiar și așteptările germane. Pe această bază, la 17 ianuarie 1942, s-a semnat un protocol economic, prin care Germania se obliga să înarmeze trupele ce urmau să ia parte la campanie, dar această acțiune urma să aibă loc nu în țară, ci pe front⁴.

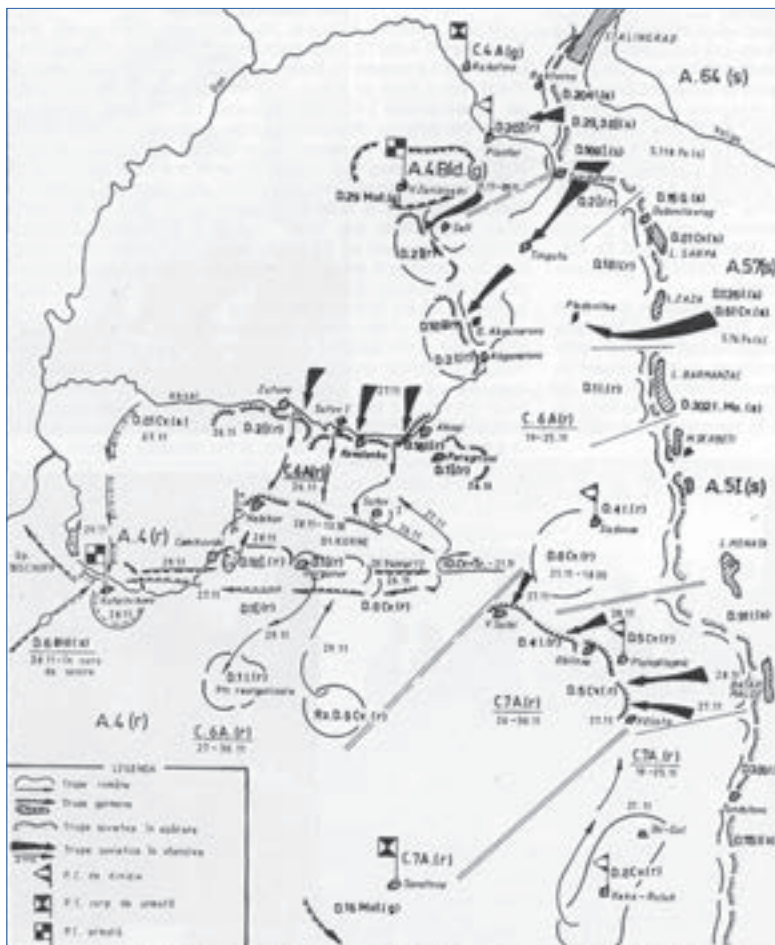
În sfârșit, a treia etapă a avut loc în timpul vizitei lui Ion Antonescu la cartierul general al lui Hitler de la Rastenburg (11 februarie 1942). Conducătorul statului român a reconfirmat angajamentul de a participa la operațiile din vară, cuantumul forțelor situându-se la nivelul celor din campania anului 1941. Cu acest prilej, Antonescu a ridicat și alte probleme ale relațiilor bilaterale: retragerea trupelor germane din țară; situația legionarilor din Germania (aceștia reprezentau o rezervă politică la dispoziția Reich-ului); clarificarea raporturilor cu Ungaria etc⁵.

Decizia unilaterală lui Ion Antonescu de a angaja armata română la viitoarea campanie germană pe frontul de Est a trezit reacții puternice la nivelul conducerii armatei române. Generalul Iosif Iacobici, șeful Marelui Stat Major, a protestat, cerând, la 8 ianuarie 1942, printr-un memoriu, ca forțele ce vor fi angajate să fie cât mai mici cu putință. El a fost demis din funcție, în locul său fiind numit generalul Ilie Șteflea. Mareșalul Ion Antonescu s-a confruntat și cu opoziția principalelor forțe politice ale țării - Partidul Național Țărănesc și Partidul Național Liberal. Liderii acestora, Iuliu Maniu și Constantin I.C. Brătianu, deși nu cunoșteau valoarea corpului expediționar, au cerut păstrarea trupelor în

țară⁶. În pofda acestor proteste, Ion Antonescu și-a respectat promisiunile și a trimis, începând cu luna iunie 1942, peste 27 de divizii pe frontul de est. Unele dintre ele au fost îndreptate spre Stalingrad, iar altele în Caucaz.

Intrarea în dispozitiv a marilor unități române

În marea confruntare din regiunea Stalingradului au luat parte două armate române. Prima care a intrat în dispozitiv a fost Armata 3 română, comandată de generalul Petre Dumitrescu. La 31 august 1942, comandantul Armatei 3, care se afla în Caucaz, a primit ordinul eșalonului înaintat al Marelui Cartier General, dislocat la Rostov, de a prelua, de la trupele germane și italiene, apărarea pe Donul Mijlociu. Concret, marile unități ale armatei urmau să înlocuiască două divizii germane și cinci italiene, dispuse în marele cot al Donului. Întrucât comandamentul armatei conducea operațiile din peninsula Taman, el a devenit disponibil pentru noua misiune abia la 16 septembrie 1942. El și-a instalat punctul de comandă la Morozovskaia, începând cu data de 1 octombrie, preluând, în acest răstimp, marile unități care soseau din țară, în cadrul eșalonului 2 de transport. Dispozitivul de apărare a fost constituit în perioada 12 septembrie-1 noiembrie 1942. Fâșia de apărare era cuprinsă între Klețkaia și Suhoi Donețk și avea o lărgime de 148 de kilometri, mai mică cu 12 km față de cea fixată

inițial. Limita dinainte a apărării se afla în cea mai mare parte la sud de Don, cu excepția celor două capete de pod de la Klețkaia și Serafimovici, deținute de sovietici, fapt care a reprezentat un mare inconvenient. Armata 3 română a fost subordonată Grupului de armată „B”. La dreapta se afla Divizia 376 infanterie germană din Armata 6 germană, iar la stânga Armata 8 italiană.

Armata 3 a avut în componență patru comandamente de corp de armată (1,2,4,5), opt divizii de infanterie (5,6,7,9,11,13,14,15), două de cavalerie (1 și 7), efectivul ridicându-se la 143 336 de militari.

La începutul lunii noiembrie 1942, în fâșia de apărare a armatei a fost dislocat Corpul 48 blindat german, în componența căruia au

intrat Divizia 22 tancuri germană și Divizia 1 blindată română. El a fost subordonat, însă, Grupului de armate „B”, care putea decide angajarea lui pe front.

Comandamentul armatei a adoptat un dispozitiv operativ pe un eșalon, rezerva fiind constituită din Divizia 15 infanterie (care avea doar cinci batalioane) și Divizia 7 cavalerie. Marilor unități le-au revenit fronturi întinse ce depășeau cu mult posibilitățile, un alt neajuns fiind lipsa armamentului antitanc. De asemenea, datorită iernii timpurii și proastei organizări a serviciilor, echiparea și hrănirea trupelor au avut mult de suferit. Într-o anchetă efectuată după înfrângerea de la Cotul Donului, se arăta: „Soldații au fost lipsiți de echipament complet de iarnă. Nu au

avut șube, îmbrăcăminte și mănuși. Rufăria a lipsit complet la mare parte din soldați”.

Această situație dramatică a avut două mari cauze - dependența exclusivă a trupelor române de sistemul german de transport și proasta organizare și funcționare a serviciilor proprii. În legătură cu primul aspect, Manfred Kehrig, unul dintre cei mai buni exegeți ai bătăliei de la Stalingrad, a subliniat că armata germană și forțele aliate care au luptat în marea încleștare de pe Volga s-au confruntat cu o gravă criză a transporturilor, ceea ce a afectat capacitatea lor combativă⁸.

Un alt element important a fost limitarea drastică a libertății de mișcare a comandamentelor românești de către Grupul de armate „B”, orice acțiune desfășurată cu mai mult de o companie având nevoie de aprobarea acestuia. Totodată, comandamentele germane, preocupate exclusiv de soarta confruntării de la Stalingrad, au neglijat informațiile puse la dispoziție de Armata 3 română care duceau la concluzia pregătirii de către sovietici a unei mari ofensive.

În concluzie, în preziua ofensivei sovietice, Armata 3 română apăra o fâșie foarte largă, care îi depășea cu mult posibilitățile. Ea se confrunța cu neajunsuri serioase în privința înzestrării cu armament antitanc și ducea o lipsă acută de rezerve.

Și mai dramatică a fost situația Armatei 4 române (comandant-generalul Constantin Constantinescu-Klaps), al cărui comandament, mobilizat la începutul lunii septembrie 1942, nu a avut, până la 21 noiembrie 1942, o zi după declanșarea ofensivei sovietice, comanda trupelor, sarcina lui fiind asigurarea

materială a marilor unități române. Până la data declanșării ofensivei sovietice, el a purtat denumirea de statul major „Ilinka”. Misiunea încredințată de comandamentul german a fost apărarea „fără gând de retragere” a unei fâșii de circa 230 de kilometri la sud de Stalingrad, între Kegulta și Beketovka.

Pentru îndeplinirea misiunii, Armata 4, subordonată Armatei 4 tancuri germane, comandată de generalul Herman Hoth, a avut în organică două comandamente de corp de armată (6 și 7) cu cinci divizii de infanterie (1, 2, 4, 18, 20) și două de cavalerie (5 și 8). Efectivul armatei la jumătatea lunii noiembrie 1942 s-a ridicat la 75 250 de militari. (Anexa nr. 3) Vecinul din stânga era Corpul 4 armată german, iar la dreapta, la o distanță considerabilă, se afla Divizia 16 infanterie germană. Dispozitivul adoptat a fost pe un eșalon cu toate marile unități aflate în prima linie, fâșiile de apărare fiind extrem de largi. De exemplu, Corpul 6 armată, comandat de generalul Corneliu Dragalina, apăra cu cele trei divizii ale sale o fâșie de peste 100 de km. În total, Armata 4 română a primit spre apărare un front cu o dezvoltare de 270 de km care, dacă se adaugă sinuozitățile terenului, se ajungea la peste 300 de km. Caracterizând situația marilor unități române, dispuse la sud de Stalingrad, generalul Ilie Șteflea a arătat că ele erau „înșirate ca niște mărgele pe ață”⁹. În mod practic, așa cum sublinia locotenent-colonelul Nicolae Dragomir, subșeful de stat major al Armatei 4, nu era vorba de un dispozitiv de apărare, ci de unul de supraveghere¹⁰. Situația materială a Armatei 4 române era chiar mai grea decât cea a Armatei

3, frontul acesteia fiind considerat de către comandamentul german drept secundar. Lipsa armamentului antitanc și de artilerie (mai ales cea grea), aprovizionarea se făcea cu foarte multă greutate, iar de rezerve în condițiile unor fronturi atât de întinse nu putea fi vorba.

Contraofensiva sovietică

Planul contraofensivei sovietice în zona Stalingrad, cunoscut și sub numele de operația „Uranus”, a fost stabilit în cursul lunii septembrie 1942, de către Înaltul Comandament Sovietic (Stavka) și aprobat de Stalin. El prevedea executarea a două puternice lovituri în sectoare situate la mare distanță unele de altele și încercuirea Armatei 6 germane printr-o manevră dublu învăluitoare de mari proporții. Această misiune a fost încredințată unei grupări compuse din trei fronturi - „Sud-Vest”, „Don” și „Stalingrad”. Acțiunea trebuia declanșată la 13 noiembrie, dar Stalin a decis ca ea să înceapă la 19 și 20 noiembrie 1942. Doresc să precizez că planul contraofensivei sovietice a fost stabilit înainte ca armatele 3 și 4 armate române să intre în dispozitiv. Această subliniere este necesară deoarece s-a afirmat că Înaltul comandament sovietic și-a fixat principalele coordonate ale planului, pornind de la dispunerea trupelor române, a căror slabă capacitate combativă era cunoscută. Hotărâtoare pentru planificarea strategică a Stavkăi a fost nu dispunerea trupelor române, care nici nu se găseau în regiune la acea dată, ci conformația

dispozitivului german, flancurile acestuia fiind slab apărate.

În dimineața zilei de 19 noiembrie 1942, puternice grupări de forțe sovietice din compunerea fronturilor de „Sud-Vest” și „Don” au trecut la ofensivă în fâșia Armatei 3 române. După câteva ore de confruntări acerbe dispozitivul trupelor române a fost străpuns în două sectoare, lărgite considerabil în ziua următoare. În perioada 20-25 noiembrie s-au desfășurat confruntări violente, dar disperate pentru oprirea ofensivei sovietice. O soartă tragică a avut „Grupul Lascăr”, compus din diviziile 5 și 6 infanterie române și părți din diviziile 13, 14 și 15 infanterie, care a fost încercuit de trupele sovietice. Cu toate insistențele părții române, Hitler a refuzat să aprobe ieșirea din încercuire a acestui grup, care a fost în cele din urmă capturat de sovietici.

Începând cu 27 noiembrie s-a intrat în faza a doua, când forțele rămase la dispoziția Armatei 3 române, împreună cu trupe improvizate germane au trecut la apărare pe râul Cir. După o

perioadă relativ calmă, trupele sovietice au reluat ofensiva la 17 decembrie 1942, puternice lupte având loc până la 27 decembrie 1942. La începutul lunii ianuarie 1943, Armata 3 română a încetat să mai aibă misiuni operative pe frontul de est, rămășițele ei fiind retrase în țară.

În fâșia de apărare a Armatei 4 române, „Frontul Stalingrad” a declanșat ofensiva cu o zi mai târziu, respectiv la 20 decembrie 1942, lovitura principală fiind primită de Corpul 6 armată român. În zilele următoare situația marilor unități germane s-a agravat, grupările de blindate sovietice pătrunzând adânc în dispozitivul de apărare. Pentru a redresa situația, comandamentul german a constituit grupul de armate „Don”, pus sub comanda feldmareșalului Erich von Manstein. Misiunea acestui grup de armate, în care au fost integrate și marile unități ale Armatei 4, era aceea de a despresura, printr-o puternică lovitură, principala grupare germană, Armata 6, încercuită în regiunea Stalingrad (operația

„Viscolul”). Acțiunea s-a desfășurat în perioada 12-23 decembrie 1942, dar ea nu a fost încununată de succes, trupele germane ajungând la circa 50 de kilometri de gruparea încercuită.

La sfârșitul anului 1942, marile unități ale Armatei 4 au fost scoase de pe front și dispuse în zonele de refacere. În cercul de la Stalingrad au rămas diviziile 20 infanterie, 1 cavalerie și Detașamentul „Voicu”, efectivele totale fiind de 12 607 militari (ofițeri, subofițeri și trupă).

Pierderi, consecințe, ecouri în posteritate

În marea confruntare de pe Volga, armata română a înregistrat cea mai severă înfrângere din istoria sa. Din efectivul total angajat, care s-a ridicat la 253 957 de oameni, pierderile s-au cifrat la 158.854 de militari (morți, răniți și dispăruți). Au fost, de asemenea, pierdute importante cantități de armament, muniție, subzistențe, echipament etc.

Cauzele acestui dezastru militar fără precedent în istoria armatei române sunt multiple, un loc semnificativ având decizia lui Ion Antonescu de a angaja un corp expediționar atât de mare fără un acord clar cu partenerul de alianță care să stipuleze condițiile cooperării. De asemenea, dotarea insuficientă și-a spus cuvântul în zilele contraofensivei sovietice, marile unități române fiind în imposibilitate de a face față atacului masivelor grupări de blindate sovietice.

O răspundere foarte mare a revenit comandamentului german, care a angajat cele două armate române în condiții cu totul

improprii - fronturi foarte întinse, slabă aprovizionare, prioritate având gruparea ce acționa în zona Stalingradului, lipsa rezervelor, limitarea drastică a libertății de mișcare etc. Tot atât de gravă a fost și ignorarea totală a informațiilor oferite de comandamentele românești, referitoare la pregătirile masive ale sovieticilor pentru contraofensivă.

Înfrângerea de la Stalingrad a zdruncinat extrem de serios camaraderia de arme româno-germană¹¹. Partea germană a pus eșecul pe seama românilor care, la rândul lor, îi acuzau pe partenerii de alianță că nu și-au respectat obligațiile asumate la începutul campaniei. Bătălia de pe Volga a avut și importante consecințe pe plan intern, subrezind iremediabil pozițiile regimului Ion Antonescu, mulți considerându-l o formulă tranzitorie. Prin urmare, forțele politice aflate la guvernare sau în opoziție și-au multiplicat eforturile pentru ieșirea din alianța cu Germania.

Prin forțele militare angajate, prin regiunea unde ele au acționat, foarte depărtată de hotarele țării, prin dramatismul înțeleșărilor și dimensiunile pierderilor umane și materiale, bătălia de la Stalingrad se înscrie ca o experiență unică în istoria armatei române.

Mai este de luat în discuție și modul în care posteritatea a oglindit această înfrângere de proporții. După bătălie, regimul Antonescu a introdus restricții

severe asupra informațiilor privind comportarea marilor unități române și soarta zecilor de mii de ofițeri, subofițeri și soldați¹². De altfel, resturile celor două armate au sosit în țară în primăvara anului 1943, după o perioadă de „carantină” în Transnistria și sudul teritoriului sovietic, întrucât starea lor morală putea reprezenta o „bombă” pentru autorități. Cu toate acestea populația aflat de dezastru pe diferite căi, o dovadă fiind și creșterea considerabilă a anunțurilor mortuare din marile

cotidiane bucureștene. Ion Antonescu a reorganizat armata, amânând o discuție serioasă asupra bătăliei de la Stalingrad¹³.

În perioada postbelică, regimul comunist, instalat de sovietici, a impus, din considerente ideologice, restricții totale asupra

„episodului Stalingrad”, astfel încât el a rămas necunoscut opiniei publice din România. Nu avea cum să se audă nici glasul supraviețuitorilor, ei alegând să uite infernul din iarna 1942/1943, întrucât sintagma: *Ce-ai căutat la Stalingrad?* putea să cadă ca o ghilotină pe destinul celor mai mulți. Singurele dezvăluiri, relativ puține, au venit din exil.

După 1989, înțeleșărea de pe Volga și drama militarilor români au început să fie studiate, „pata albă” fiind în bună măsură acoperită de monografii, volume

de documente, memorialistică etc. Dar, în ultimii 10-15 ani, lunga și involburata tranziție românească și-a pus negativ amprenta asupra locului și rolului istoriei naționale în conștiința publică, astfel încât indiferența și dezinteresul s-au așternut, treptat, și asupra secvenței românești a bătăliei Stalingradului. Tristă posteritate! ■

Colonel (rez.) dr. Petre OTU

NOTE

1. Printre cele mai recente apariții referitoare la acest subiect semnalăm Antony Beevor, *Stalingrad*, traducere din limba engleză Delia Razdolescu, Grupul Editorial RAO, București, 2005.
2. Detalii în Karl - Heinz Frieser, *Mitul Blitzkrieg-ului. Campania Wehrmacht-ului în Vest. 1940*, traducere: Augustin Văduva, revizia traducerii și stilizare: Radu Voinescu, Editura Militară, București, 2010
3. *Antonescu-Hitler. Corespondență și întâlniri inedite (1940-1944)*, vol. I, ediție alcătuită de Vasile Arimia, Ion Ardeleanu, Ștefan Lache, Cozia, București, 1991. p.154
4. *Ibidem*, p.157-158.
5. *Ibidem*, p.175-216.
6. *Iuliu Maniu - Ion Antonescu. Opinii și confruntări politice. 1940-1944*, Cuvânt înainte, îngrijire de ediție, note și comentarii de Ion Calafeteanu, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1994, p.114-116.
7. Adrian Pandea, Ion Pavelescu, Eftimie Ardeleanu, *Românii în bătălia de la Stalingrad*, Editura Militară, București, p.190.
8. Manfred Kehrigh, *Stalingrad. Analyse und Dokumentation einer Schlacht*, Auflage, Stuttgart, Deutsche-Verlag-Anstadt, 1974, p.94.
9. Arhivele Militare Române, fond 948, dosar nr. 733, f. 8.
10. *Ibidem*, fond 949, dosar nr.2452, f. 5.
11. Andreas Hilgruber, *Hitler, Regele Carol și Mareșalul Antonescu. Relațiile germano-române 1938-1944*, ediție și studiu bio-bibliografic de Stelian Neagoe,, Humanitas, București, 1994, p.205-220; Valeriu Florin Dobrinescu, Ion Pătroiu, Gheorghe Nicolescu, (coordonatori), *Relații militare româno-germane, 1940-1944. Documente*, București, Editura Europa Nova, 2005, p.249-251; Eric von Manstein, *Victorii pierdute. Memoriile de război ale celui mai strălucit general al lui Hitler*, Editura Elit, Iași, 2002, p.292.
12. Detalii în Constantin Sănătescu, *Jurnal*, Humanitas, București 1993, p. 85-86; Constatin Pantazi, ministru de Război, 1942-1944, *Cu Mareșalul până la moarte. Memorii*, Editura Publiferom, București, 1999, p. 202.
13. Detalii despre în Petre Otu (coordonator), *Reforma militară și societatea în România (1878-2008). Relaționări externe și determinări naționale*, Editura Militară, București, 2009, p.232-240.

Tudor Greceanu

În momentul încercuirii trupelor din Cotul Donului, aviația română a fost nevoită să părăsească aerodromurile din jurul Stalingradului și să ocupe **altele, în spatele frontului, de unde să poată acționa** în sprijinul trupelor terestre care se găseau în mare dificultate.

Despre ceea ce s-a întâmplat la Stalingrad ne-a lăsat mărturie unul din cei mai valoroși piloți de vânătoare, locotenent-comandorul Tudor Greceanu. Sunt pagini cutremurătoare care, dacă n-ar fi venit decembrie 1989, s-ar fi pierdut, poate, pentru totdeauna. Tudor Greceanu s-a născut la 13 mai 1917 a murit la 29 decembrie 1994.

...Pe data de 10 noiembrie [1942] am primit, direct de la Flota IV germană, iar apoi retransmis prin curier de către Coprul Aerian, un ordin în care ni se schimba misiunea. Ni se semnala că rușii au spart frontul cam la 100 km nord de Stalingrad și au un "mic" cap de pod peste Volga, care "desigur, va fi repede lichidat".

Pilot de vânătoare la Stalingrad

Se mai produsese un "mic" cap de pod la 50 km sud, în regiunea lacului Zaza, în sectorul Diviziei a 3-a de bersaglieri italieni și diviziei de cavalerie română. În rezervă erau doar rămășițele Corpului vânătorilor de munte români, care la fel "vor lichida imediat această operație".

Zilele care au urmat au dovedit că lucrurile nu stăteau deloc așa.

Cu toată vizibilitatea redusă, cu tot plafonul practic zero, noi executam zilnic până la 12 ieșiri de avion și pilot, ne-mai-alimentând decât cu muniție căci puteam face 2-3 misiuni fără a mai pune benzină; căram muniția în capul a tot ce mișca, în spatele frontului inamic. Dar, în timpul zilei, nimic nu mișca acolo. În zori găseam linia frontului, în cele două capete de pod, tot mai avansată și lărgită. Acțiunea blindatelor se petrecea numai noaptea, iar ziua fiecare tanc pătrundea într-o clădire care se surpa asupra lui, constituind camuflaj. Seara pleca din nou la atac.

Toate mijloacele de luptă, oameni și tehnică, erau vopsite în alb și de aici dificultatea de a le descoperi din viteza avionului.

Foarte curând ne-am dat seama că această vastă învăluire urmărea o încercuire a trupelor noastre, a celor germane și italiene. Sigur că a existat și reacție puternică germană, dar cu prea puține forțe (căci unități în rezervă nu existau). Totuși,

știam că două corpuri de armată germane erau deplasate de urgență pentru a se opune atacului sovietic. Corpul blindat al generalului Guderian, aflaserăm noi, plecase într-un marș forțat cu intenția să zădărnicească încercuirea, venind de la Orel (marș forțat care a rămas în anele războiului drept cea mai extraordinară mișcare de blindate din istoria militară), dar toate aceste intervenții au fost tardive, căci pe ziua de 20 noiembrie am constatat că încercuirea se definitivase, iar Karpovka, cu unitățile pe aerodromul ei, împreună cu Armata a 6-a germană a generalului Von Paulus erau izolate într-un perimetru de cca 600 km.

Mă întorc puțin pentru a relata câte ceva despre comportamentul propriilor noștri comandanți. În zilele de 11 și 12 noiembrie, noi raportasem prin radio Corpului Aerian situația. Am primit ordin să menținem formația și să trimitem înapoi coloana auto cu materialele, bagajele și trupa, păstrând doar strictul necesar pentru a putea opera. De aceea, pe ziua de 16 noiembrie coloana auto cu locotenentul mecanic Simoneta plus 300 de oameni a plecat spre Tacinskaia, unde se mutase Corpul Aerian (mult mai înapoi), în timp ce bombardamentul, recunoașterea și celelalte avioane rămăseseră la Morozovskaja. Seara, Simoneta s-a întors cu coloana, spunând că șoseaua (unica) fusese interceptată

și că nu mai aveam pe unde trece.

Am raportat Corpului Aerian. Nu peste mult timp s-a recepționat radiograma "Puneți-vă sub ordinele unităților germane de pe aerodrom și în subzistența lor, nu putem face nimic pentru voi. Dumnezeu fie cu voi."

Era un aviz de a nu mai deranja Corpul cu problemele noastre și un fel de a se descotorosi de o unitate "sacrificată".

Ulterior am aflat că la repetatele sesizări făcute de cei de la observație asupra mișcărilor de trupe și blindate din spatele frontului rusesc, cu mult înainte de încercuire, generalul Ermil Gheorghiu răspunsese căpitanului Dicescu: "Vreți să rădă nemții de noi? Vă speriați? Nu mai fiți alarmiști și vedeți-vă de treabă." Aceste rapoarte au fost scrise și se găsesc în arhivele militare.

În ziua de 20 noiembrie, după masă, ne-am pomenit pe aerodrom cu două avioane Savoia Marchetti, pilotate de Udriski și de Nae Spuză. Fără ordin, numai din solidaritate camaraderească, au venit la noi

pentru a evacua răniții (Panait Ioan, coechipierul meu, grav rănit, a refuzat evacuarea), piloții fără avioane și ce mai puteau lua din tehnicieni și bagaje. Au plecat pe înserat după ce le-am mulțumit. Ne-au îmbrățișat. Erau convingși că nu ne vor mai vedea.

Atunci a plecat de la noi și Vintilă Brătianu, care aici și-a încheiat cariera de foarte bun pilot de vânătoare, excelent luptător și român.

Noi am rămas singuri. Am luat legătura cu cei de la Stukas, ne-am pus sub ordinele maiorului Barnhelm și am conlucrat cu ei zilele următoare. Ei ne-au spus că la timpul util ne vor da ordin de evacuare.

Pe 21 și 22 am însoțit formațiile de Stukas și împreună am atacat peretele încercuirii; acum ajunsese de 300 km. Activitatea aeriană rusească era slabă (totuși, existentă) din cauza condițiilor meteo atât de nefavorabile.

Pe ziua de 22 seara, Stukas-urile au plecat într-o "misiune" pentru care n-au cerut însoțire. Nu s-au mai întors pe aerodromul Karpovka. Ne-au lăsat absolut singuri, fără subzistență; numai cu benzină și muniție.

Presiunea rușilor pentru a restrânge zona încercuită devenise atât de puternică, încât acum auzeam ziua și noaptea duelurile de artilerie, de mitraliere și "ronțăitul" specific al șenilelor de tancuri. Gerul făcea ca schimburile de santinelă să fie doar de o oră și le dublasem. Oamenii erau nedormiți, noi la fel și mai trebuia să mai și zburăm, atât pentru a ne opune cât de cât presiunii rusești, cât și pentru a ști exact linia acestui front care se restrângea ceas de ceas.

Bateriile de artilerie A.A. fuseseră aduse pe aerodrom. Dintr-un

moment într-altul ne așteptam să fim atacați.

În ziua de 23 nu s-a putut zbura din cauza unui viscol cumplit, care făcea decolarea imposibilă. Nu însăși și activitatea tancurilor rusești. Așa se face că încă pe la orele 16, când se întuneca, dinspre sud (calea ferată în rambleu) zgomotul de tancuri devenise foarte puternic și ne așteptam ca în cursul nopții să dea peste noi. (Rușii, cred și acum, nu știau de existența aerodromului, altfel ne-ar fi atacat sigur).

Pentru acest motiv, comanda grupului, Escadrila 57 și stația radio au părăsit latura de sud și s-au înghesuit peste noi (56 și 58) pe latura de est.

Am pus sentinele și patrulă comandate de ofițeri pe latura de sud, bateriile lui Șerbu și Apostolescu în fața avioanelor cu țevile orizontale îndreptate spre sud și am așteptat noaptea. Urma să cerem prin radio aprobarea de evacuare a aerodromului, patru avioane de transport greu, pentru oameni și, dacă vremea va permite, să decolăm cu cele 30 de avioane pe care le mai aveam disponibile (la

unele din ele, mecanicii lucrau cu un spirit de sacrificiu formidabil).

N-am apucat să expediem radiograma. Atacul s-a produs între orele 8 și 9 noaptea, când un zgomot puternic de șenile ne-a dat a înțelege că rușii se hotărâseră. Iscoadele de la calea ferată au venit în fugă să ne avertizeze că un mare număr de tancuri T 34 se opriseră imediat dincolo de calea ferată cu oamenii pe jos. S-au oprit, au făcut focuri și se pregătesc de atac spre nord. Rămăsese pe latura de sud-est coloana noastră auto încărcată și folosită acum drept camuflaj.

Pe la ora 9 primele tancuri au apărut la creasta căii ferate. Silueta lor era vizibilă pe fundalul luminat de focurile din spate. Viscolul se mai potolise. Șerbu și Apostolescu au deschis foc de artilerie eficace, ochit pe țeavă. Tancurile s-au retras, lăsând unul imobil pe creasta căii ferate. A urmat o acalmie de vreo oră în care rușii, probabil s-au sfătuit cum trebuie procedat, neștiind ce forțe au în față.

Era evident că următorul atac nuse va mai opri atât de ușor, căcinoi știam de ce forțe ridicole dispuneam în realitate. A existat un fel de consiliu al ofițerilor. Gradele, funcțiile și vechimea nu mai aveau nici o semnificație. Crihană nu mai exista nicăieri, Stătescu nici atât. Comandanții în asemenea situații se selecționează singuri, oamenii îi înțeleg, le acceptă autoritatea, curajul și inteligența și execută ordinele lor.

Primul lucru a fost să se dea ordin tuturor oamenilor să urce toate avioanele cu coada pe butoaie de ulei, pentru a putea trage la orizontală cu tunurile și mitralierele de bord. În timp ce acest lucru se executa sub supravegherea subofițerilor și maiștrilor, noi am continuat sfatul și

s-a hotărât ca în fiecare avion să fie un pilot. Focul va fi deschis numai la ordinul căpitanului Șerbănescu. Atacul s-a repetat pe la ora 10. De data asta cu foarte multe tancuri, care au apărut trăgând. Șerbănescu a dat ordin să se deschidă focul. A început un adevărat infern.

Pentru a doua oară rușii s-au retras dincolo de calea ferată, surprinși de intensitatea și de genul de foc pe care îl primeau. În fond, erau pifani și era posibil ca nici atunci să nu fi identificat un aerodrom. La un nou sfat, am hotărât cu toții că ofițerii în nici un caz nu pot cădea vii în mâna inamicului, căci nimeni nu poate garanta cât poate rezista fiecare la "anumite metode de interogare".

Pe subofițeri i-am lăsat să hotărască singuri ce vor face. Au fost de acord că vor urma soarta noastră.

De data asta pauza a fost mai mică și de dincolo de calea ferată a început un foc ucigător din zeci de tunuri, care au căzut pe tot aerodromul. Avioane distruse sau incendiate, zeci de morți sfărtecați, brațe și picioare care zburau pe sus. Căram cu greutate răniții în bordeie și adesea, la lumină, vedeam că am cărat un mort sau o bucată de om. Eram plini de sânge, de fum și praf, ca urșii, în costumele noastre îmblănite. Eram disperați. La un moment dat a venit la Șerbănescu adjutantul Vinca Tiberiu, care i-a spus: "D-le căpitan, dacă tot urmează să ne împuște, e mai normal să încercăm să decolăm".

Unitatea exista numai în virtutea avioanelor. Dacă numai unul va reuși, el va putea spune ce s-a întâmplat aici și, cine știe, poate va putea cere un ajutor, pentru eventualii supraviețuitori. Șerbănescu, fără nici o ezitare, a acceptat și s-a început identificarea

avioanelor care mai puteau decola. S-au găsit doar 16. Vinca a declarat că el mai ia un camarad culcat pe burtă în fuzelaj după ce va demonta aparatul de radio, instalația de oxigen și blindajul rezervorului. Toți au fost de acord.

I-am propus lui Panait să-l iau cu mine, dar a refuzat spunând că va zbura ca pilot. Și-a desfăcut gutiera și pansamentele și a plecat la avion. Eu l-am luat pe Zaverdeanu și mi-am supravegheat demontarea părților stabilite din avion. Când Șerbănescu a tras racheta roșie care dădea semnalul de decolare a fost o adevărată nebunie. A nu se uita că era o noapte beznă, luminată doar de incendii, de fulgerăturile proiectilelor și de trasoare de toate culorile. Aerodromul era plin de gropi de obuze. Tancurile rusești, la pornirea motoarelor noastre, au înțeles în sfârșit pe cine au în față. Au reluat înaintarea pe aerodrom, trăgând încontinuu. La decolare, Naghirneac s-a ciocnit de Rozariu, ambele avioane au luat foc și ardeau la distanța de 50 m unul de altul. Iolu Nicolae având în brațe pe Simoneta au fost izbiți în plin de un obuz de tanc rusesc: Simoneta a murit și Iolu, cu craniul sfărâmat a rămas pe loc (ulterior a fost evacuat prin nu știu ce minune la un spital în Germania; trăiește și astăzi cu o placă de argint în cap).

Văzând această nebunie, am spus lui Panait (care nu zburase niciodată noaptea) să rămână pe loc și să decoleze doar la urmă, odată cu mine, care îmi asumam răspunderea navigației până la Tacinskaja. Ultima imagine pe care am înregistrat-o este aceea a tancurilor rusești trecând ca peste vreascuri peste bateria A.A. a lui Apostolescu și pe Șerbu care, singur în baterie, în cămașă, trăgea cu toate patru tunurile de 75.

I-am arătat lui Panait avioanele lui Narghineac și Rozariu arzând și i-am spus că cel mai bine e să trecem printre ele, ca să aibă un reper de decolare. Așa am făcut, lăsând loc lui Panait, am trecut razant pe lângă Rozariu și cu avionul dezechilibrat de Zaverdeanu, am reușit să mă desprind. Am avut bucuria de a vedea lângă mine lumina roșie a lui Panait. Nu mai aveam radio, dar Panait mi-a făcut semn să nu plecăm cu muniție la noi, așa că, de două ori am picat, trăgând cu toate armele în infanteriștii ruși.

Nici un reper, noapte, ger cumplit și doar o biată busolă magnetică, care arăta ce vrea ea. Totuși, cu ceasul, cu busola (pe care o cunoșteam acum perfect) am ajuns exact unde am vrut: la Tacinskaja.

...Am ajuns primii. După noi au mai aterizat Scurtu Dan, Burileanu Nicolae, Milu Ioan. Restul au aterizat fie la Morozovskaja, fie pe terenuri vecine.

Deși Tacinskaja avea toată dotarea necesară, noi am aterizat pe teuri de benzină, căci nu aveam cu ce recepționa.

Ne-am scos "clienții" din "cutie" și apoi am plecat cu o motocicletă la locuința lui Gheorghiu Ermil. Cu greu am fost "autorizați" să-l trezim. I-am expus ce s-a întâmplat la Karpovka. La început s-a cam speriat (am spus cam cum arătam) căci nu ne-a recunoscut, apoi a ascultat tot și după o "matură chibzuință" a explicat că nu se poate face absolut nimic. I-am întors spatele și am plecat la aerodrom, unde am găsit tot personalul în picioare. Le-am relatat întrevederea. Erau revoltați încât au declarat că bombardierii așteaptă să se lumineze de ziuă pentru ca rușii să intre la camuflaj și vor decola fără ordin, pentru a salva ce mai pot de la Karpovka. Așa au și făcut și două Junkers-uri 52 au ajuns la Karpovka în zorii zilei. Au

fost asaltați de bieții supraviețuitori și înainte de a se opri din aterizare erau deja supraîncărcați, așa că au trebuit să decoleze pentru a nu fi distruse avioanele. Doi soldați însă au reușit de disperare să ia în brațe un montant de la coadă. Numai unul a ajuns la destinație, dar atât de înghețat încât numai cu ranga a putut fi desprins de montanți.

...Peste circa o lună, la Tacinskaja a ajuns un grup de supraviețuitori de la Karpovka. În jur de 200 de oameni care, sub comanda unui ofițer de rezervă de administrație, sublocotenentul Drăgan, și a unui elev mecanic, Bîscă Marin, pe jos, înarmați doar cu puști Manlicher 6,5 mm model 1893, mergând numai noaptea, mâncând rădăcini și zăpadă, au străbătut 300 km în teritoriul inamic, apoi linia frontului și, ca niște stafii în zdrențe, s-au întors acasă. Ultimele rămășițe ale Grupului 7 Vânătoare de Messerschmitt 109 E7....

POST SCRIPTUM

Aici se încheie una din cele mai dramatice pagini de război din istoria românilor.

Pilotul de vânătoare Tudor Greceanu a murit la 29 decembrie 1994, la spitalul Colentina, după ce îi fuseseră amputate ambele picioare. După moartea lui, familia, sau mai bine zis cei care au mai rămas - ultimii! - din neamul boierilor moldoveni Greceanu, s-a zbatut să obțină aprobarea ca o stradă din București să-i poarte numele și să ridice, pe cheltuială proprie, un monument în memoria piloților de vânătoare căzuți în război. Nu e loc să vă spun aici câte mizerii au suportat pentru această "pretenție" a lor! În cele din urmă, primăria s-a îndurat să dea unei piațete din sectorul 1 numele acestui "aristocrat al suferinței", cum l-a numit Monica Lovinescu. A fost obținută și aprobarea pentru ridicarea "Monumentului Eroilor Piloți de Vânătoare", dar, culmea!, una dintre persoanele care locuiesc în cartierul respectiv a făcut "plângere prealabilă" prin care a solicitat revocarea autorizației de construire.

Nu știu să existe vreun precedent pe această temă. De aceea, redau întocmai "argumentul"

petiționarilor: "Anexez prezentei și un tabel cu persoanele ce locuiesc în carter (sic!) ce se consideră, de asemenea, lezate în interesul lor legitim, prin amplasarea monumentului în spațiul verde, în condițiile în care poluarea orașului este în creștere și traficul s-a intensificat pe străzile adiacente, pentru deblocarea (fluența) arterelor intens circulate din apropiere (Calea Dorobanților și str. Beller). Totodată, considerăm că este lezat și un interes legitim public."

Aberant, penibil, rușinos!!! Mi-aș dori din tot sufletul ca această revistă să ajungă și în mâinile celor care s-au ridicat împotriva construirii monumentului închinat memoriei eroilor piloți de vânătoare. Să citească mărturia lui Tudor Greceanu. Atât!

La moartea pilotului de vânătoare Tudor Greceanu, Monica Lovinescu scria de la Paris: "A murit Tudor Greceanu, iar noi am pierdut încă un prilej de a redeveni ceea ce poate am fost odată, ceea ce în orice caz el a fost: oameni întregi, în deplinătatea răspunderii noastre." ■

Dan Roman

Odiseea retragerii Regimentului 4 Artilerie Antiaeriană Stalingrad, noiembrie-decembrie 1942

O încercare de a sintetiza concluziile studiului documentelor de arhivă privitoare la acțiunile artilerie antiaeriene române, în timpul celei de-a doua conflagrații mondiale pe frontul de est, ar putea fi rezumată, laconic, în două cuvinte: eroism și tragism! Iar dacă Napoleon susținea că, în război, de la sublim la ridicol nu e decât un pas, pentru Regimentul 4 Artilerie Antiaeriană, prins în „cleștele” de foc de la Stalingrad în iarna anului 1942, între eroismul și tragismul faptelor de arme săvârșite de tunarii antiaerieni nu a existat nici măcar un pas. Dimpotrivă, din îngemănarea celor două sentimente contradictorii trăite din plin de ostașul român în acea perioadă dramatică a rezultat o adevărată odisee în versiunea modernă a unei unități de elită a Armatei Române de ieri și de azi, presărată cu pilduitoare acte de eroism. Dar, în vreme de război, o știu toți militarii de profesie, faptele vorbesc...

Regimentul 4 Artilerie Antiaeriană a acționat, din toamna anului 1942, pe frontul de la Stalingrad în apărarea antiaeriană a unor obiective și trupe din fâșiile Armatei 3 și 4 române, precum și a unor aerodromuri și puncte obligate de trecere în folosul trupelor germane aliate. S-a confruntat, în principal, cu

aviația sovietică, devenită una dintre cele mai puternice din lume, reușind printre altele doborârea primelor aparate IL-2, abia intrate în înzestrarea armatei adverse. A doborât, în decurs de câteva luni, zeci de avioane inamice, contribuind substanțial la atingerea cifrei de 199 de victorii aeriene și antiaeriene reușite, în principal de artileria noastră antiaeriană, în anul 1942. Multe dintre aceste succese au fost înregistrate de artileriștii antiaerieni români încă înaintea declanșării ofensivei de către „Frontul Stalingrad” din noiembrie 1942, când operațiile terestre au fost precedate de puternice lovituri aeriene.

Odiseea Regimentului 4 Artilerie Antiaeriană avea să înceapă, însă, abia după declanșarea ofensivei sovietice...

Acte de bravură, împinse până la sacrificiul suprem, au săvârșit artileriștii antiaerieni din bateriile rămase în cadrul grupării „General Lascăr”, încercuite de inamic. Deși specializate în lupta cu adversarul aerian, acestea au fost obligate să se confrunte cu tancurile și infanteria sovietică. Pe timpul retragerii, prin luptă, în cadrul coloanei generalului Sion (D. 15 I) în valea Zariza, unde au avut loc lupte deosebit de violente cu tancurile și infanteria inamice, coloana a fost

fragmentată, iar bateriile 118 și 120 Art. A.A., aflate în partea din spate a coloanei, și-au pierdut aproape în întregime capacitatea de luptă (18 tunuri antiaeriene). Doar căpitanul Drugănișteanu (comandantul bateriei 120) și câțiva soldați au scăpat ca prin minune, mărșăluind spre Divizia 22 blindată germană și apoi spre Corpul 5 Armată român, la vest de râul Cir; ceilalți ofițeri și trupa au fost uciși, răniți sau dați dispăruți.

Cu toate că frontul s-a stabilizat pe Cir, bateriile 2 Vickers și 102 Rhm. au rămas încercuite la Stalingrad, în apărarea aerodromurilor Karpovka și Marinovka. Aceste subunități, deși izolate, au dus acțiuni, îndeosebi terestre, rezistând, fără a ceda obiectivele aflate în responsabilitate, timp de mai bine de o săptămână, până la ultimul om.

Având în vedere situația deosebit de grea din luna decembrie 1942, comandantul Bg. 4 Art. A.A. a hotărât ca R. 4 Art. A.A., cu Dn. 1, 14 și 17 Art. A.A. din subordine, să îndeplinească în primul rând misiuni de luptă antitanc și apoi pe cele de apărare antiaeriană-

În fâșia Armatei 4, la sud de Stalingrad, Armata Roșie a dezlănțuit ofensiva la 20 noiembrie. Pentru asigurarea protecției antiaeriene a trupelor și obiectivelor

mai importante din fâșia Armatei 4, a fost destinat Dn. 14 Artilerie A.A. În zilele de 20 și 21 noiembrie, două baterii din Dn. 14 Art. A.A. au dus lupte grele cu infanteria și carele blindate ale inamicului, în final retrăgându-se, prin lupte susținute, cu numeroase pierderi în personal (morți și răniți).

La 12 decembrie 1942, s-a înregistrat prima reacție ofensivă a trupelor germane, având drept scop sprijinul grupării încercuite la Stalingrad. Contralovitura, executată cu circa 3-4 mari unități blindate germane și trupe din Armata 4 română, a progresat până către 20 decembrie 1942, după care a fost oprită. trupele Armatei 4 române s-au retras, inclusiv subunitățile din Dn. 14 Art. A.A.

Datorită îmbunătățirii vremii, aviația sovietică și-a reluat atacurile, care au fost respinse cu succes, prin trageri antiaeriene precise și oportune, de către Dn. 1 și 14 Art. A.A./R. 4 Art. A.A. aflate în dispozitiv de luptă.

Ca urmare, în primele zile ale lui decembrie 1942, au fost doborâte 6 avioane, iar în ziua de 8 decembrie - 16 avioane.

În ultima decadă a lunii decembrie 1942, s-au înregistrat lupte intense asle trupelor sovietice, iar parte din bateriile Dn. 17 Art. A.A. au fost nevoite să se retragă, reușind totuși prin sprijin de foc reciproc și în urma unor confruntări terestre sângeroase să evite să fie zdrobite de inamic.

Relevante pentru dramatismul retragerii subunităților R. 4 Art. A.A. din Cotul Donului sunt și consemnările din jurnalele acțiunilor de luptă:

- „În zorii zilei de 19 noiembrie 1942, trupele sovietice cu blindate numeroase pornesc un puternic atac în sectorul Armatei 3 la

Kletskaia; presiunea este foarte puternică”. (Fond M.Ap.N. nr. 319, dosar 22, p. 31)

- „Este un exemplu de eroism cazul sublocotenentului Petre Toma care, în timp ce căuta să salveze secția de la încercuire, pentru a ajunge la postul de comandă al bateriei, a fost omorât de un proiectil de tanc, iar mașina distrusă. (Fond M.Ap.N. nr. 319, dosar 22, p. 68)

- „Rezistența acestor subunități de eroi (Bateriile 2 Vickers și 102 Rhm.) a permis fixarea frontului..., contribuind... la oprirea ofensivei

inamicului... Aceste două baterii luptând din poziție în poziție de tragere au distrus numeroase care de luptă de tipul cel mai modern și au respins prin vitejia lor valuri de infanterie inamice, necedând decât în momentul când, rămase fără nici un proiectil, au fost copleșite de superioritatea inamicului. Au căzut aici, luptând cu arma în mână, lângă tunuri, bravii ofițeri ai acestor baterii, alături de subofițerii și ostașii care i-au urmat până în ultimul ceas... Toți aceștia, împreună

cu 280 de grade inferioare, fac cinste Armatei Române, înscriind cu sângele lor una din cele mai glorioase pagini ale neamului”. (Fond M.Ap.N. nr. 1322/3, p. 93)

- „Secția 1 din bateria 118 Oerlikon este bombardată de 6 avioane însoțite de vânătoare... Schijele bombelor au lovit pe sergentul major C. Pietraru, cât și pe soldatul Gh. Boboc ctg. 1932, omorându-i pe loc în amplasamentele de adăpost și rănind pe sergentul N. Dumitru... Sergentul major C. Pietraru și soldatul Gh. Boboc au fost înmormântați în Cimitirul militar improvizat din comuna Georgie-Afipskaia alături de camarazii din cavalerie... ca o contribuție de sânge a ostașilor din antiaeriană la cucerirea Caucazului.” (Fond M.Ap.N. nr. 1322/3, p. 71)

Ca și cum încheștarea pe viață și pe moarte a confruntării militare nu ar fi fost de ajuns, vitregiile naturii au constituit un alt inamic greu de contracarat:

- „Seara se lasă un frig năprasnic de peste -35 grade, însoțit de un crivăț furios. Toată lumea ste udă... totul pe oameni este înghețat; hainele pârâie, iar bocancii sau cizmele ca de sticlă... La mizeriile vremii se adaugă mizeriile aliaților germani care nu concepeau ca românii să treacă înaintea unei mașini de-a lor. Astfel, stau în bătaia crivățului și sub colții gerului aproape polar (degeaba), toată noaptea înghesuiți în mașini; a fost o noapte groznică în care mulți au avut viziunea morții prin îngheț”. (Fond M.Ap.N. nr. 1322/3, p. 79)

La toate acestea s-au adăugat lipsa de camaraderie și, uneori, chiar de loialitate a aliatului german:

- „S-au săvârșit de către acești aliați fapte de necrezut: s-a pus pistolul în pieptul ofițerilor

români... pentru vina de a fi vrut să-și treacă mașina peste un punct greu de trecere..., s-au spar geamurile la mașini de ofițerii nemți..., s-au tamponat intenționat mașinile noastre de către germani cu scopul de a fi răsturnați în șanțuri!! Neînțelegerile dintre germani și români au luat proporții dezastruoase, ajungându-se la acte de brutalitate din partea germanilor și amenințări cu împușcarea". (Fond M.Ap.N. nr. 1325/42, p. 95)

Cu toate acestea, unii comandanți germani lucizi și imparțiali au avut, totuși, demnitatea să aprecieze la adevărata lor dimensiune ținuta și comportamentul artileriștilor antiaerieni români. Astfel, la 6 decembrie 1942, generalul german

Kagarnico - comandantul aviației punctului de sprijin Moruzovskaia, în urma inspecției bateriei 1 Vickers române declara: „Pentru ceea ce am văzut aici există numai un singur cuvânt: „Minunat”: Noi, germanii, putem fi încă o dată mândri de faimosul și viteazul nostru camarad de arme român.” (Fond M.Ap.N. nr. 1322/3, p. 83). O apreciere realistă, care mai atenuează din amărăciunea încercată de ostașii români față de atitudinea arogantă a unor aliați, atitudine pe care o vor resimți și la „marele” aliat de pe frontul de vest...

Reușind o retragere demnă, prin lupte aprige, plătită cu prețul pierderii capacității de luptă, Regimentul 4 Art. A.A. a fost regrupat în adâncimea

dispozitivului germano-român, în vederea refacerii potențialului său militar. Va fi reintrodus în dispozitiv operativ, pentru apărarea antiaeriană a trupelor în cadrul operațiilor din Crimeea.

Învățămintele desprinse din această veritabilă odisee trăită în Cotul Donului și Stepa Calmukă au rămas neșterse în memoria celor care le-au trăit. Important este ca ele să fie cunoscute și de generațiile ce vin, pentru că ele constituie istoria reală a unor vremuri dramatice, care, din păcate, a fost scrisă cu prea multe sacrificii umane... ■

**General maior (rez.)
prof. univ. dr. Visarion NEAGOE**

*Soldați români și prizonieri ruși
în zona Don Stalingrad*

**General
Radu Rosetti**

Se împlinesc, în această toamnă, 135 de ani de la încheierea Războiului din 1877-1878 care a pecetluit, cu jertfa de sânge a ostașilor noștri, Independența. Am ales în memoria acestui eveniment un text publicat, în 1927, în revista *România eroică*, sub semnătura generalului Radu Rosetti.

Făcând trei cruci noi am răspuns: «Amin! și Doamne Ajută!»

Nimic nu sintetizează mai bine starea sufletească cu care au intrat în urgența focului repezit de redevalele turcești ostașii români de acum cincizeci de ani, ca aceste două versuri ale cântărețului de la Mircești, care a simțit și exprimat în cuvinte atât de vorbitoare faptele de seamă ale celor care au câștigat, pe câmpiile Bulgariei, neatârnată România.

Când cercetezi, după o jumătate de veac, scrierile și scrisorile celor cari au luat parte la faptele de atunci, când te folosești de impresiile martorilor străini despre strădaniile ostașilor din anii 1877

și 1878, rămâi impresionat de chipul genial cum Alecsandri a priceput starea sufletească care a domnit în rândurile armatei și de adâncul adevăr cu care a redat-o. Și ca și pentru celelalte fapte și caracterizări această exprimare a adâncului sentiment religios de care au fost stăpâniți cei cari s-au aruncat în vâltoarea potopului de la Grivița, este adevărată de izvoarele documentare.

Iancu Lahovary ne spune, în amintirile sale, că, înainte de a păși pe pontoanele cari duceau primele trupe românești peste Dunăre, la Nicopoli, fiecare oștean își face

semnul Crucii. Domnitorul Carol, vorbind, trei săptămâni în urmă, despre trecerea la Siliștioara, zice: „Oamenii sunt într-o dispoziție gravă și-și fac cruce înainte de plecare”. Și cartea lui Văcărescu și Istorical Regimentului Râmnicul-Sărat nr. 9 și multe alte izvoare repetă aceleași constatări.

Deși cunoșteam versurile de mai sus din copilărie, nu mi-am dat seamă însă de adâncul lor cuprins decât în timpul războiului pentru întregirea neamului.

Regimentul 47/72 Infanterie se găsea bivouacat în pădurea de la răsărit de Băleni, pădure rară de

stejari frumoși. La 15/28 iunie 1917, primește ordinul să plece spre sud, pentru a înlocui trupele rusești din sectorul Nămolosa și a lua parte la atacul proiectat al Armatei I. Înainte de plecare regimentul să adună, în careu, într-o mică poeniță; capetele se descoperă, muzica intonează „rugăciunea” ale cărei note impresionante sunt prelungite de ecourile pădurii. Părintele Anghelescu începe rugăciunea și glasul său, modulat de emoția firească a clipei, trezește adânci sentimente în toți cei cari-l ascultă. Preotul îngenunchează. *Batalioane în genunchi*, răsună comanda și miile de ostași, adunate în jurul altarului improvizat, îngenunchează, formând o masă albastră cenușie care se deosebește puțin de pajiștea verde pe care stă. Slujba continuă. Preotul rădică rugăciuni cerând isbânda

pentru armatele noastre. Urmează binecuvântarea celor ce vor intra în foc și deslegarea de păcatul strămoșesc și de cel personal al celor ce vor cădea de glonțul dușman. O puternică și adâncă emoțiune cuprinde pe toți. Creștini de toate riturile, musulmani și mozaici se închină smerit. Ochii cu fuseseră aplecați se ridică și urmează brațul preotului, care ridicând în sus semnul mântuirii, rostește: **SUS SĂ AVEM INIMILE!** În priviri se citește acum: liniștea, se citește deasemenea: speranța, se citește în fine hotărârea sacrificiului de sine. O cochetărie a naturii parcă vrea să materializeze această stare sufletească. Ultimele raze ale soarelui care apune vin și ating masa de baionete, din care scot o mare de sclipiri, alcătuind o adevărată coroană de oțel, cu mii de fețe argintii, deasupra

regimentului care, deși slujba e terminată, rămâne încă în genunchi.

Batalioane, drepti! Acoperiți!
Farmecul momentan e rupt.
Dar religiozitatea care a fost exteriorizată în acele clipe a dăinuit și a stăpânit pe ostași și în tranșeele de la Nămolosa și în zilele de aprige lupte de la Mărășești și apoi în clipele chinuitoare ale dezarmării Rușilor bolșevizați. Și a dăinuit pentru că nu era ceva trecător, ci în însuși firea ostașilor precum a fost și în trecutul depărtat și precum s-a manifestat învierea sufletului românesc de acum cincizeci de ani.

Atâta timp cât vom fi stăpâniți de aceiaș credință care a stăpânit pe Peneș Curcanul și pe tovarășii săi.

Viitor de aur țara noastră are!
15 Mai 1927 ■

Bisericuța cu hramul „Înălțarea Domnului” din Mălini

Capela cu hramul „Înălțarea Domnului” din centrul comunei Mălini are o istorie dramatică. Pe locul unde s-a ridicat acest frumos lăcaș s-a aflat o biserică de mici dimensiuni, care a fost distrusă în timpul regimului comunist.

Din documente puse la dispoziție cu amabilitate de părintele Vasile Bârsanu, am aflat că, la un moment dat, în parohia Mălini exista o singură biserică, sfințită în anul 1864. Preotul paroh Teodor Cojocar a îndemnat obștea la ridicarea unei capele în amintirea și cinstirea eroilor căzuți în Primul Război Mondial. Locul unde s-a construit capela era proprietatea Băncii Populare „Domnița Elisabeta” și se afla în imediata apropiere a monumentului închinat eroilor din Războiul de Independență, 1877-1878. Construcția a început în 1932 și s-a încheiat în 1933. Ctitorii bisericuței cu hramul „Înălțarea Domnului” au fost credincioșii din Mălini de la care s-a adunat suma

necesară: 70.000 lei.

Se înțelege din documentele pe care le avem la dispoziție că ușile împărătești și catapeteasma au fost sculptate în lemn de paltin de maestrul Constantin Postolache din Mălini, iar pictura a fost opera „zugravului” Ioan Doroftei, din Fălticeni.

Este interesant că micul lăcaș a fost multă vreme „biserică parohială”, parohia Mălini fiind formată într-un timp de satele Mălini, Mielușoia și Suha, aflându-se în vecinătatea parohiilor Pâraie, Sasca, Cornu Luncii și Văleni-Stănișoara.

Între preoții care au slujit aici s-au aflat Ioan Niculescu, Teodor Niculescu, Teodor Cojocar și Petru Curcă. Preotul Curcă întocmește un documentar al bisericuței, documentar pe care l-am consultat și noi, datat „anul Domnului 1967, luna octombrie, ziua 15”.

Prin anii '70 biserica a fost dărâmată. După evenimentele din 1989, s-a înțeles pe deplin ce

importanță a avut biserica ridicată în memoria eroilor din Războiul Întregirii Neamului. Astfel, în 1998 s-a hotărât construirea unei noi capele. Cu sprijinul material al Primăriei Comunei Mălini, prin participarea enoriașilor îndemnați de părintele Vasile Bârsanu, în câțiva ani se ridică bisericuța cu același hram: „Înălțarea Domnului”. Pictura este realizată de Petru Schipor, din Suceava. Slujba de sfințire a avut loc duminică, 3 iulie 2011.

Iată, în vremuri de normalitate, oamenii își aduc pe făgașuri bune credința și tradițiile. Ridicarea noii bisericuțe, din centrul comunei, în locul celei dărâmate în vremea comuniștilor, constituie o lecție de viață și de istorie a neamului românesc, o lecție care „s-a scris” într-o comunitate de oameni vrednici, comuna Mălini, sub semnul binefăcător al credinței ortodoxe strămoșești. ■

Dumitru AMARIEI

În partea de sud a județului Argeș, pe valea largă a râului Cotmeana, este așezată comuna Săpata. De-a lungul timpului, vatra vechii așezări a fost împărțită în trei comune: Săpata de Sus, Săpata de Jos și Dealu Bradului, pentru ca, din anul 1968, să unească într-o singură comună. Aceasta se învecinează la nord cu comuna Poiana Lacului, la sud-est cu comuna Lunca Corbului, la est și nord-est cu comuna Albota, iar la vest cu comuna Vedea.

Comuna Săpata este formată

istorie: se mai văd și astăzi urmele unui castru roman, alături de alte monumente istorice, bisericuța din lemn din satul Lipia, din secolul al XVII-lea, bisericile și crucile de piatră medievală din Lipia, 1647, și modernă din Mîrțești, 1848.

Pe teritoriul comunei, în satele Găinușa, Dealu Bradului și Bănărești, se află trei monumente ridicate în memoria eroilor căzuți în cele două războaie mondiale.

Cel mai vechi monument, construit din piatră, este situat vis-a-vis de drumul județean

Primul Război Mondial, iar până la vârf se află tot pe față și lateral precum plăcile comemorative trei cruci din granit.

La inițiativa și prin grija domnului colonel (r) Constantin Stanciu, de artilerie terestră și rachete, fiu al localității, fost primar al comunei în perioada 2008-2012, un iubitor al istoriei locale și naționale, monumentul a fost renovat și resfințit la data de 25.10.2011, cu prilejul sărbătoririi Zilei Armatei Române, în prezența reprezentanților autorităților publice locale, a unei delegații a filialei Argeș a Asociației Naționale Cultul Eroilor, condusă de col. (r.) Marius Balaban, președintele filialei, deputatului de zonă Sorin-Andi Pandele, preoți din localitate, cadre didactice și elevi, veterani de război, cetățeni. Monumentul a fost flancat de două tunuri dezafectate, achiziționate de la unitatea militară din Târgoviște.

Al doilea monument, ridicat din piatră, dedicat eroilor din comuna Săpata, este amplasat în satul Dealu Bradului, în curtea și în fața localului fostei școli primare, acesta fiind ridicat în anul 1933, operă a sculptorului Nicolae Kagheorghis, în amintirea celor 29 de fii ai fostei comune Dealu Bradului, atunci satul formând o singură comună, morți în timpul Primului Război Mondial.

Înalt de aproximativ trei metri, monumentul are în vârf un vultur cu aripile desfăcute și cu capul întors spre vest. Pe frontispiciul a trei laturi ale acestuia, una pe față, spre S, una spre E și una spre V, sunt gravate numele localităților unde au luptat și unde s-au jertfit fiii comunei, respectiv Mărăști, Mărășești și Oituz.

În partea centrală a monumentului, situată spre drum,

Monumentele eroilor din comuna Săpata

din opt sate: Lipia, Găinușa, Drăghicești, Popești, Turcești, Bănărești, Mîrțești și Dealu Bradului, care au aparținut fostelor comune Săpata de Sus și Săpata de Jos. Configurația reliefului a făcut ca satele să fie dispuse în lungime, pe firul apei, ca o dantelă ce se întinde, cale de o 8 km, de la extremitatea satelor Lipia în partea de nord și extremitatea de sud a satului Mîrțești.

Săpata este atestată documentar în timpul domniei voievodului Țării Românești Mircea Ciobanu (1545-1552; 1553-1558).

La fel ca multe așezări rurale din județ, astăzi comuna Săpata este sărăcită și îmbătrânită, populația fiind în continuă scădere. La ultimul recensământ (octombrie 2011) au fost înregistrați 1827 de locuitori. Și totuși, acest loc, unde pare că nu se întâmplă nimic, este încărcat de

Pitești – Lunca Corbului, între localul Școlii Primare Găinușa și noua bază sportivă a satului. A fost inaugurat în anul 1932, operă a sculptorului grec Nicolae Kagheorghis din Pitești, autor al mai multor opere comemorative din județul Argeș, după ce în curtea bisericii sătești a fost înhumat eroul necunoscut. Monumentul este înalt de aproximativ 3 m, având în vârf un vultur cu aripile larg desfăcute și cu capul întors spre vest. Pe frontispiciul său, spre drum (spre S), la bază, pe o placă de granit, este scris următorul mesaj: *1916 - 1921 Lauri pentru cei morți, Glorie pentru cei vii. 1932.* La baza sa, pe două plăci din marmură albă amplasate lateral și la mijlocul său pe trei plăci din granit pe față și lateral sunt încrustate pentru eternitate numele celor 91 de eroi, fii ai fostei comune Săpata de Sus, morți în

spre S, se află gravat un soldat echipat pentru război, cu arma în mână, gata de acțiune. Sub această imagine este gravat următorul mesaj: *Pe aici nu se trece și în cinstea și amintirea eroilor noștri brădeni morți în campania anilor 1916 – 1918.*

După al Doilea Război Mondial, pe același monument, pe latura de est, au fost înscrise numele celor 24 de eroi, jertfe pentru apărarea țării. Pe soclul monumentului sunt fixate două obuze.

În anul 1988, monumentul a fost renovat pentru prima dată la inițiativa și susținerea fiilor satului Constantin Stănescu și Tilă Ionescu, care sunt menționați la baza monumentului, pe latura de est. A doua restaurare are loc la 09.05.2012, prin bunăvoința domnului colonel (r.) Constantin Stanciu, fost primar al comunei.

Cel de-al treilea monument, ridicat tot din piatră, se află în satul Bănărești, în curtea și în fața colțului corpului B al Școlii Gimnaziale „Dumitru Udrescu”. A fost construit în anul 1935, în amintirea celor 51 de eroi, fii ai fostei comune Săpata de Jos morți în luptele pentru apărarea patriei în Primul Război Mondial.

Monumentul măsoară circa

3 m înălțime, având în vârf un vultur cu aripile larg desfăcute, iar pe frontispiciul a trei laturi, una spre S, una spre V și una spre E, sunt gravate numele localităților unde au luptat și s-au jertfit fiii comunei în Războiul de Reîntregire, respectiv Mărășești, Mărăști și Oituz. În partea centrală a monumentului, situată spre sud, se află gravat un soldat echipat pentru război, cu arma în mână, gata de acțiune, sub care stă scris: *Comuna Săpata de Jos recunoscătoare fiilor săi morți pentru patrie 1916 - 1918.*

Pe patru plăci de marmură albă (două pe fața monumentului și două pe latura de E a acestuia) sunt trecute numele celor 51 de bărbați - sergenți, caporali și soldați - care și-au adus tributul de sânge pe altarul patriei. După al Doilea Război Mondial au fost adăugate patru plăci de marmură albă (două pe latura nordică și două pe latura vestică) cu numele celor 52 de ostași căzuți la datorie. Și acest monument a fost renovat la inițiativa domnului colonel (r) Constantin Stanciu, la 02.06.2011, cu prilejul Zilei Înălțării Domnului și Zilei Eroilor.

Numele eroilor comunei Săpata sunt înscrise cu litere de aur în

cartea de istorie a neamului și menționate în monumentală lucrare bibliofilă „Cartea Eroilor Argeș 1984”.

În fiecare an, cu prilejul prăznuirii sărbătorii religioase a Înălțării Domnului, când biserica noastră strămoșească creștin-ortodoxă îi pomenește pe toți eroii neamului, știuți și neștiuți, căzuți pe câmpurile de onoare, întreaga suflare a comunei noastre, copii, femei, bărbați și bătrâni, în frunte cu reprezentanții săi, ai bisericii și ai școlii, cinstesc cum se cuvine memoria eroilor, strămoșii noștri, cărora le datorăm existența în pace și libertate. ■

Florin Gabriel RĂȚOI

prof. de istorie, tit. gr. did. I, directorul Școlii Gimnaziale „Dumitru Udrescu” Săpata, membru al Filialei Argeș a Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”

Cum îndrăznirăți

Cum oare îndrăznirăți
Și cum n-avurăți minte,
Spurcând, fără de rușine,
Ostașilor morminte ?

Cum ați putut distruge
Și lepedea (durată,
Deasupra) ce, cu lacrimi,
De văduve-i udată,

În suflețe, otravă
De unde să vă fie,
Că vă destrăbălarăți
Pe sacrele sicrie?

În ele își găsiră
Odihna-n veci, soldații,
Ce viața și-o jertfiră
Bunicii voștri, tații !

Ei, pentru voi, murit-au
Uitat-ați așa, iute,
Cu necurate gânduri:
Moderne, belzebute?

...Vai, câte-i vin în minte
Satanicului june,
Sfințenia sfidând-o
Mormintelor străbune !..

Aceste versuri, apărute în revista ucraineană Niprul, nr. 9/1990, sub semnătura lui Abram Katznelson, au fost tălmăcite în românește de Paul Șoucaliuc, membru al ANCERM, filiala Onești, Bacău. Paul Șoucaliuc este ofițer în rezervă, tehnic de radiolocație, promoția 1960 a Școlii Militare de Ofițeri de Radiolocație.

Este promoția renumitului handbalist, campion mondial, Gheorghe Gruia, a istoricilor Aurel Pentelescu și Constantin Gomboș și a multor specialiști (ingineri, profesori universitari, doctori în tehnica radiolocației și electronică, informaticieni, economiști ș.a.). Peste o treime din cei 75 de absolvenți - constată cu regret și tristețe Paul Șoucaliuc - nu au mai putut participa la Brașov, la întâlnirea cu colegii lor, la 53 de ani de la absolvire, fiind mutați în veșnicie. ■

Nu plânge, maică Românie!

Nu plânge, maică Românie,
Că am să mor neîmpărțășit!
Un glonț pornit spre pieptul tău,
Cu pieptul meu eu l-am oprit...

Nu plânge, maică Românie,
E rândul nostru să luptăm
Și din pământul ce ne arde
Nici o fărâma să nu dăm!

Nu plânge, maică Românie,
Pentru dreptate noi pierim;
Copiii noștri, peste veacuri,
Onoare ne vor da, o știm!

Nu plânge, maică Românie,
Adună tot ce-i bun sub soare;
Ne cheamă și pe noi la praznic,
Când România va fi mare!

Versuri găsite în ranița unui soldat, mort în toamna anului 1918 pe muntele Sorica, din Carpații de Curbură. ■

Distrugerea elitelor

Ion Mihai Cantacuzino, *O viață în România. De la "Belle Époque" la Republica Populară. 1899-1960*, Editura Fides, Iași, 2012, 356 p.

O carte exemplară despre viața exemplară a unui aristocrat român - l-am numit pe George Matei Cantacuzino - care a ocupat un loc important în cultura românească, în perioada interbelică, și care a sfârșit strivit de sistemul totalitar, instalat în România sub supravegherea strictă a consilierilor sovietici. Un om de excepție care a lăsat urme adânci în arhitectura românească, în pictura și în scrisul românesc, condamnat la închisoare pentru vina de a fi fost aristocrat și pentru curajul de a-și exprima convingerile cu credința și sentimentul celui pentru care libertatea nu se punea niciodată în discuție.

Ce mare pierdere pentru generațiile de români care s-au format în perioada postbelică, fără să aibă acces la personalitatea acestui reprezentant al elitei intelectuale românești. Îl regăsim acum, cu mult prea multă întârziere, grație cărții domnului Ion Mihai Cantacuzino, rudă îndepărtată cu arhitectul G.M. Cantacuzino, dar apaținător aceleiași familii de spirit. Cartea este un fel de roman epistolar, deși nu e roman de ficțiune, ci o reconstituire pe baza scrisorilor și documentelor descoperite în fondurile private și în biblioteci. Epistolele sunt intercalate de comentarii lămuritoare fie despre epocile prin care trece personajul, cu personaje cunoscute de istorie, fie lămuritoare la scrisorile prezentate. Din acest

motiv, lucrarea se apropie de abordarea istoriei, fiind însoțită pe tot parcursul ei de un aparat critic foarte util pentru cititorul de astăzi, dar are farmecul unei beletristici prin talentul scriitorului dublat de cel al autorului scrisorilor publicate.

Autenticitatea cărții e dată de tragedia intelectualului de mare valoare, care își depășește condiția socială, mobilizat de simțul datoriei civice, al unei responsabilități religioase față de poporul din care izvorăște. Arhitectul G. M. Cantacuzino respiră prin întreaga sa ființă sentimentul național, trăirea românească autentică, ceea ce

nu-l împiedică să fie un admirator sincer al Occidentului, îndeosebi al Angliei, unde soția sa și cei doi copii au reușit să se stabilească, înainte de a începe urgia.

Autorul ne conduce prin documente și comentarii, printr-o lume fabuloasă pentru noi, cei care suntem de condiție modestă, făcându-ne să înțelegem splendoarea și tragismul Bucureștilor, când se bucura de statutul de "Micul Paris". Elita intelectuală, politică, socială, artistică, cu visele și iluziile ei,

cu naivitățile care au contribuit în mare măsură la căderea ei în capcană, necunoscând mașinăria de strivit stalinistă, cu defectele, meschinăriile, cu intrigile și acțiunile de bună credință, ea, această elită a dat autenticitate occidentală acestui oraș, deși nu și scuturase mahalalele de praful oriental atât de fanariot, ce s-a imprimat în ziduri și mentalități.

Autorul cărții, Ion Mihai Cantacuzino, și personajul său, George Matei Cantacuzino, reprezintă, simbolic, soarta intelectualității românești postbelice aflată în medii diametral opuse: în țară, unde se înstăpânise teroarea și aberanta luptă de clasă, și în afara ei, în lumea occidentală, promoarea spiritului liber și a democrației. Stabilite definitiv în Franța, în 1947, I. M. Cantacuzino și-a continuat studiile, a devenit inginer chimist și agregat în fizică, precum și doctor în științe. Parisul nu numai că i-a pus în valoare calitățile, propulsându-l între elite - de la profesor universitar la consilier științific al ambasadei Franței la Washington - dar i-a și recunoscut meritele, acordându-i titlul de ofițer al Legiunii de Onoare și al Ordinului Național al Meritului.

Rămas în țară, personajul său, arhitectul G. M. Cantacuzino, n-a crezut că vremurile pot deveni atât de cumplite, că Occidentul va îngădui experimentul sovietic fără comentarii, fără opoziție. Și a căzut victimă Securității, întârziindu-și nepermis de mult plecarea în Anglia. Experimentase închisoarea, vreo trei luni în 1940-1941, scăpând doar printr-o minune de răzburarea legionară în hrubele de la Jilava. N-a putut, însă, scăpa de Aiud. *"Toată România este la Aiud, de la simbolul românismului în Ardeal [Iuliu Maniu] până la bietul Stan Păpușă, trecând prin toate clasele sociale și*

toate valorile intelectuale” - scrie, într-o scrisoare, Marina, după ce-și informează prietenii că soțul ei e la Aiud: “Georges e la Aiud”.

Starea de teroare este cumplită și va distruge tot ce a avut România ca inteligență și valoare. Ce-i ce nu vor muri, și vor scăpa prin grațierea deținuților politici de mai târziu, nu vor mai fi niciodată ce-au fost și cum au fost. Georges scapă și el, bolnav și hăituit, mai însingurat ca oricând. Se duce în lașii strămoșilor săi, și încearcă să-și revină. E umilit și redus la anonim. Marele arhitect stă într-o chilie a Mitropoliei Moldovei și proiectează pavilioanele așezământului. Rupt de familie, izolat de intelectualitate, exclus de societate, intelectualul rafinat și omul de lume încântător și generos, prietenos și sensibil, e scufundat în umilința ce-i apasă umerii. Moare anonim, ignorat de breaslă și de intelectualitatea adaptată noilor condiții.

Viața, suferința și moartea arhitectului G. M. Cantacuzino ne apar ca un simbol ce cuprinde în sine toată elita românească, distrusă programatic și fără milă de un sistem totalitar, ai cărui slujbași fideli și sânguincioși mai circulă printre noi, mulțumiți de opera de “reeducare” pe care au aplicat-o celor ce n-aveau nevoie de ea.

Cartea lui Ion Mihai Cantacuzino este un document extraordinar, în care pulsează o epocă, un om încrezător în destinul său, nebănuind nicio clipă inutilitatea sacrificiului, de la armată până la individul de bună credință, în condițiile marii trădări.

Drama este cu atât mai cumplită acum, când privim retrospectiv, se vede zădărniciia speranței. Oricâtă rezistență ar fi fost, oricâte lupte în munți și în păduri, totul era zadarnic, căci procentele lui Churchill lăsaseră România pradă

de război, fără nicio condiționare.

Din păcate, efectele aceluia război nu s-au terminat, căci, iată, nu putem ieși nicicum din starea de țară învinsă.

Poate n-ar fi lipsit de interes ca noi, cei care ne ocupăm de păstrarea memoriei eroilor căzuți pentru patrie, să-i adăugăm și pe martirii care au fost scoși din numărul nostru doar pentru faptul că ei vedeau țara așa cum o văzuseră cei care au căzut pentru ea.

Istoria pe îndelete

Colonel (r) Constantin Chiper, *Cronica militară a județului Vaslui*, Editura PIM, Iași, 2012, 244 p.

Se scriu multe cărți în timpurile de astăzi, dintre care unele vor rămâne, datorită informațiilor pe care le adună între copertile lor. Mulți ani am avut parte doar de versiunea oficială a istoriei, care se regăsea tezisat și în abordările de autor, în general. Suntem într-o fază a libertății de expresie, în care scrisul irumpe nesățios din străduința multor autori. Sunt puncte de vedere asupra vieții românești în general, care aruncă fascicule de lumină asupra unor zone ale istoriei noastre.

Colonelul în retragere Constantin Chiper este un foarte harnic și dedicat militant al cultului eroilor și împătimit de istorie. Este președintele Filialei județene Prahova a Asociației Naționale Cultul Eroilor “Regina Maria”, una dintre cele mai active din țară, prin multitudinea de activități menite să întrețină vie memoria celor căzuți pentru Patrie și să sensibilizeze autoritățile și tânăra generație asupra datoriei morale de a nu

ne uita identitatea. Una dintre metodele domnului colonel este argumentul istoric.

Născut la Solești, în județul Vaslui, s-a simțit dator față de locurile natale și în egală măsură față de istoria noastră militară, atunci când a scris cartea de față. Este o lucrare foarte bine documentată, scrisă fluid, printre puținele de acest gen, apărute în țară, care îl situează pe autor, așa cum sugerează și titlul ei, printre cronicarii moderni ai Moldovei. Lucrarea acoperă un gol de informație și este apreciată de dr. Laurențiu Chiriac, care scrie prefața, ca fiind o monografie militară, un “eveniment editorial de excepție” și un “act de cultură deosebit”.

Unitățile militare, prin natura misiunilor lor, în cadrul strategiei naționale de apărare se deplasează dintr-un loc în altul, nu numai în sensul sarcinilor de război și de aplicație, ci și în cel al schimbării garnizoanei. Din acest motiv, autorul nu s-a limitat la teritoriul județului său, ci a fost nevoit să coboare spre Tutova și Fălciu. Nici n-a fost tentat de adâncimile istoriei, care i-ar fi permis abordări

mai mult sau mai puțin eseistice. L-au interesat evoluțiile armatei române în general, structurile, înzestrarea, concepția și marile bătălii în care unitățile de care se ocupă au fost implicate, din perioada modernă a României, adică de la armata lui Alexandru Ioan Cuza până astăzi.

Lucrarea începe cu o foarte utilă abordare generală a istoriei militare moderne românești, pentru a înțelege multitudinea de date și informații, interpretate de autor în capitolele următoare. Insistența, cum este și firesc, pe cele trei mari războaie (independență, întregire și apărare a statului român) care au obligat armata română la sacrificii imense, presărând câmpurile de luptă, pe toate fronturile, cu nenumărate morminte ale eroilor de război. De unele dintre ele ne străduim să avem grijă și să le lăsăm ca jaloane-artifact ale afirmării dreptului istoric, altele, prea departe de noi, dincolo de Nistru, au fost lăsate să dispară, să fie șterse de iarbă și vânt și din amintire, căci vechii inamici, deveniți mai apoi prieteni și tovarăși de "lagăr socialist", nu ne-au putut ierta îndrăzneala de a vrea înapoi Bucovina, Basarabia și Herța.

Foarte bine documentată, lucrarea, are la bază o bibliografie pe măsură și descrie cu lux de amănunte tot ce este militar și a existat în acest ținut moldovenesc: infanterie, dorobanți, cavalerie, artilerie, transmisiuni, trupe chimice, pompieri etc. Fiecare regiment, brigadă sau subunitate independentă își are capitolul său, cu istoria sa, structura, comandanții, mutările și misiunile de luptă ori de manevră, cu fapte de eroism și pierderile suferite.

Ultimele două capitole sunt dedicate cavalerilor Ordinului militar "Mihai Viteazul" și

personalităților militare vasluiene, bărlădene și hușene, începând cu domnitorul Alexandru Ioan Cuza, colonel de cavalerie. Arealul acesta a dat armatei multe personalități militare de renume: generalii Constantin Vasiliu-Rășcanu, Emilian Ionescu, Nicolae Arghirescu, Mihail Cerchez, Ion Rășcanu, Peneș Curcanul, ca să amintim doar câțiva dintre ei. În anexe este prezentat un bogat material ilustrativ (schițe, hărți, portrete, imagini, uniforme, decorații).

Parcurgându-i paginile, înțesate de date sigure, extrase din arhive și documente, cartea domnului colonel (r) Constantin Chiper rămâne o lucrare de referință, foarte utilă oricui este interesat de istorie și de profilul militar al poporului nostru.

Istoria văzută de un aristocrat

Mihai Dimitrie Sturdza, *Rușii, masonii, Mareșalul și alte răspântii ale istoriografiei românești*, Editura Compania, București, 2013, 375 p.

Autorul este un aristocrat român, strănepotul domnitorului Moldovei, Mihail Sturdza, și nu a scăpat nepedepsit pentru acest fapt, el petrecându-și tinerețea, între 1952-1960, în diferite lagăre de muncă forțată. Emigrat în Franța, a fost preocupat de istoriografia românească, pe care a abordat-o în stil occidental, adică fără nicio constrângere ideologică. Astfel, avem o viziune românească din cealaltă parte a cortinei de fier despre trecutul nostru istoric.

Cartea de față, după cum sugerează și titlul ei, este o culegere de studii disparate,

apărute în diverse publicații. Sunt însă și unele texte inedite. Autorul spune că le-a scris pentru a adăuga ceva la ceea ce se știa sau pentru a descoperi elemente necunoscute, aplecarea spre istorie fiind „o metodă de regăsire a patriei îndepărtate și pierdute”.

Citindu-l cu atenție, ne stârnește interesul și simțim, alături de el, că ne-o regăsim noi înșine.

Mihai Dimitrie Sturdza încearcă să ne ofere niște repere în ultimele trei secole, reprezentate de personalități și evenimente care au însemnat ceva, sau chiar foarte mult, în evoluția acțiunii și mentalului românesc, pe drumul istoriei. Se ocupă de un boiernaș, Vasile Balș, despre care istoricii cu siguranță știu, care în calitatea sa de funcționar român al monarhiei habsburgice, de pe pozițiile sale oficiale, a făcut neconținute eforturi pentru a-l determina pe monarhul de la Viena să sprijine emanciparea și europenizarea românilor din Bucovina, provincie austriacă din 1775, când a fost cedată de turci. A lucrat ca expert pentru problemele Bucovinei în Consiliul Aulic de Război din Viena, fiind numit redactor pentru problemele

din Bucovina, în același Consiliu, în 1783, și ajungând în final guvernator al Bucovinei. A militat pe lângă împărat pentru activarea comerțului, creșterea vitelor, înființarea unui fond pentru școli publice în limba latină, ca bază de studii, a propus să se formeze în Bucovina țărani buni și instruiți, cărora să li se împartă pământ cu drept de succesiune, ca fundament al emancipării. A colaborat cu Ioan Budai Deleanu, stimulând învățământul și ordinea prin lege.

Mihai Dimitrie Sturdza demonstrează pe bază de date și documente că Vasile Balș, animat de principii iluministe, a găsit un anume grad de rezonanță pe lângă împăratul Iosif al II-lea, iluminist și el, în scoaterea ținutului Bucovinei din încremenirea lui în istorie. Fără îndoială, a intrat în conflict cu nobilimea din Galiția, care îl acuza de abuz de autoritate. I s-a acordat rangul de baron. După o viață de efort pentru emanciparea Bucovinei, boierul aulic a ajuns, după pensionare, la o părere proastă despre boierimea din care provenea, o boierime analfabetă și plină de ifose, neinteresată de nimic, în afară de lenea ei ancestrală.

Foarte interesant materialul despre francmasonii români ai Rozei Liniștii Perfecte, din Paris, argumentând că tinerimea boierească ce studia în capitala Franței, sau se făcea că studiază, doar a ucenicit pe lângă lojile masonice, fără a le lua prea în serios. Primul care face pasul este C. A. Rosetti, urmat de Ion Brătianu, de Nicolae Crețeanu, Nicolae Rucăreanu și mai apoi în alte grupări de alți boiernași români, unii dintre ei învățându-se în lumea boemă a artiștilor de tot felul.

Autorul nu pare a crede în ideea că lojile masonice au determinat

marile revoluții franceze și că întemeietorii statului român ar fi, majoritatea dintre ei, masoni. Oricum, masoneriile deveniseră prea multe în Europa secolului al 19-lea și, prin acțiunile lor secrete și în permanență conspirative, prea periculoase. Pentru a le contracara, împăratul Napoleon al III-lea a încercat să le anihileze, creând la rândul său o lojă franceză oficială, menită să ajute statul. Marele maestru al acesteia era chiar un văr al împăratului, care a format în Principatele Române o lojă, „Steaua Dunării”, care nu s-a dovedit prea importantă. Prin ea, aristocratul francez, obișnuit cu uneltirile, visa să ajungă pe tronul Principatelor.

Asemănător procedase și urmașul iluministului Iosif al II-lea, dând și el ordin de începere a lojilor, îndeosebi cea a Iluminaților Bavarezi, cei mai conspirativi, creând și el o lojă loială Cancelariei Aulice. Efectele n-au fost cele scontate.

Masoneria pe țărâm românesc a încercat să se coaguleze, dar nu a reușit în realitate să atragă personalități de calibrul. Cu actorul Matei Millo nu se putea face cine știe ce conspirație, chiar dacă lui îi plăceau travestiurile. Autoritățile române erau rezervate față de lojile masonice, bănuindu-le că disimulează planuri subversive, ceea ce nu era chiar departe de adevăr.

Un foarte interesant studiu este cel despre încercările Rusiei de a dezmembra Principatele abia unite. Inițial, Rusia sprijinise ideea unirii, văzând în aceasta un atac și o slăbire a adversarului să otoman. Înfrântă în războiul Crimeii, Rusia își pierduse și influența în țările valahe, supuse până atunci regulamentelor organice. Când domnitorul Cuza a luat măsuri de autoritate și reușise să consolideze

noul stat român, Rusia și-a dat seama că pierduse, fără să obțină slăbirea Turciei. În consecință, ministrul de externe rus și ambasadorii lui au început o serie de presiuni diplomatice, intrigi și sforării pentru a provoca ruperea statului. Și-ar fi dorit cel puțin o Moldovă sub influență rusească și o Muntenie sub influență austriacă, dacă Viena ar fi intrat în joc.

Prea slabă economic și militar, nu-și putea permite o intervenție armată în Principate, fără a provoca Turcia și, indirect, Anglia, apropiată Turciei, fiind interesată de strâmtori. A încercat să folosească resentimentele marii boierime moldovene, conservatoare și filorusă, care nu-și revenea după ce lașul își pierduse rolul de capitală. Văduva Roznovanu și-l dorea pe fiul ei, Nicolae, pe tronul Moldovei, dezavuându-l pe Cuza ca domn, fiindcă era din mica boierime. Ea nu s-a sfiit să-i plătească pe complotiștii care l-au obligat pe Cuza să abdice cu suma de 2000 de galbeni și apoi să încerce să corupă guvernul provizoriu. A încercat să-l convingă pe Ion Ghica de avantajele despărțirii, cu el pe tronul Bucureștilor și cu Nicolae pe cel de la Iași. Acțiunea a eșuat. Rusia era amestecată și sprijinea conspirația, ba s-a străduit din răspuțeri să-l împiedice pe Ion Brătianu să-l convingă pe Carol de Hohenzollern să accepte tronul. Alte intrigi la Poartă ca să împiedice recunoașterea ca domn și a lui Cuza și a lui Carol. Doar o întâmplare a făcut ca sultanul să nu poruncească ocuparea militară a țărilor române.

Culmea e că în toată intrigăria de dezunire era implicată și Mitropolia Moldovei, supărată pentru secularizarea averilor mănăstirești operată de Cuza. La Iași a avut loc chiar o insurecție

separatistă, înfrântă însă de autoritatea legală.

Alte episoade ale istoriei noastre sunt abordate cu acuratețe și convingere. Printre ele caracterul secret în faza inițială a Junimii, în care boierimea moldavă sărăcită își găsea rostul în convertirea cultural-literară. Parcurgând textul, înțelegem din ce și de ce s-a născut antisemitismul Junimii, atât de violent exprimat de Eminescu în paginile ziarului *Timpul*. În lașii acelor vremuri locuiau cam 80.000 de oameni, dintre care 60.000 erau evrei. Ei formau burghezia ieșeană, deținând comerțul și industria ce se înfiripa. Băncile evreești practicau o dobândă de 38% la împrumuturile garantate cu moșii și conace de boierii petrecăreți, incapabili să renunțe la moda petrecerilor, vacanțelor în străinătate, jocurilor de noroc etc. Imposibilitatea plății la scadență i-a adus pe mulți la sapă de lemn și au căutat vinovații, nu în ograda proprie, ci în fața sinagogii.

Evreii grupați în masoneria lor încearcă să-l atragă pe regele Carol în Loja Marelui Orient. Brătianu era considerat, liberal fiind, șeful guvernului roșu, ce se opunea tradiționalismului ieșean. Junimea îl ataca pe Brătianu și continua să fie antisemită. Atacurile erau dirijate din exterior, de la capătul unde era loja mamă, mai ales prin lojile populate în majoritate de neromâni.

Dar spiritul cosmopolit al Marelui Orient n-a putut influența spiritul național și *Convorbirile literare* s-au transformat, la vedere, în principalul focar de cultură și valoare românească.

Mi-a atras atenția și episodul din carte care se ocupă de ceea ce a însemnat 23 august 1944. Foarte interesantă și pertinentă analiză. Am desprins concluzia că și atunci

în pragul dezastrului, cu Armata Roșie masată de-a lungul Prutului, clasa politică românească n-a putut renunța la ostilități. N-a fost în stare să ne unească pentru a realiza vocea unică, în relația cu Rusia. Ca și astăzi, ranchiuna dirija acțiunea, interesul național fiind obligat să coboare în subsol. Mareșalul era robii principiilor onoarei militare, dar probabil ar fi acționat și altfel, regele cocheta cu opoziția pentru a găsi o soluție anglo-americană, o utopie ce nu se putea realiza cu armata rusească în coaste, celălalt Antonescu încerca varianta Stockholm, ezitant și fără hotărâre, singur și neajutorat. Rezultatul s-a văzut. Impetuozitatea tânărului rege a dus la întoarcerea armelor fără nicio garanție, fără nicio condiție.

Mai mult, cu armata înfrântă la Stalingrad și în bătăliile ce i-au urmat, cu bombardamentele americane asupra Bucureștilor și Ploieștiului, politicienii mai visau că pot pune condiții Rusiei în legătură cu Basarabia.

Acesta este tragismul istoriei noastre naționale peste care se suprapune dezastruos decizia altora, așa cum s-a întâmplat să cădem în procentele devastatoare oferite de Churchill, cu generozitate, lui Stalin, după ce tot cu generozitate Hitler oferise Ardealul de Nord, Bucovina și Basarabia, ca neinteresante pentru interesele germane.

După aceste procente engleze transformate în totalitarism rusesc, e greu să mai reproșezi cuiva vina de a nu fi acționat cum trebuie. Toată rezistența din munți, toate încercările diasporei românești de a reacționa și a mobiliza Occidentul pentru salvarea României, toate speranțele utopice în venirea americanilor, absolut toate se dovedesc gratuite. O imensă și

utopică luptă cu morile de vânt. Vântul bătea ascuțit din răsărit și încă i se mai simte răsuflarea rece în mulți dintre noi.

O carte excelentă, scrisă de un aristocrat pentru poporul său.

Identitatea unui oraș

Maria Stoica, *Brăila. Memoria orașului*, Muzeul Brăilei-Editura Istros, Brăila, 2009, 332 p.

Apărută cu prilejul unui pseudojubileu, 180 de ani de la începerea sistematizării orașului Brăila, lucrarea este o excelentă monografie urbanistică, dezvoltată de autoare din teza sa de doctorat.

Brăila, atestată documentar printr-un act datat 20 ianuarie 1368, este primul oraș românesc din vechiul regat, dezvoltat și modernizat după o concepție raționalistă europeană, după ce a trecut printr-o istorie de tip oriental, ca raia turcească, până la anul 1829, când revine Țării Românești și se înscrie în circuitul economic european, ca port la Dunărea de Jos. Istoria lui modernă este legată, oricât nu ne-ar face plăcere acest lucru, de reformele generale inițiate și supravegheate de autoritatea tutelară a Rusiei.

Aceasta este partea bună a Regulamentelor Organice pusă în operă de generalul rus Pavel Kiselev, căruia bucureștenii i-au uitat rolul ordonator, deși se plimba cu pompă pe bulevardul care îi poartă numele. Nota bene, că nu i-a trecut nimănui prin cap să-l schimbe!

Brăila ajunge dintr-un oraș micuț, cu o cetate relativ puternică și câteva minarete ce semnalizau

peste Dunăre prezența lui Alah, cu locuințe modeste, mai mult bordeie, care se întindeau și dincoace spre câmpia munteană, o urbe modernă, cu străzi trasate precis, după o logică urbanistică clară. Astfel, orașul nu a avut prea multe de păstrat din trecutul său turcesc, iar ce s-a construit a fost de sorginte occidentală și a reflectat dezvoltarea social-economică de la mijlocul secolului al XIX-lea și următorul. Un oraș dunărean din care populația turcească s-a retras, odată cu administrația otomană și s-a dezvoltat radial, ca o jumătate de roată, în care totul duce spre centru, situat aproape de Dunăre. Câteva centuri bulevardiere taie spițele, scaldându-și și ele capetele în aceeași Dunăre.

Brăila, devenită creștină după retragerea turcească, își accentuează caracterul cosmopolit de port dunărean, fapt ce se poate constata arhitectural și astăzi, prin diversitatea lăcașurilor de cult.

Cartea e structurată cu acuratețe la fel ca urbea de care se ocupă. După o trecere rapidă în revistă a istoriei orașului, cu date și imagini ale planurilor succesive, ridicate de diverși topografi, autoarea

se oprește asupra arhitecturii de toate tipurile: industrială, publică, civilă, religioasă. Lipsește arhitectura militară, deși în oraș există cazărmi vechi, cum este de exemplu Comandamentul Flotei de Dunăre, monument istoric, cazarma pontonierilor etc. Probabil restricțiile de documentare, impuse de militari în timpurile trecute, i-au împiedicat accesul la aceste obiective.

Măsurile pentru înfrumusețarea orașului se referă la regulamente pentru construcții, străzi, fond construit, materiale și soluții tehnice, până la amplasarea indicatoarelor stradale.

Forul public, monumentele, grădinile, piața, bulevardul, aspectul străzilor, locuința, hanul, hotelul, școala, teatrul etc. formează partea consistentă a lucrării.

Bogat ilustrată cu planșe documentare, imagini de

ansamblu ale clădirilor și de detaliu semnificativ, cartea Mariei Stoica este un mijloc foarte util pentru cei care doresc să cunoască locuri noi și nu au posibilitatea să o facă pe viu.

Brăila este un oraș românesc frumos, al treilea ca atestare documentară, după Câmpulung și Curtea de Argeș, în care străzile vechi, cu clădirile decorate cu gust, după cultura și darea de mână a foștilor proprietari și după îndrăzneala și curajul arhitecților, au parfumul tonic al lucrurilor de altădată bine făcute.

Iar monografia Mariei Stoica este cea mai importantă lucrare de gen, cea mai completă și bine scrisă după lucrarea semnată de Constantin C. Giurescu. Scrisă cu talent, într-un stil cald și accesibil, cartea nu te lasă să o uiți pe noptieră, deși nu este un roman de buzunar pentru cuconițe. ■

Rubrică de general de brigadă (r) Grigore BUCIU

Nu ne uitați!

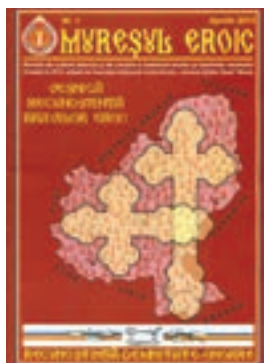
Lt. col. (r) Victor Epure, *Să nu uităm de eroii uitați*, Drăgănești-Olt, 2013

Salut inițiativa domnului locotenent-colonel Victor Epure, președintele Filialei Olt a Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”, care prin această carte de buzunar se alătură marilor înaintași Nicolae Iorga și Nichita Stănescu, cu tulburătoarele lor versuri „Nu ne uitați!”, respectiv „Nu-l uitați!”, îndemnându-ne, pe noi, cei de azi și de mâine, să ne gândim, din când în când, și la Eroii neamului românesc, la cei căzuți pentru Țară. Îndemnul din titlul acestei cărți este, din păcate, de o actualitate întristătoare. Luați de grijile zilei, nu prea mai avem timpul și, aș spune, nici disponibilitatea sufletească să ne gândim la eroi. Este bine că din când în când cărți, cum este și aceasta semnată de Victor Epure, ne ies în cale, amintindu-ne, în numele celor căzuți, de datoria noastră strămoșească de a nu ne uita istoria! Un mare istoric, un mare bărbat al acestui neam, Nicolae Iorga, a avut grijă să ne-o spună: „Și fiindcă am fost tot ce v-am fost / Când ne-am făcut al vieții rost / În bucuria voastră frați / Nu ne uitați!”. **(D.Roman)**

Mureșul Eroic, nr. 1, aprilie 2013

Primul număr al revistei editate de Filiala Mureș a ANCERM se desfășoară, în întregime, sub genericul "Popor

erou, popor martir". Opțiunea redactorilor este explicabilă, dacă ținem seama că Mureșul este unul din cele mai însângerate județe al României, în teritoriul acestuia fiind înmormântați peste 21 000 de eroi și martiri ai neamului românesc, dintre care 11 000 la Oarba de Mureș. Datele și imaginile despre eroi au fost grupate în jurul celor patru municipii, șapte orașe și șapte itinerarii eroice. Felicitări!

Cimitirele eroilor români din Polonia

Am primit la redacție, prin amabilitatea unui coleg, nr. 2-3 din 2009 al revistei POLONUS, editată de

Uniunea Polonezilor din România. Deși este un număr relativ vechi, am ținut să-l semnalăm cititorilor pentru un excelent articol despre

cimitirele militare din Primul Război Mondial din Polonia. Pe teritoriul acestei țări se află 400 de cimitire, în care odihnesc polonezi, dar și austrieci, nemți, ruși, unguri, bosniaci, cehi, italieni și români. Sunt o lecție vie de istorie, dar și de umanism, căci ele, după cum spune autorul, "ne învață respectul uman față de soldații de diferite naționalități, înmormântați cu drepturi egale." Deși Polonia n-a avut niciun conflict cu Regatul României, pe teritoriul său se află înmormântați 10000 de prizonieri români, din Primul Război Mondial, care au fost aduși la construirea drumurilor și căilor ferate. Condițiile grele din lagăr, foamea, extenuarea, lipsa hainelor corespunzătoare, bolile au fost cauza deceselor. Cei mai mulți sunt înmormântați în Lambinowice-Opole. Alte cimitire sunt în Czersk, Tuchola, Cracovia-Lagiewniki și Lidzbark Warmiński. "Necropola de la Lambinowice - notează autoarea - este cel mai mare cimitir de prizonieri din Europa. Prizonierii de diferite naționalități au fost înmormântați în morminte individuale, cu păstrarea ceremonialului militar. Întreg cimitirul este aranjat și îngrijit. Cruci de piatră cu nume citește. Sectorul român se mai deosebește prin plăcile de email cu tricolorul, montate pe cruci. De 12 ani la Lambinowice are loc o tabără internațională de tineret care participă la îngrijirea cimitirului. Participanții la această tabără sunt tineri din Polonia și Germania. Ar fi bine dacă li s-ar alătura și tinerii români, deoarece în cimitirul acesta cei mai mulți prizonieri înmormântați sunt români."

Subscriem întrutotul acestei idei și dacă, în anii care au trecut de la propunerea autoarei (2009),

ea a fost pusă în practică, atunci nu ne rămâne decât să o salutăm; dacă nu, atunci o reamintim noi, convinși fiind, ca și autoarea poloneză, că, prin aceste acțiuni "s-ar sensibiliza elevii, care nu primesc aceste informații la orele de istorie". Ca să nu mai spunem că din astfel de inițiative se învață respectul față de trecut, ele ajutând la înțelegerea istoriei, la propagarea toleranței și a respectului reciproc.

Dincolo de aceste aprecieri, autoarea articolului semnalează starea de degradare în care se află așa-numitul Cimitir Românesc din Lidzbark Warmiński, unde sunt înmormântați 506 români, dar și ruși, belgieni, britanici, francezi, italieni, sârbi și germani. Oare s-o fi făcut ceva între timp? Oare, la noi, în țară, ce-i în drept au luat act de situația precară în care se afla acest cimitir în anul 2009?

Buzăul Eroic, nr. 1, 13 iunie 2013

lată că și filiala Buzău a ANCERM a reușit să editeze propria-i revistă. Îi felicităm și le spunem Bun venit în publicistica eroică! Semnalăm din cuprins: Partizanii din curbura Carpaților; Din arhiva revistei *România militară*. Cinstirea eroilor buzoieni din campania anului 1913; Monumentul Ostașului Erou de la Siriu, reamanajarea pe

noul amplasament; Locotenentul aviator Iuliu Blaga, prizonier de război; Eroul locotenent Alexandru Baiculescu, un poet râmnicean căzut pe frontul de est.

Arma Pontica, nr. 1 (13)/2013

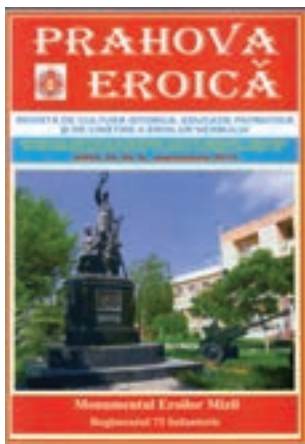
Din cuprinsul acestui număr vă propunem: Nu am să uit niciodată! Bazinul Mării Negre în contextul actului de la 23 august 1944.

Acțiunile militare românești și consecințele lor; Ungurii și Marea Unire a românilor; Primul Război Mondial în folclorul dobrogean.

Prahova Eroică, Anul III, nr. 6, septembrie 2013

Un număr dens, cu articole semnate de autori consacrați. Iată câteva titluri care nu trebuie să vă scape:

100 de ani de la al doilea război balcanic (prof. univ. dr. Ion Bulei); Tratatul de la Craiova din 7

septembrie 1940 (Alberto Basciani, traducere de Silvia Corlăteanu-Granciuc); Universitatea populară "Nicolae Iorga" de la Vălenii de Munte. Cronologie adnotată (prof. univ. dr. Ion Șt. Baicu); Înființarea aviației militare române. Primele misiuni ale noii arme (prof. univ. dr. Valeriu Avram); Spiru Haret. O personalitate de excepție a neamului românesc. 100 de ani de la moartea sa (prof. dr. C. Dobrescu, prof. Ion C. Petrescu); Operațiunea "Valul ucigaș" (lt. col. r. Anton Constantin); De la Daram în Siberia, via Cotul Donului (plt. maj. r. Eugen Grigore); Pe o bancă, în Mizil (lt. col. r. Cristian Iliescu).

Oltenia Eroică, anul III, nr. 1 (3), 2013

Din sumar: În căutarea și prețuirea valorilor eroilor aviatori; Tudor Vladimirescu și Revoluția din 1821; Eroii

Racoțeanu; Eroi români căzuți în teatrele de operații internaționale; Glorie eroului sanitar fără mormânt; Participarea învățătorilor doljeni la Primul Război Mondial.

Bacăul Eroic, nr. 6, anul III, 2013

Din sumarul acestui număr: Cultul Eroilor, patriotism și dăruire; Unirea, deziderat și necesitate; Eroii

din satul Galbeni; Un erou din satul Drăgulești, comuna Helegiu - învățătorul Ioan Donțu; Pacea de la București din 1913; Generalul de corp de armată Paul Teodorescu. 125 de ani de la naștere; Profesorul Paul Țarălungă din comuna Prăjești. Un om pentru eternitate; Soarta tragică a băcăuanului Constantin Manciuc.

Eroica, nr. 1-2 (41-42) 2013

Acest număr este dedicat împlinirii a 95 de ani de la Unirea Basarabiei cu România. Spicuim din

sumar: Dramatism și sacrificiu. Calvarul românesc - Basarabia; Unirile românilor. Câteva gânduri; 1918.1920. Basarabia, de la Unirea cu Patria-Mamă la recunoașterea internațională a Marii Uniri; Academia României despre Unirea Basarabiei cu Țara; Cartea tipărită la Târgoviște, factor de unitate națională; Marea Unire în conștiința europeană; Proclamarea Unirii la Chișinău și Cernăuți. ■

**Monumente
care au fost**

Anniversaire de la prise de
Perrona, célébration des 100^{ans}
de l'occupation au Te-
huacan 1913. Service.